ការពន្យល់អំពីព្រះពុទ្ធសាសនា

ពន្យល់អំពី

សាសនា និង សង្គម

បែបទស្សនវិជ្ជា

សំរាប់អ្នកអានគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន

ដោយភិក្ខុ ព្រំ ស៊ីណា

ព.ស ២៥៤៨ គ.ស ២០០៤

AN EXPOSITION OF BUDDHISM

by

Ven. Pidiville Piyatissa

Translated into Khmer by

Bhikkhu Prum Sina
(Sañjātavīviyo)

B.C. 2548 A.D. 2004

ការពន្យល់
អំពី
ព្រះពុទ្ធសាសនា

ពន្យល់អំពី

សាសនា និង សង្គម

បែបទស្សនវិជ្ជា

សំរាប់អ្នកអានគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន

ប្រែសម្រួលជាខេមរភាសាដោយ ភិក្ខុ ព្រំ ស៊ីណា

ព.ស ២៥៤៨ គ.ស ២០០៤

មាតិកានុក្រម

ទំព័រ

- បុព្វកថា.. ក
- ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ 01
- ការផ្សព្វផ្សាយនៃព្រះពុទ្ធសាសនា.......................................25
- តើបុគ្គលអាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកដោយរបៀបណា?................28
- តើពុទ្ធសាសនិកបួងសួងចំពោះព្រះពុទ្ធដែរឬទេ?.......................33
- ការស្រាយបំភ្លឺរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីជីវិតក្រោយពេលស្លាប់ 37
- ទំនៀមទម្លាប់បុណ្យបូជាសពរបស់ពុទ្ធសាសនិក 45
- ពិធីបុណ្យនានាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា.......................................49
- ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីអាទិទេព ឬ ពហុទេព 52
- ព្រះពុទ្ធសាសនា និង ការបែងចែកវណ្ណៈក្នុងសង្គម.....................61
- ព្រះពុទ្ធសាសនា និង សង្គមវប្បធម៌ចម្រុះ.............................69
- ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីការថែទាំមនុស្សចាស់ជរា................74
- ទស្សនៈវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីចរិតឃោរឃៅ.....................78
- គោលដៅជីវិត..88
- បរិសិដ្ឋ..93

បុព្វកថា

នៅពេលដែលអ្នកកាន់សាសនាដទៃ ចូលមកកាន់ទីសក្ការៈបូជារបស់យើង ភាគច្រើនពួកគេបានចង្អុលទៅកាន់ពុទ្ធបដិមា ហើយសួរខ្ញុំថា ៖ "តើនោះជាព្រះរបស់អ្នកឬ?"

នៅពេលដែលខ្ញុំឆ្លើយថា "ទេ!" នោះសំនួរបន្ទាប់ទីពីររបស់ពួកគេគឺ ៖ "អ៊ីចឹង នោះជាអ្នកបង្រៀនខាងសាសនា ឬក៏ជាសាសនទូតនៃព្រះរបស់អ្នកឬ?" ខ្ញុំក៏ពន្យល់ពួកគេនូវសំនួរទាំងឡាយ ទាក់ទងនឹងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ជារឿយៗ ខ្ញុំនិយាយថា ប្រសិនបើអ្នកចង្អុលទៅប៊ិចដែលមានពណ៌ក្រហមមួយដើម ហើយសួរថា ៖ "សូមប្រាប់ខ្ញុំមក តើប៊ិចនេះពណ៌ខ្មៅ ឬពណ៌ខៀវ?" ចំលើយពិតជាថា ៖ "មិនមែនពណ៌ខ្មៅ ហើយក៏មិនមែនពណ៌ខៀវដែរ" ។ ម្លោះហើយខ្ញុំជឿជាក់ថា នៅពេលដែលសួរសំនួរណាមួយនោះ យើងត្រូវតែយល់ដឹងឱ្យបានច្បាស់ពីសភាពពិតនៃសំនួររបស់យើង ។

ខ្ញុំយល់ថា ជាការងាយស្រួលណាស់ដើម្បីឆ្លើយនូវសំនួរដែលថា ៖ "តើនោះជានរណា?" "តើប៊ិចនេះមានពណ៌អ្វី?" ជាដើម ជាជាងសួរសំនួរទាំងឡាយខាងលើ ។

ការពិតដែលសំខាន់ជាងនេះទៅទៀត យើងត្រូវយល់ដឹងថា យើងគួរតែព្យាយាមឱ្យអស់ពីលទ្ធភាព ដើម្បីយល់នូវអត្ថន័យនៃវប្បធម៌ពិសេសដែលច្របូកច្របល់ ជាជាងឈានទៅរកបំណោកស្រាយ និងការសន្និដ្ឋានទាំង

ឡាយរបស់យើងដោយអត្តនោម័ត។ ទង្វើបែបនេះ នឹងបង្ការមិនឱ្យយើងធ្វើការបកស្រាយនិងការសន្និដ្ឋានខុស។

ដូច្នេះហើយ បានជាខ្ញុំសរសេរសៀវភៅនេះឡើងដើម្បីណែនាំអ្នកកាន់សាសនាដទៃឱ្យស្គាល់ពីព្រះពុទ្ធសាសនា។ ជាពិសេសខ្ញុំជឿជាក់ថាសៀវភៅនេះ នឹងជាគុណប្រយោជន៍សំរាប់សិស្សានុសិស្សទាំងឡាយ ដែលកំពុងស្វែងយល់ពីការសិក្សាផ្នែកសាសនា និង ជនគ្រប់រូបដែលចាប់អារម្មណ៍ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ បើតាមបទពិសោធន៍ដែលខ្ញុំមានផ្ទាល់ ក្នុងលោកខាងលិចជាមួយនឹងជនដែលកាន់សាសនាដទៃ ខ្ញុំយល់ថាមានកស្សិណសមហេតុសមផល ដើម្បីបង្ហាញថាព្រះពុទ្ធសាសនាកំពុងរីកចំរើនបន្តិចម្តង១ ប៉ុន្តែច្បាស់ជាមានការនិយមបំផុតក្នុងចំណោមប្រជាជននៃបណ្តាសង្គមលូតលាស់ផ្នែកឧស្សាហកម្ម។

ទោះបីជាមានសៀវភៅជាច្រើន បានសរសេរពីព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏តម្រូវការដូចបានពោលមកខាងលើ ហាក់បីដូចជាពុំទាន់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយ។ នេះជាមូលហេតុដ៏ចំបង ដូច្នេះបានជាខ្ញុំសម្រេចចិត្តសរសេរជាសៀវភៅនេះឡើង។

ហាក់មានការយល់ខុស និងបំណកស្រាយខុសក៏ថាបាន អំពីអ្នករកឃើញព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយនឹងសង្ឃសាវ័ក (ព្រះសង្ឃនិងឧបាសកឧបាសិកា)។សៀវភៅនេះ ដោះស្រាយនូវចំនុចខ្វែងគំនិតគ្នា ហើយខ្ញុំក៏បាន

ព្យាយាមអស់ពីលទ្ធភាព ដើម្បីសិក្សាពាក្យប្រៀនប្រដៅពិតៗរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនៃយើង។ ចាប់តាំងពីព្រះពុទ្ធសាសនា ត្រូវបានគេប្រតិបត្តិនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសនានា អស់រយៈកាលជាច្រើនសតវត្សរ៍មក រឿងនេះក៏អាចនិយាយបានថា ការចង់ដឹងរបស់ជនបរទេស ត្រូវបានគេរាប់បញ្ចូលចំពោះរឿងនេះផងដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែ ខ្ញុំត្រូវការចៀសវាងរឿងរ៉ាវបែបនេះ នៅពេលដែលខ្ញុំដោះស្រាយតាមរយៈការសិក្សា ហើយខ្ញុំក៏បានយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះសំនួរដែលគួរឱ្យចូលចិត្ត ហើយក៏ពេញចិត្តនិងឆ្លើយនូវសំនួរដូចជា ៖ "តើនោះជាព្រះរបស់អ្នកឬ?"។

ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ

ព្រះពុទ្ធ

ព្រះពុទ្ធជាអ្នកបង្កើតព្រះពុទ្ធសាសនា។ ពាក្យថា "**ព្រះពុទ្ធ**" ជាឈ្មោះដែលគេដាក់អោយ ដែលមានន័យថា "**អ្នកត្រាស់ដឹង**" ។ ព្រះគោត្តនាមរបស់ព្រះអង្គគឺ "**គោតម**" ហើយព្រះនាមរបស់ព្រះអង្គគឺ "**សិទ្ធត្ថ**" ដែលមានន័យថា "អ្នកដែលអាចធ្វើឱ្យសម្រេចប្រយោជន៏គ្រប់យ៉ាង"។ យើងដឹងថា ព្រះអង្គទ្រង់ប្រសូតនៅក្នុងវង្សក្សត្រនៃនគរ ហិមាល័យតូចនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា។ ព្រះបិតារបស់ព្រះអង្គ ព្រះនាមព្រះបាទ**សុទ្ធោទនៈ** និងព្រះមាតារបស់ព្រះអង្គ ព្រះនាមព្រះនាង**មហាមាយា** (មាតាដែលមានអភិនិហារ៏)។ ទ្រង់ប្រសូតនៅថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស ពេញបូរមីណ៍ ១៥កើត ខែពិសាខ (ខែឧសភា) ៦២៣ឆ្នាំមុនគ្រឹស្តសករាជ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ពុំបានណែនាំខ្លួនព្រះអង្គថាជាអាទិទេព ឬក៏ជាសាសនទូតនៃព្រះអាទិទេព ឬក៏ជាអ្នកបង្រៀនខាងសាសនា ឬក៏ប្រកាសថាជាតួអង្គ ឬអ្វីផ្សេងទៀតដែលមានការទាក់ទងជាមួយអំណាចអភិធម្មជាតិនោះទេ។ ព្រះអង្គបានប្រសូតមកជាមនុស្ស នៅកន្លែងមួយឈ្មោះថាឧទ្យាន លុម្ពិនី នៅក្នុងប្រទេសនេប៉ាល់ជិតព្រំដែនប្រទេសឥណ្ឌា។ ព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងជាព្រះពុទ្ធក្នុងព្រះជន្ម

៣៥ព្រះវស្សា ក្រោមដើមពោធិព្រឹក្ស ដោយគ្មានការដឹកនាំ ឬ ជំនួយពីអំណាចអភិធម្មជាតិណាមួយទេ ហើយព្រះអង្គចូលបរិនិព្វានក្នុងព្រះជន្មាយុ ៨០ព្រះវស្សា នៅចន្លោះដើមសាលព្រឹក្សទាំងគូ នៅក្នុងឧទ្យានឧបវ័ន ក្នុងរាជធានីតូចមួយឈ្មោះថា **កុសិនារា** (កោះកូស៊ីណាហ្គាទំនើប)។ មួយជីវិតរបស់ព្រះអង្គគ្មានកស្សិណសាក្សីអ្វីដែលគួរឱ្យជឿជាក់ថា ព្រះអង្គមានការទាក់ទងជាមួយអាទិទេពណាមួយឡើយ។ ជាងនេះទៅទៀត នៅក្នុងឱកាសជាច្រើន ព្រះអង្គបានបដិសេធ ដោយខ្លួនព្រះអង្គផ្ទាល់ ថាគ្មានការទាក់ទងជាមួយអាទិទេពទេ។

ព្រះបិតារបស់ព្រះអង្គ មានព្រះរាជហឫទ័យសប្បាយរីករាយជាខ្លាំង ដោយមានព្រះរាជបុត្រស្នងរាជជំនួសព្រះអង្គ។ ប៉ុន្តែព្រះអង្គមិនសប្បាយព្រះទ័យ នៅពេលដែលព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ បានទស្សន៍ទាយថា បើព្រះរាជបុត្រដែលទើបប្រសូត មិនបានក្លាយជាស្ដេចចក្រទេ នោះព្រះអង្គនឹងក្លាយទៅជាព្រះពុទ្ធ (ព្រះបរមសាស្ដាចារ្យខាងសាសនា)។

ព្រះបាទសុទ្ធោទនីបានដឹងច្បាស់ថា ដំណើរជីវិតដ៏សែនលំបាក ឈឺចាប់ នឹងធ្វើឱ្យចិត្តគំនិតរបស់ព្រះសិទ្ធត្ថ បែរឆ្ពោះទៅរកសាសនា។ ដូច្នេះព្រះអង្គបានធ្វើអ្វីគ្រប់បែបយ៉ាង ដោយអំណាចរបស់ព្រះអង្គដើម្បីឃុំគ្រងជីវិតរបស់ព្រះរាជបុត្រឱ្យស្ថិតនៅក្នុងពិភពលោកមួយ ដែលមានសុវត្ថិភាព និងបរិបូណ៌ដោយគ្រឿងប្រណិតគ្រប់បែបយ៉ាង។ ពេលព្រះអង្គ (ព្រះ

សិទ្ធត្ថ) ពេញវ័យឡើង ព្រះអង្គបានរៀបអភិសេកជាមួយព្រះនាង **យសោធរា** ហើយប្រសូតបានបុត្រាមួយអង្គ ព្រះនាម **រាហុល** ។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ថ្ងៃមួយព្រះអង្គបានរៀបចំចេញដំណើរទៅទតមើល ជីវិតអ្នកភូមិធម្មតាមួយ។ ព្រះអង្គបានយាងទៅទីនោះបួនលើក ហើយបានធ្វើឱ្យជីវិតរបស់ព្រះអង្គផ្លាស់ប្តូរ។ លើកទីមួយ ព្រះអង្គបានទតឃើញ មនុស្សចាស់ជរា លើកទីពីរ ទតឃើញ មនុស្សឈឺ និងលើកទីបី ទតឃើញមនុស្សកំពុងដង្ហែរសាកសពទៅបូជា។ ការមិនធ្លាប់ឃើញវ័យចាស់ជរា ជំងឺនិងការស្លាប់ពីមុនមក បានធ្វើឱ្យព្រះអង្គរន្ធត់ញាប់ញ័រពេញព្រះកាយ។ ជាកាពិតប្រាកដណាស់ការរន្ធត់ញាប់ញ័រ បានធ្វើឱ្យជីវិតនៅក្នុងរាជវាំងរបស់ព្រះអង្គ លែងមានសេចក្តីសុខតទៅមុខទៀតហើយរហូតដល់ធ្វើឱ្យព្រះអង្គអត់ទ្រាំលែងបាន។ ព្រះបានរំពឹងគិតរទៅរកភាពពិតនៃសេចក្តីទុក្ខ និងការស្វែងរក វិធីដើម្បីរំលត់សេចក្តីទុក្ខនោះ។

ដំនើរយាត្រាលើកទី៤ ព្រះអង្គបានឃើញនូវវិធីដែលអាចរកឃើញចំលើយនៃចំនោទរបស់ព្រះអង្គ ។ព្រះអង្គបានជួបទេវទូតមួយអង្គក្លែងភេទជា អ្នកបួសដែលបានលាសបង់ទ្រព្យសម្បត្តិគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីដើរតាមមាគ៌ាសាសនាក្នុងការរស់នៅ។ ទោះបីគ្មានអ្វីសោះក៏ដោយ អ្នកបួសមានសេចក្តីស្ងប់ស្ងៀមដ៏រុងរឿង ដែលនិងទឹកព្រះទ័យរបស់ព្រះអង្គ ដែលថាមិនដឹងជាធ្វើយ៉ាងម៉េចដើម្បីឱ្យត្រូវទៅនឹងសេចក្តីពិតនៃទុក្ខដែលមិនគួរឱ្យ

សប្បាយរីករាយ ។

ដូច្នេះ ព្រះសិទ្ធត្ថបានសម្រេចព្រះទ័យដើរតាមគំរូរបស់ទេវទូត ។ ព្រះអង្គបានសព្វព្រះរាជហឫទ័យ ចាកចេញពីព្រះរាជវាំងទាំងកណ្តាលអាធ្រាត ។ ផ្លាស់ប្តូរសំពត់កម្ពលរបស់ព្រះអង្គចេញ ដោយស្លៀកពាក់សំលៀកបំពាក់ធម្មតាដូចអ្នកបួស ហើយកាត់ព្រះកេសាដ៏ខ្មៅរលោងស្អាតទុកឱ្យ នៅសល់ត្រឹមប្រវែង២ធ្នាប់ ។ បន្ទាប់មកគ្មានយកអ្វីទៅទាំអស់លើងលែង តែបាត្រមួយ ហើយព្រះអង្គបានតាំងចិត្តនៅក្នុងសមាបត្តិ ។

ព្រះអង្គបានស្វែងរកគ្រប់គ្រូល្បីៗ ហើយរៀននូវអ្វីៗដែលគ្រូបង្រៀន បានចេះសព្វគ្រប់ ។បន្ទាប់មកព្រះអង្គបានធ្វើឱ្យរាងកាយព្រះអង្គទទួលរងទារុណកម្ម និងលំបាកក្រៃលែង ។ ព្រះអង្គបានរស់នៅក្នុងព្រៃស្មសានពេលថ្ងៃដុតព្រះកាយ និងកំដៅព្រះអទិត្យ ពេលយប់ត្រូវទឹកសន្សើមដំសឹងនៅលើបន្លា ហើយពេលខ្លះគង់នៅក្នុងទីស្មសាន មិនឆាន់ចង្ហាន់ រហូតទៅជាស្គមព្រះកាយ ហើយប្រសិនបើព្រះអង្គស្ទាបព្រះឧទរ ព្រះអង្គមានអារម្មណ៏ថាប៉ះនិងឆ្អឹងខ្នង ។ប៉ុន្តែព្រះអង្គនៅតែមិនអាចរកឃើញពន្លឺនៃការត្រាស់ដឹង ហើយព្រះអង្គបានដឹងថា ប្រសិនបើប្រព្រឹត្តបែបនេះ ព្រះអង្គប្រហែលជាសុគតមុនត្រាស់ដឹង ។

ហេតុនេះហើយ បានជាព្រះអង្គចាប់សោយនូវចង្ហាន់តាមធម្មតាវិញដែលជាទីជិនឆ្អន់នៃភិក្ខុ៥រូបដែលបានរត់ចោលព្រះអង្គ ។បន្ទាប់មកព្រះអង្គ

បានគង់នៅនិងមួយកន្លែង ក្រោមដើមពោធិព្រឹក្សដែលសព្វថ្ងៃគេហៅកន្លែងនោះថា **ពោធិគយា**។ ព្រះអង្គបានប្ដេជ្ញាថានិងគង់នៅទីនោះរហូតបានត្រាស់ដឹង ពុំនោះទេព្រះអង្គនិងព្យាមរហូតដល់សុគត។

ក្នុងរាត្រីពេញបូរមីណិ១៥កើតខែពិសាខព្រះអង្គបានចូលឈានយ៉ាងជ្រៅ ហើយបានត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិធម៌។ព្រះអង្គ បានរលឹកនូវជាតិទាំងឡាយនៅក្នុងអតីតដែលបានកន្លងទៅរាប់សែនជាតិ សំវដ្ដកប្បនិងវដ្ដកប្ប ព្រះអង្គបានឃើញនូវការប្រព្រឹត្តិទៅនៃកម្ម ដែលមានផលមិនអាចចៀសវាងបាន កុសលកម្មឱ្យផលជាកុសល អកុសលកម្មឱ្យផលជាអកុសល ព្រះអង្គបានឃើញផងដែរនូវមាគ៌ាឈ្មោះតណ្ហា ការប្រកាន់មាំ (ឧបាទាន) ក្នុងសង្ខារនិងមិច្ឆាទិដ្ឋិ។ ជាទីបញ្ចប់ នៅពេលថ្ពាយព្រឹកបានរះឡើង ព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងដូចជាការយល់សប្ដិ ហើយព្រះអង្គបានប្រកាសថា ÷ "ឥឡូវនេះ តថាគតបានដល់នូវវិមុត្តិហើយ ការកើតបានធ្វើឱ្យតថាគតនឿយណាយ ជីវិតដ៏បរិសុទ្ធនេះធ្វើឱ្យតថាគតរួចចាកទុក្ខទាំងពួង។ អ្វីដែលតថាគតមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង គឺបានត្រាស់ដឹងហើយ តថាគតគ្មានទុក្ខកង្វល់ទៀតទេ។ " បន្ទាប់ពីនោះមកព្រះអង្គបានត្រូវគេដឹង ថាជាព្រះពុទ្ធជាអ្នកត្រាស់ដឹង ជាអ្នកឃើញនូវព្រះធម៌តាមសភាវពិត។

ការប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ (ព្រះធម៌)

ធម្មះ មានន័យថាសច្ចធម៌ ពិតតាមសភាវៈ។ តាំងពីព្រះពុទ្ធទ្រង់

បានបដិសេធមិនព្រមទទួលស្គាល់ ទម្រង់នៃទំនាក់ទំនងជាមួយអាទិទេព ហើយគ្មានកន្លែងណាមួយ ដែលអាចបញ្ជាក់ឱ្យឃើញអំពីរឿងនេះតាំងពីដើមមក ដូចដែលមេដឹកនាំសាសនាដទៃទៀត បានប្រកាសថាខ្លួនជាអាទិទេព ឬជាអ្នកមានការទាក់ទងជាមួយអាទិទេព។ ការប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា បានបង្ហាញឱ្យឃើញអំពីការត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះពុទ្ធអំពីលោក។ បរមឱវាទនេះ គឺទាក់ទងជាចំបងជាមួយបញ្ហាមនុស្ស លោក។ បើតាមឱវាទរបស់ព្រះពុទ្ធ យើងត្រូវដោះស្រាយបញ្ហារបស់យើងដោយខ្លួនឯង ហើយមានតែសតិរបស់យើងទេដែលអាច ឈានឡើងដល់កម្រិតខ្ពស់បំផុតនៃបញ្ញា ដែលអាចជួយយើងឱ្យស្គាល់នូវសភាព ពិតក្នុងលោក (**យថា ភូត ញាណទស្សន**) ហេតុនេះយើងអាចបង្ហាញថា ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនាផ្សារភ្ជាប់មនុស្សជាតិ (មនុស្សមណ្ឌល) មិនមែនជាសាសនាផ្សារភ្ជាប់អាទិទេព (អាទិទេពមណ្ឌល) នោះទេ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនដូចសាសនាដទៃៗទៀត ដែលមានតែគម្ពីរមួយនោះទេ (ដូចជាគម្ពីរសាសនាយេស៊ូ ឈ្មោះគម្ពីរគ្រីស្តសាសនា, គម្ពីរសាសនាឥស្លាម ឈ្មោះគម្ពីរកូរ៉ាន់ជាដើម) ប៉ុន្តែអ្វីដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានប្រៀនប្រដៅអស់រយៈពេល៤៥ព្រះវស្សា មានចារឹក ក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក (កញ្ជើរបី) គឺ **សុត្តន្តបិដក** (ព្រះសូត្រ) **វិនយបិដក** (ព្រះវិន័យ) និង **អភិធម្មបិដក** (ព្រះអភិធម្ម)។ ការចែកជាគម្ពីរគោលធំៗទាំងបីនេះ អាចចែកជាគម្ពីរ

តូចៗតទៅទៀត។ ជាតួយ៉ាង សុត្តន្តបិដក (ព្រះសូត្រ) មានចែកជា៥ គម្ពីរជាសំខាន់ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំហំនៃព្រះធម៌វែងឬខ្លី មានដូចជា **ទីឃនិកាយ** (សូត្រវែងពិស្តារ) **មជ្ឈិមនិកាយ** (សូត្រវែងមធ្យម)។

តាមការចែកជាគម្ពីរគោលបីសំខាន់ សុត្តន្តបិដក ជាគម្ពីរស្តីពីការពន្យល់ព្រះធម៌។ វិន័យបិដក ជាគម្ពីរស្តីពីច្បាប់ក្រឹត្យក្រមសំខាន់ ជាគោលប្រតិបត្តិនៃ បព្វជិតនិងគ្រហស្ថ។ អភិធម្មបិដក ឬ បរមត្ថវិជ្ជាព្រះពុទ្ធសាសនា ជាគម្ពីរស្តីពីទស្សនវិជ្ជាដែលចែងអធិប្បាយ អំពី ចិត្ត ចេតសិក រូប និព្វាន ហើយនិងអត្ថបទស្តីពីធម៌អាថ៌ អត្ថនៃធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅល្អិតសុខុមដទៃទៀត។ អាថ៌ធម៌នៅក្នុងគម្ពីរនេះ ជាការប្រៀនប្រដៅចុងក្រោយរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដល់ពួកសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ។ ពុទ្ធោវាទចែងជាសំខាន់តាមរបៀប**សំវាទ** (ការពោលព្រមគ្នា) ការចែកជាពួកក្រុមត្រឹមត្រូវនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ បានធ្វើឡើងដោយបឋមសង្គាយនាដោយ**ការកសង្ឃ** ចំនួន៥០០អង្គ ក្នុងកាលដែលព្រះសាស្តាបរិនិព្វានកន្លងទៅហើយបាន ៣ខែ។ ពុទ្ធោវាទដ៏ធំធេងទាំងនេះ រួមមកមាន៤២សូត្រ (ច្រើនជាងគម្ពីរគ្រីស្តសាសនា)។ ហេតុនេះ លោកអ្នកឥឡូវនេះអាចយល់ដឹងបានថា ហេតុអ្វីបានជាគេសួរសំនួរដែលមិនទាក់ទងថា ÷ "តើគម្ពីរធម៌របស់អ្នក ឈ្មោះអ្វី?" បើទុកជាទំហំនៃព្រះធម៌ធំធេងក៏ដោយ យើងអាចបំព្រួញទៅជាសូត្រតែមួយបាន។ នេះគឺជាអត្ថបទសង្ខេបនៃព្រះធម៌សំខាន់ៗ ដែលមាន

នៅខាងក្រោយនៃជំពូកនេះ។

ក្រៅពីការប្រៀនប្រដៅដ៏វិសេសវិសាលជាច្រើនរបស់ព្រះពុទ្ធ ខាងក្រោមនេះមានការពោលជាពិសេសដូចជា + អរិយសច្ច៤ សាមញ្ញលក្ខណៈ៣ អកុសលមូល៣ ទស្សនៈរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាស្តីពីជីវិតក្រោយពេលស្លាប់ (កម្មនិងការកើត) បដិច្ចសមុប្បាទនិងទិសដៅចុងក្រោយរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ពោលគឺ និញ្វន។

ចតុរារិយសច្ចៈ

ដោយហេតុថា មានសូត្រជាច្រើនបានត្រូវសរសេរដើម្បីពន្យល់ឱវាទដ៏សំខាន់នេះ ខ្ញុំមិនចង់ចំណាយពេលច្រើនដើម្បីផ្តល់ការពន្យល់ដដែល១នៅក្នុងសៀវភៅនេះទេ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំសូមសរសេរសង្ខេបពីការពិបាកប្រែគំនិតទស្សនវិជ្ជាដ៏ស្មុគស្មាញពីភាសាបាលី មកជាភាសាខ្មែរ។ ពួកលោកខាងលិច (បច្ចិមប្រទេស) ផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើការមើលភាពពិតខាងក្រៅ និងបច្ចេកវិទ្យាលូតលាស់យ៉ាងធំសម្បើមមហិមា។ ពួកលោកខាង កើត (បូពាប្រទេស) ផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើការមើលភាពពិតខាងក្នុង និងការយល់ដឹងដែលលូតលាស់យ៉ាងធំសម្បើមមហិមា។ ភាសាបាលីជាភាសាយានបានប្រើប្រាស់ដោយព្រះសង្ឃ ដើម្បីបង្ហាញការយល់ដឹងជ្រៅជ្រះរបស់ពួកគេ សំបូរវាក្យស័ព្ទដែលស្ទើរតែគ្មាន

នៅក្នុងភាសាខ្មែរ ឬភាសាអង់គ្លេស។ ការនេះបណ្តាលឱ្យមានការលំបាក នៅពេលដែលគេ ព្យាយាមបកស្រាយនូវទស្សនៈ ឬបញ្ញត្តិ ពីភាសាមួយ ទៅភាសាមួយទៀត ។បញ្ហាដូចគ្នាដែរអាចជា បទពិសោធន៍ដោយគ្មាន ការងឿងឆ្ងល់ ប្រសិនបើយើងព្យាយាមបកប្រែអត្ថបទវិទ្យាសាស្ត្រ ឬ បច្ចេកទេសស្មុគស្មាញពីភាសាខ្មែរទៅជាភាសាបាលី ។ យើងគួរតែមានការ ពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត ក្នុងការផ្តល់អត្ថន័យនៃជំនឿដ៏ជាក់លាក់ នេះ នៅពេលដែលយើងមានបំណងបង្ហាញគំនិតពុទ្ធសាសនាជាភាសាខ្មែរ ។

ចតុរារិយសច្ចៈ ឬ អរិយសច្ចៈ៤គឺ

១.**ទុក្ខសច្ចៈ**	ការកើតមាននៃទុក្ខ
២.**សមុទយសច្ចៈ**	ហេតុនាំឱ្យកើតទុក្ខ
៣.**មគ្គសច្ចៈ**	សេចក្តីរំលត់ទុក្ខ
៤.**និរោធសច្ចៈ**	សេចក្តីប្រត្តិបត្តិឱ្យដល់ទីរលត់ទុក្ខ

ពាក្យខ្មែរ "សេចក្តីទុក្ខ" ជាធម្មតាមានន័យថា ការឈឺចាប់ ឬ ទុក្ខ ព្រួយផ្នែកផ្លូវកាយ និង ផ្លូវចិត្តនៅក្នុងជីវិតរបស់មនុស្ស ។ ពាក្យនេះមិន បង្ហាញឱ្យឃើញជម្រៅពិតនៃពាក្យបាលីដើមថា "ទុក្ខៈ"នោះទេ ។ព្រះពុទ្ធ បានប្រើពាក្យ "ទុក្ខ"ដើម្បីបញ្ចូលគំនិតយល់ដងជ្រៅជ្រះទៅក្នុងធម្មជាតិ មនុស្សពិត ។នៅពេលដែលយើងប្រែពាក្យគន្លឹះនេះ (ទុក្ខៈ)ជាភាសាខ្មែរថា

"សេចក្ដីទុក្ខ, សេចក្ដីមិនសប្បាយចិត្ត ឬ សេចក្ដីអាក់អន់ស្រពាន់ចិត្ត ជាធម្ម តាមនុស្សជាច្រើនយល់ច្រឡំថា ព្រះពុទ្ធសាសនា ថា ទុទិដ្ឋិនិយម ពីព្រោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ដាក់ការប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះអង្គលើបទពិសោធន៍របស់ មនុស្សប្រកបដោយការឈឺចាប់ និងការមិនសប្បាយចិត្តដូចជា សេចក្ដីទុក្ខ ហេតុនាំឱ្យមានសេចក្ដីទុក្ខជាដើម ហើយពួកគេគិតថា "ហេតុអ្វីបានជាព្រះ ពុទ្ធមិនចាប់ផ្ដើមបង្រៀនអំពីបទពិសោធន៍របស់មនុស្សប្រកបដោយសេចក្ដី សប្បាយរីករាយ និង រុងរឿង?" និងម្យ៉ាងទៀតផ្នែកដ៏ភ្លឺស្វាងមួយនៃពិ ភពលោក។ ចម្លើយសាមញ្ញចំពោះសំនួរទាំងនេះគឺ÷

១. អត្ថន័យពិតនៃពាក្យថា "ទុក្ខៈ" គួរត្រូវបានគេយល់ដឹងដូចព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្ដែងពន្យល់។

២.យើងត្រូវយល់ថា នៅក្នុងពុទ្ធឱវាទផ្ដល់ឱ្យយើងនូវការវិភាគ ពេញបរិបូណ៌អំពីបញ្ហារបស់មនុស្ស។ នៅពេលដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់ពន្យល់ អំពីអរិយសច្ចៈ៤ ព្រះអង្គបានពន្យល់ច្បាស់ថា ប្រសិនបើយើងដឹងហេតុពិត នៃសេចក្ដីទុក្ខ យើងក៏អាចរកវិធីដើម្បីរំលាស់ខ្លួនចេញពីសេចក្ដីទុក្ខនេះបាន ដែរ។ ជាងនេះទៅទៀត ព្រះពុទ្ធបានធានាទីបញ្ចប់នៃសេចក្ដីទុក្ខបែបនេះ។ គេអាចធ្វើខុសឆ្គង ប៉ុន្តែនៅពេលគេដឹងថាខ្លួនខុសឆ្គង គេអាចកែតម្រូវ ដោយខ្លួនគេ ដោយយល់ដឹងពីកំហុសរបស់ខ្លួនដោយរកវិធីត្រឹមត្រូវដើម្បី ចៀសចេញ។ ហេតុនេះ បើតាមពុទ្ធឱវាទ មនុស្សម្នាក់មិនមែនជាអ្នកធ្វើ

អំពើបាប ដែលកែលែងបាននោះទេ។ នៅក្នុងឱកាសជាច្រើន ព្រះពុទ្ធបាន បញ្ជាក់ថា មិនត្រឹមតែអ្នកនោះ អាចកែប្រែដោយខ្លួនគេទេ ថែមទាំងអាច ស្វែងរកសេរីភាពផ្ទាល់ខ្លួន ក្នុងករណីនេះគេអាចស្វែងរកផ្លូវត្រូវ ដើម្បី ចេញពីទំងន់នៃសេចក្តីទុក្ខរបស់គេបាន។

៣.ចុងបញ្ចប់ គេអាចយល់ច្បាស់ថា ហេតុអ្វីបានជាមនុស្សខ្លះ យល់ថាព្រះពុទ្ធសាសនា មានគំនិតទុទិដ្ឋិនិយម — ដោយសារតែព្រះពុទ្ធ សាសនាគិតច្រើនតែអំពីសេចក្តីមិនសប្បាយចិត្ត និងសេចក្តីទុក្ខ។ យើងដឹង ថា វេជ្ជបណ្ឌិតនិងគិលានុប្បដ្ឋាកទាំងឡាយ ធ្វើការងារដើម្បីសុខភាព មនុស្ស ហើយយើងទាំងអស់គ្នាដឹងថា កម្មសិក្សារបស់ពួកគេគឺគ្រប់ដណ្តប់ ដោយជម្ងឺផ្សេងៗ ប៉ុន្តែគ្មាននរណាម្នាក់និយាយថា វិជ្ជាជីវៈបែបនេះ ជា ការងារបម្រើឱ្យ "សេវាកម្មជម្ងឺ" ឬ "អាជ្ញាធរជម្ងឺ" ឬ "មណ្ឌលជម្ងឺ" នោះ ទេ គេតែងនិយាយថា "សេវាកម្មសុខភាព" ឬ "អាជ្ញាធរសុខភាព" ឬ "មណ្ឌលសុខភាព"។ ដូចគ្នានេះដែរ ដោយសារតែព្រះពុទ្ធសាសនា បាន សង្កត់ធ្ងន់ថា យើងគួរតែទទួលស្គាល់ សេចក្តីទុក្ខ និងហេតុនាំឱ្យកើតទុក្ខ ដើម្បីដឹងនូវសេចក្តីរីករាយពេញចិត្ត របស់មនុស្សឱ្យបានប្រសើរឡើង។ វា ជាយល់ខុសទាំងស្រុងដែលចាត់ទុកព្រះពុទ្ធសាសនាថា ទុទិដ្ឋិនិយមនោះ។

នៅពេលគេទទួលសារភាពថា សេចក្តីទុក្ខមាន សំនួរបន្ទាប់នឹងលេច ឡើងភ្លាមគឺ ÷ "តើអ្វីអាចជាហេតុដែលបណ្តាលឱ្យមានសេចក្តីទុក្ខ?" ឬក៏

"ហេតុអ្វីបានជាសេចក្តីទុក្ខកើតមាន ហើយសេចក្តីទុក្ខនេះកើតឡើងតាមរបៀបណា?" តាមព្រះពុទ្ធសាសនា ចំលើយចំពោះសំនួរនេះគឺកើតមកពី "តណ្ហា"។ ពេលយើងដឹងហេតុនាំឱ្យកើតមានសេចក្តីទុក្ខ ជំហានបន្ទាប់គឺត្រូវរំលត់សេចក្តីទុក្ខនោះ។ វិធីបញ្ឈប់សេចក្តីទុក្ខលែងឱ្យកើតមានគឺអភិវឌ្ឍចិត្តដោយដើរតាមផ្លូវកណ្តាល "មជ្ឈិមបដិបទា" ដែលនាំទៅដល់ការរំលត់ទុក្ខទាំងអស់ ពោលគឺព្រះនិព្វាន[១]។

មាគ៌ារំលត់ទុក្ខ

ឈ្មោះវិធីរំលត់ទុក្ខគឺ "ផ្លូវកណ្តាល"(មជ្ឈិមបដិបទា) ពីព្រោះចៀសវាងនូវអន្តធម៌ពីរយ៉ាងគឺ ធម៌ដែលប្រកបខ្លួនឱ្យជាប់ជំពាក់ដោយកាម (**កាមសុខល្លិកានុយោគ**) និងធម៌ដែលប្រកបសេចក្តីដល់ខ្លួន (**អត្តកិលមថានុយោគ**)។នៅក្នុងឱកាសមួយចំនួន ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានប្រើពាក្យមជ្ឈិមបដិទានេះ ដើម្បីពន្យល់ចំណុចទស្សនវិជ្ជាជ្រៅៗ ដូចជាកាយល់ដឹងអំពី**យថាភូតធម៌** ដោយចៀសវាងទិដ្ឋិពីរផ្សេងទៀតគឺ ឃើញថាជារបស់ខ្លួន (**អត្ថិត**) និងឃើញថាមិនមាន (**នត្ថិត**)។

មជ្ឈិមបដិបទានេះមានប្រាំបី ដូច្នេះហើយទើបគេហៅថា **អដ្ឋង្គិកមគ្គ** គឺប្រាជ្ញាយល់ឃើញត្រូវ សម្តីត្រូវ ការងារត្រូវ កិរិយាចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ព្យាយាមត្រូវ សេចក្តីរឭលឹកត្រូវ និងកិរិយាតម្កល់ចិត្តឱ្យនឹងត្រូវ។ម្យ៉ាងទៀត អដ្ឋង្គិមគ្គទាំងប្រាំបីនេះ ត្រូវបានគេពន្យល់ក្រោមគោលសិក្ខាបី

---

[១]និព្វាន គឺ ការអស់ទៅនូវសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួង (តណ្ហា) សេចក្តីស្អប់ (ទោសៈ) និងសេចក្តីវង្វេងអវិជ្ជា (មោហៈ)។

យ៉ាង។ ដើម្បីស្វែងយល់ឱ្យកាន់តែច្បាស់អំពីព្រះធម៌ ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់បាន បង្រៀន ជាការសំខាន់ណាស់ក្នុងការពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្នអំពីវិធី ដែលគេពន្យល់ ក្រោមត្រៃសិក្ខាទាំងបីនេះ។

ត្រៃសិក្ខា

ជាធម្មតា គេហៅត្រៃសិក្ខាថា បញ្ញា សីល និង សមាធិ ប៉ុន្តែម្យ៉ាង ទៀតយើងឃើញត្រៃសិក្ខានេះនៅក្នុងលំដាប់ខុសគ្នា ទៅជា សីល សមាធិ និង បញ្ញា។ ហេតុនេះ គេអាចលើកជាសំនួរថា ៖ "ហេតុអ្វីបានជាព្រះពុទ្ធ ប្តូរលំដាប់នៅទីនេះ?" គឺមានហេតុផលពិសេសមួយ។ អរិយសច្ច គឺសំខាន់ ណាស់ដូចទស្សនវិជ្ជាទាំងអស់របស់ព្រះពុទ្ធ គឺផ្អែកលើការប្រៀនប្រដៅដ៏ សំខាន់នេះ។ ដូចយើងដឹងហើយថា ផ្លូវនាំទៅកាន់ទីរំលត់ចុងក្រោយ គឺ អរិយសច្ចបួន។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ពិតជាបានសម្តែងថា ការយល់ដឹងរបស់ មនុស្សម្នាក់ស្តីពីលោក បង្ហាញឱ្យឃើញទស្សនៈទាំងមូលរបស់ខ្លួន។ ហេតុ នេះទើបព្រះពុទ្ធទ្រង់បានចាប់ផ្តើមពន្យល់មាគ៌ារបស់ព្រះអង្គជាមួយបញ្ញា។ ដើម្បីមានភាពងាយស្រួលយល់ យើងអាចបង្ហាញពីរបៀបដែលរៀបជា ក្រុមក្រោមត្រៃសិក្ខា។

សម្មាទិដ្ឋិ
សម្មាសង្កប្បៈ } បញ្ញា

សម្មាវាចា	}	សីល
សម្មាកម្មន្តៈ		
សម្មាអាជីវៈ		
សម្មាវាយាមៈ	}	សមាធិ
សម្មាសតិ		
សម្មាសមាធិ		

សម្មាទិដ្ឋិ មានន័យថា ការយល់ដឹងត្រូវរបស់យើងអំពីលោក។ យើងអាចមានប្រភេទខ្លះនៃការយល់ដឹងឬចំណេះដឹងអំពីលោក ប៉ុន្តែការយល់ដឹងនេះមិនអាចសុទ្ធតែត្រូវនោះទេ។ ហេតុនេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើសារៈប្រយោជន៍នៃសម្មាទិដ្ឋិ។ តាមធម្មតា សម្មាទិដ្ឋិមានន័យថាការទទួលបាននូវចំណេះដឹងអំពីអរិយសច្ចបួន។ ប្រសិនបើយើងពិតជាយល់ដឹងអត្ថន័យនៃសេចក្តីទុក្ខ ហេតុដែលនាំឱ្យកើតទុក្ខ ការរំលត់ទុក្ខ និងវិធីរំលត់ទុក្ខ ទើបយើងអាចប្រកាសថា យើងស្ថិតនៅលើផ្លូវត្រូវ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់បានសម្តែងថា សត្វទាំងឡាយមានទុក្ខផ្សេងៗ នៅក្នុងការរស់នៅរបស់ពួកគេ ដោយសារអវិជ្ជា។ **អវិជ្ជា** នៅទីនេះ មានន័យថា ការយល់ខុសនិងការបកស្រាយខុសអំពីលោក។ តាមពាក្យថា "**លោកៈ**" មានន័យថា គ្រប់សង្ខារទាំងអស់អាចនឹងប្រែប្រួល (**លុជ្ជតិ បលុជ្ជតីតិ លោកោ**)។

បានសេចក្តីថា រាល់សរីរៈមានជីវិតនិងឥតជីវិតទាំងអស់ដែលមាន ហៅថាលោក។ ការទទួលបានការយល់ដឹងជ្រៅជ្រះអំពីយថាភូតធម៌ពិត គេហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅនេះ ព្រះពុទ្ធសាសនា បង្ហាញសាមញ្ញលក្ខណៈបីយ៉ាង។

សាមញ្ញលក្ខណៈ

១) អនិច្ចំ ការប្រែប្រួលមិនទៀង

២) ទុក្ខំ ជាទុក្ខ

៣) អនត្តា មិនមែនជារបស់ខ្លួន។

ទីមួយ **អនិច្ចំ** បង្ហាញសភាវៈពិតដែលគ្មានអ្វីមួយនៅក្នុងលោកនេះនៅនឹងមួយកន្លែងឬស្ថិតនៅជាអចិន្ត្រៃយ៍នោះទេ។ យើងខ្លួនឯង មិនជាមនុស្សដដែល ទាំងផ្នែកផ្លូវកាយ អារម្មណ៍ និង ទាំងផ្លូវចិត្តនោះក្តី ដែលយើងមានអាយុដប់ឆ្នាំ ឬ សូម្បីតែដប់នាទីកន្លងផុតទៅក្តី។ ដូច្នេះការរស់នៅ ដូចការផ្លាស់ប្តូរការរំកិលនៃដីខ្សាច់ សម្រាប់យើងមិនអាចរកសុវត្ថិភាពយូរអង្វែងបានទេ។

ក្នុងចំណែកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខណៈទីពីរ យើងបានឃើញពីរបៀបដែលទុក្ខកើតមាន ដែលធ្វើឱ្យព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធចាកចេញទៅស្វែងរកជំនួយផ្នែកស្មារតី។ ទោះបីសេចក្តីទុក្ខមិនមែនជាការប្រែដ៏ល្អចំពោះពាក្យដើម

"ទុក្ខៈ" ក៏ដោយ។ ពាក្យថា "ទុក្ខៈ" បញ្ជាក់នូវធម្មជាតិដែលមិនគួរឱ្យពេញចិត្តទូទៅនៃជីវិត។

លក្ខណៈទីបី **មិនមែនជារបស់ខ្លួន** គឺមានការលំបាកបន្តិច។ អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា មានអ្វីមួយដែលស្ថិតនៅជារៀងរហូត ឬ មិនផ្លាស់ប្តូរនោះទេនៅក្នុងភាពជាមនុស្ស ពោលគឺ គ្មានអត្តាតួខ្លួន ឬ ជារបស់ខ្លួនដែលអត្ថន័យមិនប្រែប្រួលនៃពាក្យថា "អញ" អាចចងខ្លួនឯង។ ទស្សនៈទាំងមូលនៃពាក្យថា "អញ" តាមពិតគឺជាទស្សនៈមួយ ដែលយល់ខុសជាសារវន្តមួយដែលព្យាយាមបង្កើតខ្លួនឯងឡើង នៅក្នុងការប្រមូលផ្តុំ**មហាភូតរូប** បណ្តោះអាសន្ននិងអស្ថេរភាព។ ចូរធ្វើសទិសភាពរទេះមួយ ពោលគឺ រទេះមួយអាចធ្វើការរុះរើទៅជាធាតុផ្សំដើមរបស់ខ្លួន ដូចជា ភ្លៅ កង់ នឹម និង ផ្នែកផ្សេងៗទៀតជាដើម ដូច្នេះរទេះគ្មានទៀតទេ អ្វីៗទាំងអស់ដែលយើងមានគឺគំនរមួយនៃធាតុផ្សំ។ ដូចគ្នានេះដែរ "ខ្លួន" ផ្សំឡើងដោយមហាភូតរូបផ្សេងៗ ឬការប្រមូលផ្តុំ (ខន្ធ) ទម្រង់ (រាងកាយ) អារម្មណ៍ សញ្ញា (ការសម្គាល់) ចេតនានិងចិត្ត ហើយទោះបីទាំងអស់នេះអាចធ្វើការហើយប្រមូលផ្តុំចូលគ្នាតិចឬច្រើនមួយរយៈក៏ដោយ ក៏នៅពេលសេចក្តីស្លាប់ចូលមកដល់ ក៏រលត់បាត់ទៅវិញជាចំណែកផ្សេងៗគ្នា។

ដោយយល់ដឹងអំពីធម្មជាតិសកល ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើនេះចាត់ទុកថា សម្មាទិដ្ឋិនៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ សម្មាទិដ្ឋិ សំខាន់ ដូចជា

ចំណុចចាប់ផ្ដើមមួយ ពីព្រោះមាគ៌ាជីវិតរបស់មនុស្សម្នាក់ៗទាំងមូល ត្រូវបានបង្កើតឡើង យោងទៅតាមការយល់ដឹងរបស់ខ្លួនស្ដីពីសកលលោក។ ហេតុនេះ សម្មាសង្កប្បៈ តាមធម្មតា ហូរចេញពីសម្មាទិដ្ឋិ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់បានបដិសេធទស្សនៈស្ដីពីអាត្មន ឬបញ្ញត្តិស្ដីពី "អញ" ដោយសារមានហេតុផលពិសេស។ ទីមួយ គ្មានវត្ថុណា ដែលមិនប្រែប្រួលនៅក្នុងធម្មជាតិនោះទេ។ ទីពីរ **មិច្ឆាទិដ្ឋិ**នេះ អាចបង្កើតឱ្យមានអារម្មណ៍ ឬ អត្តចរិតអវិជ្ជមានចំពោះអ្នកដទៃ (សង្គមដទៃ)។ ទីបី មិច្ឆាទិដ្ឋិនេះអាចបណ្ដាលឱ្យមានការខូចខាតជាច្រើនដល់សង្គមនិងការអភិវឌ្ឍប្រាជ្ញាស្មារតីរបស់ខ្លួន។ ជាឧទាហរណ៍ ទស្សនៈថា "អញ" អាចត្រួតត្រាចិត្តរបស់ខ្លួនជាមួយនឹងអាកប្បកិរិយាដែលឱ្យទុក្ខទោស ដូចជា **ឆន្ទរាគៈ** ការប្រព្រឹត្តអំពើមិនល្អ **វិហឹង្សា ព្យាបាទ** ជាដើម ពេលដែលយល់អត្ថន័យពិតនៃភាពមិនមែនជារបស់ខ្លួន (អនត្តា) តាមធម្មតា **កាមមច្ឆរិយៈ** រលាយបាត់បន្តិចម្ដងៗជាលំដាប់ ពីព្រោះគេរកមិនឃើញមូលដ្ឋានដើម្បីបណ្ដុះឱ្យកើតមានឡើង ហើយគ្មានអ្វីដើម្បីយល់ថាជា "របស់ខ្លួន" ដោយសារគ្មានពាក្យថា "អញ"។

សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តៈ និង **សម្មាអាជីវៈ** ទាក់ទងទៅនឹងការវៀរចាកផ្នែកសីលល គឺមិននិយាយកុហក មិនលួចប្លន់ទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកដទៃ មិនប្រព្រឹត្តអំពើហឹង្សា មិនរកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតតាមវិធីផ្ដល់ទុក្ខទោសឱ្យអ្នកដទៃ និងការងារផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវវៀរចាកដូចគ្នានេះដែរ។ ការមិន

ប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់ ហើយកាន់យកនូវការរក្សាសីលនេះ មិនត្រឹមតែជួយឱ្យយើងមានការចុះសម្រុងគ្នានៃសង្គមទូទៅទេ ថែមទាំងជួយឱ្យយើងគ្រប់គ្រង និងបន្ថយការប្រកាន់មាំថា "អញ" ទៀតផង។

បន្ទាប់មក **សម្មាវាយាមៈ** ក៏សំខាន់ណាស់ដែរ ពីព្រោះវាផ្តល់ឱ្យមនុស្សនូវញាណបន្ថែមទៀត ដើម្បីកែតម្រូវខ្លួនគេ ប្រសិនបើគេធ្វើខុស។ ហើយនឹងមានការកែលំអ និងការអភិវឌ្ឍកាន់តែប្រសើរឡើងថែមទៀតនៃជីវិតរបស់គេ ប្រសិនណាបើគេធ្វើត្រូវ។ ជំហានពីរចុងក្រោយរបស់អដ្ឋង្គិកមគ្គ គឺ **សម្មាសតិ** និង **សម្មាសមាធិ** ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការភាវនា (សមាធិ) ឬការអភិវឌ្ឍប្រាជ្ញាញាណរបស់យើង។ គោលបំណងសំខាន់នៃការភាវនារបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា គឺគ្រប់គ្រងចិត្ត ដើម្បីធ្វើឱ្យអស់ទៅនៃអកុសលមូលគឺលោភៈ ទោសៈ និង មោហៈ (និយាយរួម ដើម្បីសម្រេចបានកម្រិតខ្ពស់បំផុតនៃសេចក្តីស្ងប់និងការធ្វើចិត្តឱ្យបរិសុទ្ធ ពោលគឺនិព្វាននេះឯង។

មាគ៌ារបស់ព្រះពុទ្ធ គឺអាចធ្វើបាន និងអនុវត្តតាមបានគ្រប់ពេលទាំងអស់ និងមិនរើសអើង ភេទ ពណ៌សម្បុរ ត្រកូលវណ្ណៈ ជាដើម។ បើតាមព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ សច្ចៈទាំងអស់នេះ មិនមែនជាការបង្កើតឡើងរបស់ពួកអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនានោះទេ គឺជាការរកឃើញឡើងវិញនូវមាគ៌ាដែលគេបានបោះបង់ចោល និងបំភ្លេចចោលជាយូរណាស់មកហើយ។

ព្រះសង្ឃ

ព្រះសង្ឃ (សមាជិកនៃគណសង្ឃ) ជាផ្នែកសំខាន់មួយទៀតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ ព្រះពុទ្ធ (អ្នកបង្កើតព្រះពុទ្ធសាសនា) ព្រះធម៌ (ពាក្យប្រៀនប្រដៅ) និងព្រះសង្ឃ (គណសង្ឃ) រួមគ្នាបង្កើតបានជាត្រៃរតន៍។ ត្រៃរតន៍នេះ ត្រូវបានគេគោរពស្មើគ្នា នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ ព្រះសង្ឃ ជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀនព្រះពុទ្ធវចនៈទៅពិភពលោក និង បានថែរក្សាព្រះពុទ្ធសាសនាអស់រយៈពេលជាច្រើនសតវត្សមកហើយ ទោះបីស្ថិតនៅក្រោមស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់ក៏ដោយ ពិសេសនៅពេលការវិវត្តផ្នែកនយោបាយមិនអំណោយផលដល់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដូចជា ស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់បរទេសជាដើម។

និកាយសំខាន់ៗពីររបស់គណសង្ឃ

មាននិកាយសំខាន់ពីរ នៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា គឺ **ទក្ខិណនិកាយ** តាមធម្មតាគេស្គាល់ថា **និកាយថេរវាទ** និង **ឧត្តរនិកាយ** ឬ **និកាយមហាយាន**។ និកាយដើមឈ្មោះថា ទក្ខិណនិកាយ ពីព្រោះនិកាយនេះ គេប្រកាន់ជាសំខាន់នៅបណ្តាប្រទេសអាស៊ីភាគខាងត្បូង ដូចជា ប្រទេសស្រីលង្កា ឥណ្ឌា កម្ពុជា ថៃ និង ប្រទេស មីយ៉ាន់ម៉ា (ភូមា)។ ឈ្មោះទីពីរនៃនិកាយ

នេះ "ថេរវាទ" មានន័យថា"និកាយរបស់ព្រះថេរៈ"។ និកាយបន្ទាប់ ឈ្មោះថា ឧត្តរនិកាយ ពីព្រោះនិកាយនេះផ្សព្វផ្សាយទៅបណ្ដាប្រទេសអាស៊ីភាគខាងជើង ដូចជា ប្រទេស ចិន ទីបេ កូរ៉េ វៀតណាម និង ជប៉ុន។

ភាពខុសគ្នាសំខាន់ៗរវាងនិកាយទាំងពីរ

អ្នកកាន់និកាយមហាយាន ជឿថា ដោយឆ្លងកាត់សមុទ្រនៃ**វដ្ដសង្សារ** គឺការវិលកើត វិលស្លាប់នៅក្នុងភព មនុស្សម្នាក់អាចក្លាយជាព្រះពុទ្ធ ដូច្នេះហើយទើបមានឈ្មោះថា "យានធំ" (មហាយាន)។ អ្នកកាន់និកាយថេរវាទ ជឿថាមានវិធីបីយ៉ាងដើម្បីបញ្ចប់ការកើត ពោលគឺ ការត្រាស់ដឹងជាព្រះពុទ្ធ **ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ** (ព្រះអង្គអាចសម្រេចពោធិញ្ញាណដោយគ្មានការជួយពីអ្នកដទៃ ប៉ុន្តែព្រះអង្គមិនប្រៀនប្រដៅអ្នកដទៃឱ្យរំលត់ទុក្ខទេ) និង **ព្រះអរហន្ត** (អរិយបុគ្គលទាំងឡាយដែលបានកាត់ផ្ដាច់ហេតុនៃការកើត និងធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ពោលគឺ ព្រះនិព្វានដោយបដិបត្តិតាមពុទ្ធឱវាទ)។ ទោះបីមានភាពខុសប្លែកគ្នាក៏ដោយ ក៏និកាយទាំងពីរបដិបត្តិរួមគ្នានូវភាពដូចគ្នាផងដែរ។

ភាពដូចគ្នា

និកាយទាំងពីរទទួលយកព្រះពុទ្ធ ថាជាអ្នកបង្កើតព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយមិនកាន់ជំនឿទៅលើអាទិទេពនោះទេ ។

គ្មាននិកាយណាមួយ ជឿទៅលើអាត្ម័ននោះឡើយ ។

ចំណុចចុងក្រោយ មានការយល់ព្រមរវាងនិកាយទាំងពីរអំពីពុទ្ធឱវាទគោលរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

និកាយទាំងពីរមានគណសង្ឃ ប៉ុន្តែស្លៀកដណ្តប់ស្បង់ចីវរខុសគ្នាបន្តិច ។ ទាំងភេទប្រុសនិងភេទប្រុសអាចចូលជាគណសង្ឃបាន ។ សមាជិកភេទប្រុសនៃគណសង្ឃ ធម្មតាហៅថាភិក្ខុ និងសមាជិកភេទស្រី ហៅថាភិក្ខុនី ។ ជាអកុសល ដោយហេតុផលខ្លះ គ្មានស្ត្រីបួសជាភិក្ខុនីទេសព្វថ្ងៃនេះនៅក្នុងប្រពៃណីព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយថេរវាទ ។

នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយថេរវាទព្រះសង្ឃទាំងឡាយ គេងាយស្រួលចំណាំណាស់ ពីព្រោះព្រះសង្ឃស្លៀកដណ្តប់ចីវរពណ៌លឿង កោរសក់ និង និមន្តដោយព្រះបាទទទេ ។ ពួកគេអាចចូលទៅក្នុងវត្តអារាមនៅកន្លែងមួយជាលើកដំបូង សម្រាប់អំឡុងពេលសាកល្បង ហើយប្រសិនបើព្រះចៅអធិការសម្រេចចិត្តថាជីវិតអ្នកបួសសមគួរដល់ពួកគេៗ អាចប្តេជ្ញាខ្លួន ដោយទទួលឧបសម្បទាជាភិក្ខុភាវថែមទៀត ។ ពួកគេ

ត្រូវបានផ្តល់ឈ្មោះថ្មី និងស្បង់ចីវរ ហើយនឹងត្រូវរស់នៅដោយបដិបត្តិតាមសិក្ខាបទ២២៧។ ព្រះសង្ឃអាចសម្រេចចិត្តលាចាកសិក្ខាបទ (សឹក) នៅពេលណាក៏បាន។

ភិក្ខុចិញ្ចឹមជីវិតសាមញ្ញតឹងរឹងដោយការធ្វើភាវនា សិក្សារៀនសូត្រ និងធ្វើការងារដោយសឹងតិចម៉ោង និងឆាន់ចង្ហាន់មួយពេល (ឬក៏ពីរពេល) ក្នុងមួយថ្ងៃ។លោកជាអ្នកមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការជួយបង្ហាត់បង្រៀន និងជួយសង្គ្រោះឧបាសកឧបាសិកា និងរៀបចំពិធីបុណ្យផ្សេងៗផ្នែកសាសនា។

មិនដូចអ្នកកាន់និកាយថេរវាទ អ្នកកាន់និកាយមហាយាន មានបំណងទទួលយកកម្លាំងអំណាចក្រៅខ្លួន អ៊ីចឹងហើយ ទើបគេហៅថា "ព្រះពុទ្ធសាសនាពេញនិយម"។ ហេតុនេះពួកគេប្រែប្រួលយ៉ាងច្រើនខុសគ្នាផ្នែកទំនៀមទម្លាប់ ការស្លៀកពាក់ ជាដើម ជាងផ្នែកផ្សេងៗទៀតរបស់និកាយថេរវាទ។ ពណ៌ស្បង់ចីវររបស់ពួកគេ គ្របដណ្តប់ដោយពណ៌ទឹកក្រូចរហូតដល់ពណ៌ខ្មៅ ហើយពួកគេចូលចិត្តស្លៀកដណ្តប់ពណ៌ផ្សេងៗជាច្រើនទៀត។ ជាឧទាហរណ៍ ព្រះសង្ឃនៅជប៉ុន ស្លៀកដណ្តប់ចីវរពណ៌ខ្មៅ ចំណែកឯព្រះសង្ឃឡាម៉ាទីបេ ស្លៀកដណ្តប់ចីវរពណ៌ក្រហមចាស់។

ព្រះសង្ឃមកពីនិកាយទាំងពីរ កោរសក់និងភាគច្រើននៃព្រះសង្ឃព្រះពុទ្ធសាសនានៅលីវ។ មានតែបព្វជិតជប៉ុនខ្លះ និងឡាម៉ាទីបេតិចតួចត្រូវបានគេអនុញ្ញាតិឱ្យរៀបការ។

អ្នកកាន់និកាយថេរវាទ ថែរក្សាគម្ពីរដីការរបស់ពួកគេ ទុកជាភាសាបាលី (មគធៈភាសា) និងអ្នកកាន់និកាយមហាយាន ថែរក្សាក្បួនខ្នាតរបស់ពួកគេជាភាសាសំស្ក្រឹត។

ដោយនិយាយជាទូទៅ មានទំនោរប្រពៃណីដោយឡែកពីរយ៉ាង នៅក្នុងបណ្តាសហគមន៍វត្តអារាម នៃព្រះពុទ្ធសាសនាថេរវាទ។ ទីមួយ មានគណសង្ឃរស់នៅក្នុងព្រៃ (អរញ្ញវាសី) ដែលជាកន្លែងព្រះសង្ឃទាំងឡាយចូលចិត្តរស់នៅឆ្ងាយពីសង្គមជាង ហើយសម្រាកនៅក្នុងព្រៃដើម្បីធ្វើវិបស្សនាភាវនា។ ទីពីរ មានវត្តអារាមនៅតាមស្រុកខេត្តក្រុង ជាកន្លែងដែលសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការសិក្សាទស្សនវិជ្ជាព្រះពុទ្ធសាសនាជាភាសាបាលី និងជាប់ពាក់ព័ន្ធផងដែរទៅនឹងការជួយសង្គ្រោះសាធារណជន ដោយវិធីផ្សេងៗ។ ជាតួយ៉ាង តាមរយៈប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រទេសស៊ីរីលង្កា វត្តអារាមទាំងឡាយ មិនបានត្រូវគេចាត់ទុកថាជា កន្លែងគ្រាន់តែសម្រាប់គោរពបូជាប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងជាស្ថាប័នវប្បធម៌ទ្រទ្រង់ទស្សនវិស័យផ្សេងៗនៃជីវិតសាធារណៈ។ វត្តអារាមទាំងឡាយ នៅក្នុងប្រទេសស៊ីរីលង្កា មានសកម្មភាពមមាញឹកនឹងសេវាសង្គម និងជាមជ្ឈមណ្ឌលដែលប្រជាជនចូលចិត្ត។

ទោះបីជា សកម្មភាពទាំងពួង ប្រចាំថ្ងៃរបស់បព្វជិតនៅក្នុងទីក្រុង និងក្នុងព្រៃ មានភាពខុសគ្នាក៏ដោយ ក៏បព្វជិតទាំងនោះ រស់នៅចិញ្ចឹមជីវិត

ផ្អែកលើ**នេក្ខម្ម**។ ពាក្យដើមជាភាសាបាលីថា "**អភិនិក្ខម**" អាចសំដៅយក "**ការលះបង់កាមលោកីយ**"។ មិនមានន័យថា"ការលះបង់សង្គម"នោះទេ។ ជាគោលបំណងរបស់យើងដើម្បីរស់នៅក្នុងលោក ប៉ុន្តែមិនមែនរបស់លោកទេ។ ក្នុងនាមជាព្រះសង្ឃ យើងគប្បីបដិបត្តិតាមមាគ៌ានេះបន្តិចម្តងៗ ដូចនេះតាមគំរូរបស់យើងនិងការណែនាំរបស់យើង យើងអាចលើកទឹកចិត្តអ្នកដទៃឱ្យដើរតាមផ្លូវកណ្តាល (មជ្ឈិមបដិបទា)។

បើតាមបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ជាបព្វជិតព្រះពុទ្ធសាសនាមួយរូប អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ ខ្ញុំដឹងដោយផ្ទាល់ខ្លួនថា បព្វជិតភាគច្រើននៃគណសង្ឃលះបង់ដោយស្មោះត្រង់នូវពេលវេលាដ៏ច្រើនរបស់ពួកគេ ដើម្បីជួយសាធារណជនដោយមធ្យោបាយផ្សេងៗ។ ជាឧទាហរណ៍ វត្តអារាមទាំងឡាយនៅក្នុងប្រទេសសិរីលង្កា មិនត្រឹមបានចាត់ទុកថា គ្រាន់តែជាកន្លែងសម្រាប់គោរពបូជាប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងជាស្ថាប័នវប្បធម៌គ្រប់ដណ្តប់ទស្សនវិស័យជីវិត សាធារណៈ តាមរយៈប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រទេសសិរីលង្កា។ បច្ចុប្បន្ន វត្តអារាមនៅក្នុងប្រទេសនេះ ជាប់រវល់យ៉ាងខ្លាំងជាមួយសេវាសង្គម ហើយជាមជ្ឈមណ្ឌលដែលប្រជាជនចូលចិត្តនិងធ្វើតាមយ៉ាងទូលំទូលាយគ្រប់អត្ថន័យទាំងអស់នៃពាក្យ។

ការផ្សព្វផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនា

នៅពេលដែលព្រះពុទ្ធសាសនា លេចឡើងលើឆាកនៃទស្សនវិជ្ជាឥណ្ឌា នាសតវត្សទី៦ មុនគ.ស មានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដ៏ធំសម្បើម និងការចូលចិត្តស្រាវជ្រាវរាវរកការពិតនៃជីវិតនិងពិភពលោក។ ជាលទ្ធផលបន្ទាប់មក មានទម្រង់ជាច្រើននៃបណ្តាចលនាសាសនានិងទស្សនវិជ្ជា។

មនុស្សអាចបដិបត្តិសាសនាតាមកម្រិតរៀងៗខ្លួន ឬ តាមក្រុមដែលបានរៀបចំ។ តួយ៉ាង ដូច ពួក**អាជីវក** និង **បរិព្វាជក** ប្រព្រឹត្ត**តបះ**ដាច់ដោយឡែកចំណែកឯ**មហាវីរៈ** និងគ្រូល្បីដទៃទៀត (គ្រូទាំង៦)បានរៀបចំថែមទៀតនូវទម្រង់នៃសាសនា ដោយមានសាវ័កជាច្រើនគោរពនិងពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងពីសំណាក់បណ្ឌិតជាច្រើន (សង្ឃីគណោ គណាចរិយោ, ពហុជន បុជិតោ, សាធុសម្មតោ)។ ព្រះសមណៈគោតម ក៏បានអនុវត្តតាមការបង្រៀនទាំងនោះ អស់រយៈពេលប្រាំមួយព្រះវស្សា ហើយចុងក្រោយបានលះបង់ចោល ដោយដឹងថាការបង្រៀនទាំងនោះមិនមែនជាផ្លូវនាំទៅរកបញ្ញា (ការត្រាស់ដឹង)នោះទេ។ ដោយដើរតាមមាគ៌ាផ្ទាល់របស់ព្រះអង្គ "ផ្លូវកណ្តាល" ទីបំផុតព្រះអង្គបានរកឃើញនូវអ្វីដែលព្រះអង្គ បាននឹងកំពុងស្វែងរកដោយ**មហាបធាន** អស់ជាច្រើនជាតិក្នុងអតីតនោះ។

សាសនាថ្មីនេះ កំពុងបានទាក់ទាញខ្លាំងនិងទទួលបានការយល់ដឹងស៊ីជម្រៅ...

សុក្រឹតនៅក្នុងជីវិតពិតនោះ។ ហេតុនេះ ប្រជាជនគ្រប់ស្រទាប់វណ្ណៈទាំងអស់ទាំងប្រុសទាំងស្រី ចាប់ផ្ដើមប្រតិបត្តិតាមព្រះពុទ្ធ ហើយក្នុងពេលដ៏ឆាប់ ព្រះពុទ្ធសាសនាបានក្លាយជាមានប្រជាប្រិយភាព នៅក្នុងចំណោមប្រជាជន។ នៅក្នុងសម័យពុទ្ធកាល ព្រះពុទ្ធសាសនាបានក្លាយជាសាសនានាំមុខគេនៅក្នុងអាណាចក្រសំខាន់៧នៃប្រទេសឥណ្ឌា (**មគធៈ កោសល អវន្តិ** និង **វត្សៈ**) អាណាចក្រទាំងនេះ គឺជារដ្ឋដែលមានអំណាចបំផុតក្រៅពីអាណាចក្រដប់ប្រាំមួយ នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាសម័យបុរាណ។

ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅតែមានភស្តុតាងមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជឿថា ព្រះពុទ្ធសាសនារីករាលដាលនៅក្នុងទឹកដីកំណើតរបស់ខ្លួននៅសម័យពុទ្ធកាល។ បើតាមប្រវត្តិសាស្ត្រ ព្រះពុទ្ធសាសនាបាននាំទៅផ្សព្វផ្សាយដំបូងនៅបណ្ដាប្រទេសជិតខាង ដូចជា ស៊ីរីលង្កា ថៃ ជាដើម នៅក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទអសោក(សតវត្សទី៣មុនគ.ស) និងទៅកាន់**បច្ចន្តប្បទេស**នានានៅក្នុងឥណ្ឌាទៀតផង។

តាំងពីពេលនោះមក ព្រះពុទ្ធសាសនាចាប់ផ្ដើមផ្សព្វផ្សាយទៅកាន់បណ្ដាប្រទេសដទៃទៀតជាច្រើន ដូចជា ឥណ្ឌូចិន និងបណ្ដាប្រទេសអាស៊ីអគ្នេយ៍ផ្សេងទៀត។ ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏បានផ្សព្វផ្សាយទៅកាន់បណ្ដាប្រទេសជួរភ្នំហេមពាន្ត ដូចជា ប្រទេសស៊ីកង់ ប៊ូតង់ និង ប្រទេសនេប៉ាល់

ប្រទេសទីបេ និងភាគខាងកើត ទៅកាន់ប្រទេសចិន កូរ៉េ និង ជប៉ុន។ នេះគឺជាការរីកចម្រើនជោគ័យក្នុងនាមព្រះពុទ្ធសាសនា។ ប៉ុន្តែត្រូវរលាយទៅវិញនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា បន្ទាប់ពីការលុកលុយរបស់ពួកមូស្លីម (ឥស្លាម) នៅសតវត្សទី១១ នៃគ.ស។ នៅក្នុងសម័យទំនើបថ្មី ការរីករាលដាលនៃលទ្ធិកុម្មុយនីស ជាក់ស្តែងបានបំផ្លាញចោលព្រះពុទ្ធសាសនាផងដែរ ពីប្រទេសដទៃផ្សេងៗទៀត ដែលព្រះពុទ្ធសាសនាពីមុនត្រូវបានបង្កើតឡើងយ៉ាងមាំ (ជាតួយ៉ាង ប្រទេសចិន)។ យ៉ាងណាក៏ដោយ សព្វថ្ងៃនេះ ព្រះពុទ្ធសាសនា កំពុងទាក់ទាញការកើនឡើងមួយនៅទ្វីបអឺរ៉ុប និងសហរដ្ឋអាមេរិច។ នៅទ្វីបអាស៊ី ព្រះពុទ្ធសាសនានៅតែមានជីវិតរស់រវើក ដូចជានៅក្នុងប្រទេស ស្រីលង្កា កម្ពុជា ភូមា ថៃ កូរ៉េ និង ប្រទេសជប៉ុន។

រឿងដែលសំខាន់ជាងគេ នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រទាំងអស់នៃការលូតលាស់របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា គឺគ្មានការបង្ហូរឈាមណាមួយកើតឡើង និងទម្រង់នៃវិហេចការ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ) ត្រូវបានគេអនុវត្តដើម្បីប្រយោជន៍នៃសាសនានេះឡើយ។

តើបុគ្គលអាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកដោយរបៀបណា?

តើលោកជាអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាដោយជាតិឬ? តើលោកជាអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាតាមប្រពៃណីឬ? សំនួរទាំងនេះ ត្រូវបានគេសួរញឹកញាប់ណាស់ពីសំណាក់ពួកលោកខាងលិច និង ពួកអ្នកមកពីជំនឿសាសនាផ្សេងៗ នៅពេលដែលពួកគេជួបខ្ញុំ ជាពិសេសនៅពេលដែលយើងពិភាក្សាគ្នាអំពីសាសនា។ សម្រាប់ខ្ញុំ សំនួរទាំងនេះជាសំនួរមិនជាប់ទាក់ទងពីព្រោះព្រះពុទ្ធសាសនា បានបង្រៀនយើងពីវិធីមើលអ្វីៗគ្រប់យ៉ាងតាមសភាវៈពិត ជាជាងព្យាយាមដើម្បីបកស្រាយច្បាប់ធម្មជាតិទៅតាមអារម្មណ៍របស់យើងនិងការស្រមើលស្រមៃ ដែលរារាំងយើងមិនឱ្យមើលឃើញធម្មជាតិពិតនៃសកលលោក។ តាមការយល់ឃើញរបស់ខ្ញុំ ព្រះពុទ្ធសាសនាជាមុខវិជ្ជាមួយផ្សេងទៀតដូចវិទ្យាសាស្ត្រដែរ ដែលប្រាប់យើងឱ្យដឹងពីអាថិកំបាំងនៃជីវិតនិងធម្មជាតិ។ ចាំបាច់ណាស់ត្រូវសិក្សាសាសនានេះដោយប្រុងប្រយ័ត្ននិងយកចិត្តទុកដាក់។ កាលណាបើយើងយល់ច្បាស់ពីគោលបំណងនិងទិសដៅសំខាន់ៗនៃពុទ្ធឱវាទ ពេលនោះយើងស្ទើរតែក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកហើយ។ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែយល់ដឹងមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ ពោលគឺចាំបាច់ត្រូវប្រតិបត្តិតាមក្រិត្យក្រមសីលធម៌ (ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា) ថែមទៀត ទើបយើងអាចបង្ហាញខ្លួនយើងថា ជាពុទ្ធសាសនិក (អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា) បាន។

យើងដឹងហើយថា ជាការអត់ន័យដែលសួរនរណាម្នាក់ថា "តើលោកជាវិស្វករដោយជាតិឬ, តាមប្រពៃណីឬ?" ដូចគ្នានេះដែរ សម្រាប់ខ្ញុំ ដែលសួរថា តើនរណាម្នាក់ គឺជាពុទ្ធសាសនិកដោយជាតិ ឬតាមប្រពៃណី ឬយ៉ាងណា គឺជាសំនួរដែលមិនទាក់ទងស្មើគ្នាដែរ។ ប៉ុន្តែការអនុវត្តជាក់ស្តែង មនុស្សជាច្រើននិងបានទទួលយកពាក្យដូចជា "ពុទ្ធសាសនិកពីកំណើត" និង "បណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជាប្រពៃណី" ថាជាពាក្យសាមញ្ញធម្មតានិងមានន័យពេញលេញ។ បន្ទាប់មកសំនួរគួរសួរថា "ហេតុអ្វីបានជាច្រើនគ្នាគិតដូចនេះ?"

ជាប្រពៃណី ព្រះពុទ្ធសាសនា ត្រូវរួមបញ្ចូលក្រោមតារាងនៃបណ្តាសាសនានានា ហើយតាមប្រពៃណីនិយម គេដាក់បណ្តាប្រទេសនានាជាក្រុម ដូចជា គ្រឹស្តសាសនា សាសនាឥស្លាម សាសនាហិណ្ឌូ ព្រះពុទ្ធសាសនាជាដើម នៅពេលដែលគេគិតអំពីសាសនា។ បន្ទាប់មកទៀត សំនួរមួយទៀតលើកឡើងថា "តើមាគ៌ាព្រះពុទ្ធ អាចចាត់ទុកថា ជាសាសនាមួយបានដែរឬទេ?" ចម្លើយរបស់ខ្ញុំគឺអាចនិងមិនបាន។ "មិនអាច" ពីព្រោះព្រះពុទ្ធសាសនាគ្មានតួអង្គដូចសាសនាដទៃទៀតទេ ដូចជាអាទិទេពបង្កើតលោក បញ្ញត្តិអំពើបាប ការបួងសួងអង្វរករ ។ល។ "អាច" ពីព្រោះព្រះពុទ្ធសាសនាដែលបានរៀបចំឡើង ដូចជា កន្លែងសម្រាប់គោរពថ្វាយបង្គំ បូជានិងធ្វើគារវៈ ជាដើម។

គ្មានពិធីប្រហាក់ប្រហែលទៅ និងពិធីលាងបាបនៅពេលដែលអ្នកណាម្នាក់ក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកឡើយ ពោលគឺមានតែវិធីមួយគត់ដើម្បីកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គឺយល់នូវអ្វីដែល ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានត្រាស់សម្តែង។ សេចក្តីសំអាងនេះ និងកាន់តែជាក់ច្បាស់នៅពេលដែលយើងមើលសំនួនសេចក្តីដែលមនុស្សជាច្រើនប្រើបន្ទាប់ពី **សាកច្ឆា សំវាទ** (ការសន្ទនា) **ធម្មទេសនា** ហើយសូម្បីតែការជជែកវែកញែកជាមួយព្រះពុទ្ធ។ព្រះសូត្រទាំងឡាយតែងតែបញ្ចប់ដោយសំនួនសេចក្តី ដែលបង្ហាញឱ្យឃើញការភ្ញាក់ផ្អើលដ៏រីករាយ អំណរគុណ និងការបន្ទូរទុក្ខព្រួយរបស់ពួកគេ។ សំនួនសេចក្តីបែបធម្មតាមួយ មានដូចខាងក្រោម÷

"បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពិរោះណាស់ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពិរោះណាស់ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ធមិដែលព្រះអង្គសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ភ្លឺច្បាស់ណាស់) ដូចជាមនុស្សផ្ងារបស់ដែលគេផ្កាប់ ឬក៏ដូចគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស ពុំនោះសោតដូចជាគេទ្រោលប្រទីបក្នុងទីងងឹតដោយគិតថា មនុស្សអ្នកមានចក្ខុទាំងឡាយ រមែងមើលឃើញនូវរូបទាំងឡាយ ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ សូមដល់នូវព្រះមានព្រះភាគផង ព្រះធមិផង ព្រះសង្ឃផងជាសរណៈចាប់ដើមតាំងពីថ្ងៃនេះទៅ សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះករុណាថាជាឧបាសក ដល់នូវសរណៈស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើមតាំងពីថ្ងៃនេះរៀងទៅ"។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ទីណាដែលព្រះពុទ្ធសាសនាបានរីករាលដាលយ៉ាងទូលំទូលាយហើយ បានប្រតិបត្តិអស់ជាច្រើនជំនាន់មកហើយ សរណគមន៍ដែលបានរៀបចំទុកមិនបាត់បង់អត្ថន័យដើមនៅឡើយទេ។

សរណគមន៍នេះគឺ ÷

ខ្ញុំព្រះករុណាសូមដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹងទីរលឹក។

ខ្ញុំព្រះករុណាសូមដល់នូវព្រះធម៌ជាទីពឹងទីរលឹក។

ខ្ញុំព្រះករុណាសូមដល់នូវព្រះសង្ឃជាទីពឹងទីរលឹក។

ជាធម្មតា សរណគមន៍នេះ ត្រូវថាចំនួនបីដង ហើយបន្ទាប់មក គេទទួលសិក្ខាបទប្រាំ (សីលប្រាំ) ដែលជាក្រមសីលធម៌គ្រឹះរបស់ពុទ្ធសាសនិកជន។

សិក្ខាបទប្រាំ ឬ បញ្ចសីល (សីលប្រាំ) គឺ ÷

១). ខ្ញុំព្រះករុណាសូមសមាទាននូវសិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរចាកកិរិយាធ្វើជីវិតសត្វឱ្យធ្លាក់ចុះគឺសម្លាប់សត្វ។

២). ខ្ញុំព្រះករុណាសូមសមាទាននូវសិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឱ្យដោយកាយឬដោយវាចា។

៣). ខ្ញុំព្រះករុណាសូមសមាទាននូវសិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ។

៤). ខ្ញុំព្រះករុណាសូមសមាទាននូវសិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុ

វៀរចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ។

៥). ខ្ញុំព្រះករុណាសូមសមាទាននូវសិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹងគឺសុរានិងមេរ័យ ។

មិនត្រឹមតែ អាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិក ដោយទទួលម្តងហើយម្តងទៀតនូវសរណគមន៍និងសិក្ខាបទទាំងនេះទេ ថែមទាំងពុទ្ធសាសនិកបន្តទទួលនិងចាំនូវសិក្ខាបទទាំងនេះជារៀងរាល់ថ្ងៃ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ថា ពួកគេកំពុងដឹកនាំជីវិតក្នុងផ្លូវត្រូវ ។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការទទួលសរណគមន៍នៅក្នុងព្រះពុទ្ធ (យកព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ជាទីរលឹក) មិនបានបញ្ជាក់ការធានាផ្ទាល់ខ្លួន ថាគេនឹងទៅដល់គោលដៅរបស់គេនោះទេ ។ ផ្ទុយទៅវិញព្រះពុទ្ធបានសម្តែងថា "អ្នកធ្វើបាបដោយខ្លួនឯង នឹងសៅហ្មងដោយខ្លួនឯង អ្នកមិនធ្វើបាបដោយខ្លួនឯង តែងបរិសុទ្ធស្អាតដោយខ្លួនឯង សេចក្តីបរិសុទ្ធនិងមិនបរិសុទ្ធស្រេចតែនឹងខ្លួនឯង អ្នកដទៃនឹងធ្វើអ្នកដទៃឱ្យបរិសុទ្ធពុំបានឡើយ ។ (ធម្មបទ)

តើពុទ្ធសាសនិកបួងសួងចំពោះព្រះពុទ្ធដែរឬទេ?

តើអ្នកបួងសួង ចំពោះព្រះប៉ុន្មានដងក្នុងមួយថ្ងៃ? តើអ្នកបួងសួងនៅពេលណានិងនៅកន្លែងណា? ទាំងនេះគឺជាសំនួរដែលមិនទាក់ទងដទៃទៀតដែលគេបានខ្ញុំជាច្រើនលើក។ គ្រប់ពេលទាំងអស់ ខ្ញុំពន្យល់ថា មិនត្រឹមត្រូវទេក្នុងការសួរសំនួរទាំងនោះ ចំពោះអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ ការបួងសួងមានន័យថា ការអង្វករសុំ ឬ ការថ្លែងអំណរគុណចំពោះអាទិទេព។ តាំងពីដើមមក ព្រះពុទ្ធសាសនាគឺជាសាសនាដែលមិនជឿទៅលើព្រះ (ព្រះអាទិទេព) ពាក្យទាំងឡាយបែបនេះ ទៅជាគ្មានន័យដោយស្វ័យប្រវត្តិ។

ប៉ុន្តែម្យ៉ាងទៀត យើងត្រូវតែទទួលយកជាការសមហេតុសមផលក្នុងការសួរបណ្តាសំនួរបែបនេះ ពីព្រោះដូចសាសនាដទៃទៀតដែរ ពុទ្ធសាសនិកជន ក៏មានទីកន្លែងពិសេសដែលយើងហៅថាព្រះវិហារ និងគោរពយ៉ាងជ្រាលជ្រៅនូវនិមិត្តរូបទាំងឡាយ ដូចជា ព្រះពុទ្ធបដិមា វត្តអារាម (ជាកន្លែងដែលមានបញ្ចុះអដ្ឋិធាតុព្រះសមាសម្ពុទ្ធ) ដើមពោធិព្រឹក្ស ជាកន្លែងដែលព្រះសមណៈគោតមទ្រង់បានសម្រេចសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ជាដើម។ ពុទ្ធសាសសនិកជន ក៏ធ្វើវន្ទនាការនិងបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធផងដែរ ហើយពួកគេសូត្រធម៌ នមស្សការ នៅពេលដែលពួកគេ បូជា និងវន្ទា

ចំពោះព្រះបរមសាស្តា។ អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា បូជាទៀន ធូប សូម្បីតែចង្ហាន់ក៏បូជាចំពោះព្រះពុទ្ធរូបដែរ ។ បើទុកជាទម្រង់និងវិធីនៃការបូជានិងសុត្រធម៌ ខុសគ្នាពីនិកាយមួយទៅនិកាយមួយក្តី អត្ថន័យនៃសកម្មភាពទាំងនេះ នៅតែមិនផ្លាស់ប្តូរដដែល ។

ពុទ្ធសាសនិក វន្ទាព្រះពុទ្ធជានិមិត្តរូបនៃកតញ្ញូតាធម៌ ពីព្រោះព្រះអង្គបានបង្ហាញយើងនូវផ្លូវត្រូវ ដើម្បីរំលត់សេចក្តីទុក្ខ និងបានផ្តល់ឱ្យយើងនូវពុទ្ធិពិត ដើម្បីមើលឃើញពិភពលោកនេះទៅតាមសភាវពិតជំនួសឱ្យតាមរយៈមោហៈ (សេចក្តីភាន់នៃវិញ្ញាណ) និងការស្រមើស្រមៃរបស់យើង។ ដើម្បីបំពេញកិច្ចទាំងនេះ ព្រះពុទ្ធបូជាពេលវេលា កម្លាំងកាយចិត្តនិងសូម្បីតែជីវិតរបស់ព្រះអង្គ មិនមែនតែម្តងទេ គឺជាច្រើនលើករាប់មិនអស់។ ទីពីរការបូជានិងការវន្ទានេះ នាំមកនូវទម្រង់នៃសមាធិ។ យើងមិនបូជាផ្កា ទៀន និង ធូប ចំពោះព្រះពុទ្ធដើម្បីជាការតុបតែង លំអរ ឬជាអំណោយដើម្បីធ្វើឱ្យព្រះអង្គពេញព្រះទ័យ ឬ ដើម្បីទទួលបានពរជ័យទាំងឡាយជាសម្ភារៈ (ឧៈទ្រព្យសម្បត្តិ សុខុមាលភាព សុវត្ថិភាព ជាដើម) ទេ។ ចំពោះពុទ្ធសាសនិក ការបូជាទាំងនេះគឺជាគំរូមួយល្អណាស់ស្តីអំពីភាពប្រែប្រួលមិនទៀង (អនិច្ចំ)។ ឥឡូវនេះផ្កាទាំងឡាយ ស្រស់ស្អាតណាស់ ហើយគួរឱ្យទាក់ទាញទៀតផង ប៉ុន្តែនៅថ្ងៃស្អែក ពួកវានឹងស្វិតស្រពោន ហេតុដូច្នេះរាងកាយរបស់អាត្មាអញក៏នឹងបែកធ្លាយ អ៊ីចឹងដែរ

(**ចុម្ពំ មិលាយតិ យថា ឥនម្ហេ ការយេ តថា យាតិ វិនាស ភាវំ**)។ ចំពោះយើង ពន្លឺគឺជាវត្ថុមានប្រយោជន៍ច្រើនជាងនេះ ទៅទៀត។ ពុទ្ធសាសនិក ចាត់ទុកពន្លឺជានិមិត្តរូបនៃបញ្ញា ហើយអវិជ្ជា និងមាយាជាភាពងងឹត។ ពន្លឺក៏បង្ហាញផងដែរ នូវភាពមិនទៀង។

គេចាត់ទុក ធូប ជានិមិត្តរូបនៃជីវិតប្រកបដោយគុណធម៌ (**ឯតេសំ គន្ធ ជាតានំ, សីល គន្ធោ អនុត្តរោ** ក្លិននៃសីលជាគុណជាតិប្រសើរបំផុតជាងគន្ធជាតិទាំងពួង, ធម្មបទ)។ ហេតុនេះ ពេលយើងធ្វើការបូជារឿយៗ យើងនឹកឃើញវិភាគទានដ៏ធំធេងរបស់ព្រះអង្គចំពោះមនុស្សជាតិ និងធម្មជាតិពិតនៃសត្វលោកផងដែរ ព្រមទាំងសារៈសំខាន់នៃការទទួលបានបញ្ញា។ ប្រតិបត្តិតាមគុណធម៌ និង គុណសម្បត្តិរបស់ព្រះពុទ្ធ គឺជាប្រភេទពិសេសមួយនៃសមាធិ(ពុទ្ធានុស្សតិ)។ ដូច្នេះ ជាការខុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរណាស់ដែលចាត់ទុកការវន្ទារបស់ពុទ្ធសាសនិក ថាជាការគោរពទេវរូប ការគោរពចំពោះបុព្វបុរស ឬក៏ការធ្វើឱ្យព្រះពុទ្ធពេញព្រះហឫទ័យ ដើម្បីទទួលបាននូវតម្រូវការផ្នែកស្មារតីនិងសម្ភារៈ ដោយចាត់ទុកព្រះអង្គ ថាជាអំណោយទិព្វមានជីវិតមួយ ដូចសាសនាអាទិទេពនិយមនោះ។

ការបូជាទាំងនេះ អាចបង្កើតបានជាបុណ្យដ៏មានប្រយោជន៍ ហេតុដូច្នេះ នេះគឺជាអំពើបុណ្យមួយ។ ទស្សនៈនៃអំពើបុណ្យ (ផលនៃអំពើល្អ) គឺជាលក្ខណៈពិសេសគួរឱ្យកត់សម្គាល់មួយទៀតផងដែរ នៅក្នុងព្រះពុទ្ធ

សាសនាដែលរឿយៗឱ្យផលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិក្នុងចំណោមអ្នកដទៃ រហូតមានការប្រង្រៀនដូចគ្នាដែរនៅក្នុងសាសនាទាំងឡាយ ដូចជា សាសនាហិណ្ឌូ និងសាសនាជេន។ នៅក្នុងជំពូកបន្ទាប់ ខ្ញុំសូមពន្យល់ទ្រឹស្តីកម្មផល និងការស្រាយបំភ្លឺ របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាចំពោះការស្លាប់និងជីវិតក្រោយពេលស្លាប់។ ខ្ញុំសូមពន្យល់ផងដែរ អំពីទំនៀមទម្លាប់បុណ្យបូជាសពរបស់ពុទ្ធសាសនិកជន។

ការស្រាយបំភ្លឺរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាចំពោះជីវិតក្រោយស្លាប់

ជំនឿសម័យបច្ចុប្បន្នជាច្រើននិងសូម្បីតែសាសនាទាំងឡាយ នៃយុគសម័យដំបូងខ្លះ មានប្រភេទមួយចំនួននៃការជឿលើជីវិតក្រោយពេលស្លាប់។ មិនដូចអ្នកកាន់សាសនាគ្រីស្ត ឥស្លាម និងសាសនាជ្វីហ្វ (Jews) ដែលហាក់ដូចជាជឿទៅលើជីវិតតែមួយគត់ក្រោយពេលស្លាប់ ទាំងនៅក្នុងនរកឬឋានសួគ៌គ្មានទីបំផុត អាស្រ័យកម្មរបស់ខ្លួនពេលនៅរស់, ព្រះពុទ្ធសាសនាយល់ឃើញត្រូវគ្នាជាមួយសាសនាហិណ្ឌូ សាសនាជេន និងសាសនាសិខ (Sikhism) នូវទស្សនៈអំពីវដ្តនៃជីវិតដែលនៅតែបន្ត រហូតបានសម្រេចព្រះនិព្វាន។យើងមិនគួរភ្លេច ដូចសេក្តីពិតជាច្រើនរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា បញ្ញត្តិអំពីជីវិតក្រោយពេល ស្លាប់ គឺខុសគ្នាកយ៉ាងច្រើនទៅនឹងាសសនាដ៏ទៃទៀត និងរកអ្វីមកប្រៀបស្មើពុំបាន ទោះបីជាសាសនាទាំងនោះអាចមានជំនឿដូចគ្នាក៏ដោយ។ ហេតុនេះចាំបាច់ត្រូវយល់ពីភាពខុសគ្នារវាងការប្រៀនប្រដៅដូចគ្នាទាំងនេះ។ នៅក្នុងជំពូកនេះ ខ្ញុំសូមលើកយកមកពិចារណានូវ ភាពខុសគ្នាសំខាន់ៗ រវាងការប្រៀនប្រដៅទាំងនេះ។ នៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា មានពាក្យបីដែលនិយាយដល់ទស្សនៈមួយនេះស្តីអំពី "ជីវិតក្រោយពេលស្លាប់"។ ពាក្យទាំងនេះគឺ "បុនរវតរៈ" (អវតារ) "បុនរុត្បត្តិ" (បដិសន្ធិ) និង "បុនព្ភវៈ" (ភពថ្មី)។ ទាំងបីនេះជាពាក្យខុសគ្នាទាំងស្រុង និងបានត្រូវប្រើប្រាស់ដើម្បីពន្យល់ការវិវត្តទាំង

ឡាយខុសៗគ្នា ទោះបីពាក្យទាំងនេះ សុទ្ធតែនិយាយដល់ប្រភេទខ្លះនៃស្ថានភាពជីវិតក្រោយពេលស្លាប់។ វចនានុក្រមអង់គ្លេសភាគច្រើនឱ្យនិយមន័យ ពាក្យថាបដិសន្ធិនិងអវតារ (rebirth និង reincarnation) ថាជាពាក្យសទិសន័យ។ ជាឧទាហរណ៍ វចនានុក្រម Oxford Reference Dictionary ឱ្យនិយមន័យពាក្យទាំងនេះ តាមរបៀបដូចខាងក្រោម ÷ "អវតារ មានន័យថា បដិសន្ធិនៃវិញ្ញាណ", "បដិសន្ធិ មានន័យថា អវតារថ្មី (តំណរកើតថ្មី)"ខ្ញុំស្ទើរតែមិនអាចរកឃើញពាក្យ"ភពថ្មី(re-becoming)" ដែលបង្ហាញឱ្យឃើញទស្សនៈពុទ្ធសាសនាស្ដីអំពីជីវិតក្រោយពេលស្លាប់ នៅក្នុងវចនានុក្រមមួយចំនួន។ មានតែវចនានុក្រមព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយព្រះតេជគុណ ញាណតិលោកៈ ឱ្យនិយមន័យពាក្យថា "បុនព្ភវៈ" ("ភពថ្មី") ជាការកើតបន្ត។

ឥឡូវនេះ ខ្ញុំសូមពន្យល់ពាក្យទាំងនេះបន្ថែមទៀត ដើម្បីបំភ្លឺបញ្ហាក់ភាពខុសគ្នានៃអត្ថន័យ ដូចដែលខ្ញុំយល់ដឹងពីភាពខុសគ្នា។

បុនរវតរ (អវតារ)

ពាក្យ "បុនៈ" មានន័យថា "ទៀត, ម្ដងទៀត", "អវតរ" គឺជាពាក្យនាមនៃពាក្យ "អវតរន" ដែលមានន័យថា "ការចុះចាក"។ ឥឡូវនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានអត្ថន័យនៃពាក្យ "បុនវតរ" ថា ការចុះចាក ឬ អ្នកដែល

ចុះចាក។ តើនរណាជាអ្នកចុះចាក នៅក្នុងសេចក្ដីនេះ? ព្រះអាទិទេពជាអ្នកចុះចាក។ អ្នកកាន់សាសនាហិណ្ឌូ ជឿថាព្រះអាទិទេពរបស់ពួកគេ (ព្រះវិស្ណុ) ចុះចាកឋានសួគ៌ ហើយបែងភាគផ្សេងៗ នៅពេលណា និងនៅកន្លែងណាមួយដែលចាំបាច់។ ពួកគេតាំងការបែងភាគបែបនេះទាំងដប់របស់ព្រះអាទិទេព ហើយពួកគេឱ្យឈ្មោះថា "ទស អវតារ" (អវតារទាំងដប់នៃព្រះវិស្ណុ)។ បើតាមពួកគេ ព្រះអាទិទេពចុះចាកពីឋានសួគ៌មកចាប់កំណើតជាមនុស្សនៅឋានក្រោមដូចជាផែនដី ដូច្នេះពាក្យថា "អវតរន" មានន័យថា ការចុះចាក។ ហេតុដូចនេះ អវតារ គឺការបែងភាគនៃព្រះអាទិទេពជារូបផ្សេងៗ។

ភាពពិត អវតារមិនអាចប្រើដើម្បីពន្យល់ស្ថានភាពក្រោយពេលស្លាប់នៃទម្រង់ផ្សេងនៃជីវិតទេ។ ទស្សនៈសាសនាហិណ្ឌូនេះ ហាក់មានទស្សនៈត្រូវគ្នាជាមួយសាសនានានាផ្សេងទៀត (ឧ.សាសនាគ្រីស្ទៈ "ព្រះបិតា និង បុត្រ គឺតែមួយ")។

បុនរុត្បត្តិ (បដិសន្ធិ)

ពាក្យ "បដិសន្ធិ" ពាក់ព័ន្ធខ្លាំងទៅនឹងបញ្ញត្តិអំពីអាត្មន។ ដូចយើង បានឃើញនៅក្នុងនិយមន័យ របស់វចនានុក្រមអង់គ្លេស "បដិសន្ធិ" មានន័យថា ការត្រាច់ទៅនៃព្រលឹង។ បញ្ញត្តិនេះ អំពីអាត្មន

(បាលីៈ អត្ត) ជា ប្រភពនៃ**វាទប្បដិវាទ** (ការជជែករកខុសត្រូវ) ដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសាសនា។ បើតាមការពន្យល់នៃសាសនាមួយចំនួន នៅពេលមនុស្សស្លាប់ ព្រលឹងត្រូវចាកចេញនិងបន្តរស់នៅក្នុងរូបថ្មីនៅកន្លែងថ្មី មួយទៀត។ ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនទទួលយករបៀបនេះថាជាអាត្មននោះទេ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសម្ដែងថា ការជឿថាជីវិត (មហាភូតរូប[១] និងវិញ្ញាណ) មិនមានទីបំផុតជាទិដ្ឋិមួយ, ការជឿថាជីវិតមិនកើតទៀតទេ នៅពេលសត្វ ស្លាប់ទៅ (នត្ថិកទិដ្ឋិ) គឺជាទិដ្ឋិមួយផ្សេងទៀត។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់បានយល់ ច្បាស់ពីយថាភូតធម៌ធម្មជាតិ (ភាពពិតនៃធម្មជាតិ) ដោយលះបង់ទិដ្ឋិ ទាំងពីរនេះ។ ដូច្នេះហើយ មាគ៌ារបស់ព្រះពុទ្ធ ហៅបានថា មជ្ឈិមបដិបទា (ផ្លូវកណ្ដាល)។ ជាធម្មតា ព្រះពុទ្ធបានបដិសេធ ទស្សនៈស្ដីអំពីភាពគ្មានទី បំផុតនិងការមិនកើតទៀតក្នុងទីបំផុតនៃមហាភូតរូបនៅពេលដែលសត្វ ស្លាប់ទៅ។

បុនព្ភវ (ភពថ្មី)

ពាក្យ "ភពថ្មី" ឬ "ការកើតថ្មី" អាចចាត់ទុកថាជាទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនា ស្ដីអពីជីវិតក្រោយពេលស្លាប់។

នៅពេលណា នរណាម្នាក់បដិសេធទស្សនៈស្ដីពីអាត្មនគ្មានទីបំផុត ឬទម្រង់នៃវត្ថុធាតុមិនចេះចប់មិនចេះហើយ គេលើកសំនួរជាក់ស្ដែងថា

[១] មហាភូតរូបគឺធាតុដី (បឋវី) ធាតុទឹក (អាបោ) ធាតុភ្លើង (តេជោ) និងធាតុខ្យល់ (វាយោ)។

"ប្រសិនបើគ្មានអាត្មនទេ នរណានឹងកើត?" មុនឆ្លើយសំនួរនេះ សំនួរមួយផ្សេងទៀតគួរត្រូវឆ្លើយ។ សំនួរគឺថា "នរណាកំពុងរស់នៅ?" នៅពេលដែលយើងរកឃើញចម្លើយត្រូវនឹងសំនួរនេះ ជាស្វ័យប្រវត្តិយើងអាចរកឃើញចម្លើយទៅនឹងសំនួរទីមួយ។

នរណានឹងត្រូវកើត? សត្វនឹងត្រូវកើត។ ខ្ញុំបានពន្យល់ពីមុនរួចហើយ ពីលក្ខណៈរបស់សត្វលោក។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានសម្តែងថា គ្មានអ្វីមួយនៅដដែលដូចពីមុន សូម្បីតែកើតមានឡើងជាលើកទីពីរក៏ដោយ។ អ្វីៗទាំងអស់ ស្ថិតនៅក្នុងភាពបន្តជាប់ជានិច្ចនៃដំណើរប្រែប្រួល។ ទ្រឹស្តីនេះគេហៅថា អនិច្ច ពោលគឺប្រែប្រួលមិនទៀត យើងមិនអាចចាត់ទុកធមិទាំងនេះ ថាជាសេចក្តីសុខដ៏ក្រៃលែងនោះទេ។ ប្រសិនបើធមិទាំងឡាយប្រែប្រួលរហូតនិងជាទុក្ខ តើយើងអាចចាត់ទុកធមិទាំងនេះ ថាជាអាត្មនគ្មានទីបំផុតដោយរបៀបណា? ម្យ៉ាងទៀត តើយើងអាចចាត់ទុក ធមិទាំងឡាយដែលប្រែប្រួលមិនទៀង និងជាទុក្ខថាជា "ខ្លួន" និង "របស់ខ្លួន" ដោយរបៀបណា? ទម្រាំយើងយល់ ធម្មជាតិពិតនៃព្រះធមិ យើងមុខជាកើតម្តងហើយម្តងទៀត តើយើងទទួលយកទ្រឹស្តីនេះឬក៏អត់។ ហេតុនេះចម្លើយនឹងសំនួរទីមួយ "នរណានឹងត្រូវកើត?" គឺ "សត្វនឹងត្រូវកើត" ជាឧទាហរណ៍ ពេលយើងនិយាយថា "តើភ្លៀងឬ?" គ្មាននរណាម្នាក់ចាត់ទុក

សំនួរ "តើអ្វីកំពុងភ្លៀង?" ថាជាសំនួរមានន័យនោះទេ នៅពេលគ្រប់គ្នាដឹង ថា ភ្លៀងគឺកំពុងភ្លៀង។ ដូចគ្នានេះដែរ ប្រសិនបើអ្នកណាម្នាក់សួថា "តើអ្វី ឬនរណានឹងត្រូវកើត?" ចម្លើយរបស់យើងគឺ "សត្វនឹងត្រូវកើត"។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាមានន័យគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសួរថា តើហេតុអ្វីសត្វនឹងត្រូវកើតហើយកើតដោយរបៀបណា។ ចម្លើយយ៉ាងរហ័សចំពោះសំនួរនេះគឺ ÷

"យើងកើត ពីព្រោះតណ្ហាជិតជាប់ជាយូរមកហើយចំពោះលោក បានចងយើងជាប់នៅក្នុងវាលវដ្តសង្សារ។ តណ្ហាយ៉ាងមាំទាំងនេះមានបីគឺ តណ្ហាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាម (**កាមតណ្ហា**) តណ្ហាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភព (***ភវតណ្ហា***) និង តណ្ហាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងការប្រាសចាកភព (**វិភវតណ្ហា**)។ តណ្ហាទាំង៣នេះ ជាដើមហេតុនៃការកើតរបស់ខ្លួន ពីព្រោះយើងជាប់ចិត្ត និងតណ្ហាកាន់តែខ្លាំង យើងជាប់ស្អិតនៅក្នុងវដ្តនៃការកើត តួយ៉ាង ប្រសិនបើយើងបោះវត្ថុទាំងឡាយឡើងទៅលើ ពួកវាធ្លាក់ចុះមកផែនដីវិញ។ ដូចគ្នានេះដែរ តណ្ហាមានកម្លាំងលោហកាន្ត (មេដែក) ដែលចងភ្ជាប់សត្វនៅក្នុងវដ្តនៃការកើត។ នៅពេលយើង កាត់ផ្តាច់ឫសគល់នៃតណ្ហាទាំងនេះ ត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះយើងនឹងរួចផុតពីការវិលកើត វិលស្លាប់។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា សត្វលោកមិនអាចយល់ដឹងពីធម៌នេះទេ ពីព្រោះ

តែអវិជ្ជារបស់ពួកគេ។ សត្វលោកស្ថិតនៅក្នុងវដ្តនៃការកើតស្លាប់-ស្លាប់កើត រហូតដល់ពួកគេអាចយកឈ្នះលើតណ្ហាដែលជាប់ស្អិតជាយូរមកហើយរបស់គេបាន។ ជាលទ្ធផល ពួកគេនៅតែផ្ទុកប្រេងចាំបាច់សម្រាប់ដំណើរដ៏វែងឆ្ងាយរបស់ពួកគេ។ ប្រេងនេះ គេហៅថា "**វិបាក**" ពោលគឺផលនៃកម្ម។ ផលអាចជាកុសល (អំពើបុណ្យ) ឬ អកុសល (អំពើបាប)។ ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនា គឺថា ធ្វើអំពើល្អ ទទួលបានផលល្អ ធ្វើអំពើអាក្រក់ ទទួលបានផលអាក្រក់។ កម្មនីមួយៗ និង គ្រប់កម្មទាំងអស់ ត្រូវបាន "កត់ត្រាទុក" ហើយយើងត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះកម្មផ្ទាល់របស់យើង។ កម្មនេះមានកម្លាំងខ្លាំងសម្បើមណាស់ ដូច្នោះជីវិតបន្ទាប់របស់យើង អាស្រ័យច្រើនតែទៅលើអ្វីដែលយើងបានធ្វើនៅក្នុងជាតិនេះ។

ចំណុចមានសារៈសំខាន់មួយទៀត គឺពុទ្ធសាសនិក មិនត្រឹមតែជឿលើជីវិតក្រោយពីការស្លាប់ប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំទៅលើជីវិតមុនការកើតបច្ចុប្បន្ននេះទៅទៀត។ ដូចយើងនិយាយថា មានថ្ងៃម្សិលមិញជាច្រើន ហើយក៏នឹងមានថ្ងៃស្អែកជាច្រើនទៀតដែរ យើងនឹងមានជាតិជាច្រើនទៀត ក្រោយពេលស្លាប់ និងមានជាតិជាច្រើនផងដែរពីមុន។ គេអាចនឹងបញ្ចេញទស្សនៈផ្ទុយថា គេមិនទទួលយកទ្រឹស្តីនេះទេ ពីព្រោះពួកគេមិនអាចយល់ទ្រឹស្តីបែបនេះ។ នេះដូចជាមនុស្សខ្វាក់ម្នាក់និយាយថា "លោកនិយាយអំពីពណ៌ទាំងឡាយ ដូចជា ខ្មៅ ស ត្នោត ជា

ដើម ប៉ុន្តែខ្ញុំមើលមិនឃើញពណ៌ណាមួយទេ ហេតុនេះគ្មានវត្ថុណាពណ៌អ្វីចឹងទេ តើយើងយល់ព្រមនឹងការថ្លែងរបស់ពួកគេទេ? នេះមិនមានន័យអាចិកំបាំងថា យើងត្រូវតែជឿអ្វីៗទាំងអស់ដែលនិយាយដោយសាសនាទាំងងងឹតនោះឡើយ ពោលគឺយើងមិនគួរភ្លេចថា គ្មានកន្លែងណាមួយសម្រាប់ជំនឿងងឹតងងល់នោះទេ (**អមូលិកសទ្ធា**) នៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ ប្រសិនបើយើង ក្រឡេកមើលសង្គមមានភស្តុតាងច្រើនណាស់ដើម្បីជឿថា មានអំណាចអរូបីគ្រប់គ្រងជីវិតរបស់ពួកយើង តើវាជាកម្មឬជាបំណងរបស់ព្រះអាទិទេព?

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ទ្រឹស្តីកម្មនេះដូចបានពន្យល់នៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា មិនមានន័យថាអ្វីៗទាំងអស់សុទ្ធតែកើតឡើង ពីកម្មទាំងអស់នោះទេ។ មានហេតុដទៃមួយចំនួនទៀតដែលទាក់ទង។ គេហៅថា "**បញ្ច និយាមធម៌**" (ច្បាប់ធម្មជាតិទាំងប្រាំយ៉ាង)។ ច្បាប់កម្មផល ទាំងជានិយតិវាទ (ជឿកម្មវាសនា) និង ទតវវាទ (ជឿការរៀបចំទុកជាមុន) ដែលបដិសេធអំណាចសម្រេចខ្លួនឯងរបស់មនុស្ស។ សេចក្តីលំអិតបន្ថែមអាចរកអានអំពីទ្រឹស្តីកម្មផលរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនានៅក្នុងសៀវភៅ ដូចជា វិញ្ញាណទស្សនៈ និព្វានទស្សនៈ...ជាដើម។

ទំនៀមទម្លាប់បុណ្យបូជាសពរបស់ពុទ្ធសាសនិក

ទំនៀមទម្លាប់របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនានៅទូទាំងពិភពលោក ខុសៗគ្នាពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ ពីនិកាយមួយទៅនិកាយមួយទៀត។ ហេតុផលសំខាន់ចំពោះរឿងនេះគឺព្រះពុទ្ធទ្រង់បានសម្តែងពីសារៈសំខាន់នៃជីវិតដែលបដិបត្តិព្រះធម៌ជាជាងលះបង់ពេលវេលា កម្លាំងកាយ និងសម្បត្តិចំណេះដឹងជាច្រើនរបស់យើងទៅរៀបចំ ពិធីនានានិងពិធីបុណ្យផ្សេងៗដែលមានតម្លៃថ្លៃៗនិងរស់រវើក ពីព្រោះពិធីទាំងនេះ មិនអាចជួយយើងឱ្យទទួលបានការអភិវឌ្ឍផ្លូវចិត្ត ឬក៏យកជ័យជំនះលើបញ្ហាសំខាន់ៗរបស់យើងបានទេ។ ហេតុនេះគ្មានច្បាប់និងបទបញ្ជាមិនប្រែប្រួលអំពីការសាងសង់វត្តអារាម ការរៀបចំពិធីបុណ្យទានសាសនានិងពិធីបុណ្យនានា ឬសូម្បីតែការសូត្រអត្ថបទធម៌សក្តិសិទ្ធិក៏គ្មានដែរ។ អ៊ីចឹងហើយ ទីកន្លែងសក្ការៈបូជានានា វត្តអារាមនិងបុណ្យផ្សេងៗខុសៗគ្នាពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ និងពីប្រពៃណីមួយទៅប្រពៃណីមួយ នៅក្នុងប្រទេសអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនានានាក្នុងពិភពលោក។

ប្រពៃណីព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សេងៗគ្នា មានពិធីបុណ្យនានាដែលទាក់ទងទៅនឹងការកើត ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ការស្លាប់ ជាដើម។ ទោះបីពិធីបុណ្យទាំងនោះប្លែកៗពីគ្នាជាក់ស្តែងក៏ដោយ ក៏ទស្សនៈដើមនៅតែគ្មាន

ខូចខាតដដែល។ នៅក្នុងជំពូកនេះ ខ្ញុំសូមពន្យល់ពីលក្ខណៈពិសេសសំខាន់ៗនៃទំនៀមទម្លាប់បុណ្យបូជាសព។

នៅពេលដែលនរណាម្នាក់ស្លាប់ គ្មានការទាក់ទងណាមួយទៅនឹងអ្វីៗក៏ដោយរវាងរាងកាយដែលស្លាប់ (សាកសព) ហើយនឹងជីវិតថ្មីបន្ទាប់របស់គេទេ។ ហេតុនេះ ពុទ្ធសាសនិកមិនមានការតឹងរឹងអំពីការកំណត់ពេលវេលា ឬ ថាតើគួរបូជាឬគួរកប់យ៉ាងណានេះ។ ពឹងផ្អែកជាខ្លាំង លើនៅពេលណានិងនៅកន្លែងណាដែលមនុស្សនោះស្លាប់។ ជាតួយ៉ាង នៅពេលកុមារស្លាប់នៅអាយុតិច ពុទ្ធសាសនិកជាតិសិរីលង្កា ជាធម្មតាកប់សាកសពក្មេងនោះ ប្រសិនបើនរណាម្នាក់ស្លាប់ពេលមានអាយុច្រើន ជាធម្មតាគេបូជាសាកសពនោះ។ រយៈពេលមុនពិធីបូជាសពក៏ខុសប្លែកគ្នា បើយោងទៅតាមកាលៈទេសៈ។ ពេលខ្លះ អាចពីរឬបីម៉ោង ហើយជួនកាលគេតម្កល់រាប់ឆ្នាំ។ ជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុងប្រទេសថៃ ជួនកាលគេតម្កល់សាកសពនៃព្រះសង្ឃដែលល្បីឈ្មោះ ឬព្រះមហាក្សត្ររយៈពេលពីរឬក៏បីឆ្នាំ។ ប៉ុន្តែ ពិតជាមិនមានបញ្ហាអ្វីទេរយៈពេលប៉ុន្មានដែលសាកសព ត្រូវគេតម្កល់ទុក ឬ ថាតើបូជាឬក៏កប់នោះ ពីព្រោះកាលណាមនុស្សស្លាប់ហើយមិនដែលត្រលប់មកកាន់សាកសពនេះម្តងទៀតទេ។

ជាធម្មតា គេនិមន្តព្រះសង្ឃទៅសូត្រធម៌ និង សម្តែងព្រះធម្មទេសនា ពន្យល់អំពីសេចក្តីស្លាប់និងជីវិតក្រោយពេលស្លាប់។ នៅក្នុង

ឱកាសទាំងនេះ ព្រះសង្ឃជារឿយៗពន្យល់អំពីអនិច្ចតាធម៌ និង បញ្ជាក់អំពីសារៈសំខាន់នៃជីវិតដែលប្រកបដោយគុណធម៌ ពីព្រោះការកើតបន្ទាប់ពឹងផ្អែកជាខ្លាំងលើអ្វីដែលបានធ្វើនៅក្នុងជាតិនេះ។ ប្រសិនបើសាកសពត្រូវបានគេបូជាជូនកាលគេរក្សាទុក**អដ្ឋិធាតុ** (ឆ្អឹង) នៅក្នុងកន្លែងដែលបានកសាង ជាពិសេសជានិមិត្តរូបនៃគារវៈ ប៉ុន្តែនេះមិនមានលក្ខណៈទូទៅចំពោះបណ្ដាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាទាំងអស់ទេ។

អ្វីដែលមានលក្ខណៈរួម ចំពោះបណ្ដាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាទាំងអស់គឺ ទស្សនៈស្ដីអំពីបុណ្យរំលឹកខួប។ សូមបញ្ជាក់សារជាថ្មីថា ទោះបីជាគ្មានពិធីបុណ្យសកលក៏ដោយ ក៏អត្ថន័យដើមនៅតែមិនផ្លាស់ប្ដូរចំពោះពុទ្ធសាសនិកទាំងអស់។ ទោះបីជាអ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ផ្នែករាងកាយ និងគ្មាននៅលើលោកនេះទៀតក៏ដោយ ក៏នៅមានទំនាក់ទំនងរវាងវិញ្ញាណរបស់គេ ពិសេសប្រសិនបើវិញ្ញាណមិនទាន់ទៅចាប់កំណើតក្នុងភពថ្មីក្រោយពេលស្លាប់ ដោយខ្វះកម្មជាកុសលមានកម្លាំងឱ្យផល ឬដោយសារកម្មជាអកុសល។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈបែបនេះ អ្នកដែលស្លាប់ទៅ ពឹងទៅលើញាតិសន្ដាននិងមិត្រភក្តិរបស់គេ ឱ្យជួយដើម្បីបានទៅចាបកំណើតក្នុងភពដ៏ប្រសើរ។ ការជួយនេះ អាចត្រឹមតែបញ្ជូនទៅឱ្យបុគ្គលដែលស្លាប់ជាផលកុសលតែប៉ុណ្ណោះ។ ផលជាកុសលនេះជាធម្មតាត្រូវបានធ្វើនៅផ្ទះសាច់ញាតិដែលនៅជិតបំផុត។ គេនិមន្តព្រះសង្ឃនិងប្រគេនចង្ហាន់ ដែលបន្ទាប់

មកកុសលត្រូវគេបញ្ជូនតាមការច្រូចទឹកជានិមិត្តរូប។ ជាធម្មតា ព្រះសង្ឃផ្តល់សាកច្ឆា(ការសាកសួរធម៌អាថ៌) ខ្លីមួយ ស្តីអំពីអត្ថន័យ និងសារៈសំខាន់នៃការធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសបែបនេះ។ ការធ្វើបុណ្យបញ្ជូនកុសលនេះ ហៅថា បត្តិភាន ហើយការបែងចែករំលែក បុណ្យកុសល ហៅថា បត្តានុមោទនា។ ពិធីបុណ្យរំលឹកខួប ជាធម្មតាប្រារព្ធធ្វើក្រោយពេលស្លាប់ប្រាំពីរថ្ងៃ ហើយម្តងទៀតបន្ទាប់ពីស្លាប់បីខែ ឬ មួយឆ្នាំក្រោយមរណៈភាព។ ស្ទើតែពិធីបុណ្យរំខួបប្រចាំឆ្នាំ និយមធ្វើក្នុងចំណោមអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធ ពិធីបុណ្យខួបនេះចាត់ទុកជាពិធីបុណ្យសំខាន់ ហើយគេថាជានិមិត្តរូបនៃកាកតញ្ញូតាធម៌។ វាជាភារកិច្ចរបស់កូនចៅក្នុងការធ្វើពិធីបុណ្យខួបរំលឹកដល់មតាបិតារបស់ពួកគេ។

គ្មានពិធីបុណ្យសកលស្តីអំពីការកើត ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬ ពិធីបុណ្យឆ្លងទេ។ ពិធីបុណ្យទាំងនេះខុសប្លែកគ្នាពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ និងពីប្រពៃណីមួយទៅប្រពៃណីមួយ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយនៅពេលកន្លែងជាច្រើនព្រះសង្ឃនិងបព្វជិត នឹងចូលរួមនៅក្នុងរបៀបមួយដោយសូត្រធម៌អំពីគម្ពីរព្រះសូត្រឱ្យពរ ឬ សម្តែងធម៌ទេសនា។ ឧបាសកឧបាសិការអាចទៅវត្តអារាម ឬ ព្រះវិហារក្នុងពិធីបុណ្យមួយចំនួន។ ពិធីបុណ្យខ្លះ ក្នុងចំណោមពិធីបុណ្យធម្មតា នៅក្នុងប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាថេរវាទ និងមានពន្យល់ដោយសង្ខេប នៅក្នុងជំពូកបន្ទាប់នេះ។

ពិធីបុណ្យនានាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

ពិសាខបូជា

ដោយសារតែព្រះពុទ្ធសាសនាមានទំនោរបញ្ចូលគ្នាតែមួយនៅក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ នៃបណ្តាប្រទេសនានាដែលខ្លួនបានចាក់ឫសគាល់ ពិធីបុណ្យព្រះពុទ្ធសាសនាភាគច្រើនមានឥទ្ធិពលដោយវប្បធម៌តាមតំបន់។ ព្រះពុទ្ធសាសនាមានទំនោរប្រកាន់យក ឬសម្របខ្លួនទៅតាមពិធីបុណ្យនានាដែលមានស្រាប ហើយណោក្នុងប្រទេសមួយចំនួន តួយ៉ាងដូចប្ររទសនេប៉ាល់ ពិធីបុណ្យទាំងនេះ មានច្រើនយ៉ាងនិងអធិកអធម។ ចំណុចសំខាន់នៃប្រតិទិនព្រះពុទ្ធសាសនា ក្នុងបណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ថេរវាទ គឺខែ "ពិសាខ"ជាពេលដែលព្រះពុទ្ធសាសនិកនិងជនទាំងឡាយ ធ្វើពិធីបុណ្យរំលឹដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រសូត្រ ត្រាស់ដឹង និង បរិនិព្វាន។ ពិធីបុណ្យនេះ ជាទូទៅត្រូវថ្ងៃពេញបរមីណិ ខែឧសភាដែលជា រៀងរាល់ឆ្នាំ។ នៅក្នុង បណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាមហាយាន ក៏ មានភាពខុសគ្នាទៅតាមតំបន់និងអ្នកនិកាយដែលទាក់ទិនទៅនិងពេល វេលាដែលព្រឹត្តិការណ៍ធំៗទាំងនេះ ត្រូវបានគេប្រារពធ្វើដើម្បីរំលឹកដល់ពិធីនោះ។ ជាពិសេសនៅប្រទេសលោកខាងលិច ពិធីបុណ្យនេះ ត្រូវបានគេហៅថា "Buddha Day"។

អាសាឡ្ហបូជា

ជាប្រពៃណីនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ឱ្យឈ្មោះថា អាសាឡ្ហបូជា ជាពិធីបុណ្យសម្តែងធម្មចក្រ។ ថ្ងៃពេញបូរមីណ៏ខែកក្កដាជារៀងរាល់ឆ្នាំ ជាធម្មតា ពុទ្ធសាសនិកប្រារព្ធធ្វើពិធីបុណ្យរំលឹកដល់ព្រះធម្មទេសនាដំបូងរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលសម្តែងនៅព្រៃឥសិបតនមិគទាយវ័ន ជិតក្រុងពារាណសីចំពោះបញ្ចវគ្គិយ ដែលជាអ្នកតាមបម្រើព្រះអង្គពីមុន។

កឋិនទាន

ពិធីបុណ្យកឋិនទាន ជាធម្មតាប្រារព្ធធ្វើបន្ទាប់ពីការចាំព្រះវស្សាជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ ជាធម្មតា នៅថ្ងៃពេញបូរមីណ៏ខែកក្កដាជារៀងរាល់ឆ្នាំ ព្រះសង្ឃនៃបណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ចាប់ផ្តើមចូលព្រះវស្សាដែលមានរយៈពេលបីខែ ហើយនៅក្នុងខែតុលាយើងប្រារព្ធធ្វើពិធីបុណ្យប្រគេនកឋិនចីវរ និងបរិវារកឋិនចំពោះព្រះសង្ឃ។ ពិធីបុណ្យនេះប្រារព្ធធ្វើឡើងដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទៅតាមវត្តនីមួយៗ នៅថ្ងៃដែលបានជ្រើសរើសទុកនៅក្នុងខែដែលកំណត់។ ពិធីបុណ្យនេះ ជានិមិត្តរូបនៃទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ

រវាងព្រះសង្ឃនិងឧបាសកឧបាសិកា។

ពិធីបុណ្យពុសុង

ថ្ងៃពេញបូរមីណ៍ ខែមិថុនា ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ពុទ្ធសាសនិកនៅប្រទេសសិរីលង្កា ប្រារព្ធធ្វើពិធីបុណ្យរំលឹកដល់ការផ្សព្វផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនាចូលមកប្រទេសសិរីលង្កា ដោយព្រះអរហន្ត**មហិន្ទ** ជាបុត្ររបស់ព្រះបាទអសោក កាលពីជាង ២.០០០ឆ្នាំមុន។

ស្ទើរតែនៅគ្រប់ពិធីបុណ្យទាំងអស់ខាងលើ ពុទ្ធសាសនិករៀបចំព្រឹត្តិកាណ៏ទាំងនេះដោយទទួលសីលប្រាំបី បូជាផ្កាភ្ញីនិងទៀនធូបចំពោះព្រះពុទ្ធ ធ្វើសមាធិភាវនា ប្រគេនចង្ហាន់ចំពោះព្រះសង្ឃ ហើយអ្នកទាំងឡាយណាដែលទទួលសីលប្រាំបី រៀបចំកម្មវិធីបុណ្យនិងស្តាប់ព្រះធម៌ទេសនា ឬធម្មសាកច្ឆាដែលទាក់ទងនឹងខ្លឹមសារនៃព្រឹត្តិការណ៏ក្នុងឱកាសពិសេសនេះ។ ជាធម្មតា ការរៀបចំពិធីបុណ្យនេះ ប្រព្រឹត្តទៅនៅក្នុងវត្តអារាមនិងព្រះវិហារ។

ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីអាទិទេព ឬពហុទេព

នៅពេលដែលមានទិដ្ឋិផ្ទុយគ្នាទាំងស្រុង បានបញ្ជាក់នៅក្នុងការនិពន្ធរបស់ពួកលោកខាងលិចអំពីឥរិយាបថរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ចំពោះទស្សនៈអាទិទេពឬពហុទេព ខ្ញុំចាត់ទុកថាមានប្រយោជន៍ ក្នុងការស្រាវជ្រាវរាវរកបុព្វហេតុនៃប្រធានបទឱ្យកាន់តែជិតដិតថែមទៀត ។

ក្នុងអក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយមទាំងអស់ ទស្សនៈអំពីអាទិទេពបង្កើតលោក គឺគ្រាន់តែបង្កើតនៅក្នុងគំនិតស្រមើស្រមៃ គ្មានព្រំដែននិងប្រកបដោយសព្វានុភាពមិនស៊ីគ្នាជាមួយឱវាទរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ។ ទស្សនៈអំពីព្រះជាម្ចាស់នៃការរ៉ាយរាប់ណាមួយ ដូចជា **បរមត្ថៈ** ឬ **ជគទម្ភៈ** ត្រូវបានបដិសេធដោយពុទ្ធឱវាទ ស្តីអំពីអនត្តាធម៌ (មិនមែនជារបស់ខ្លួន) ។

នៅក្នុងអក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម ជំនឿទៅលើអាទិទេពអ្នកបង្កើតលោក (**ឥស្សរនិម្មនវាទ**) ត្រូវបានអធិប្បាយនឹងច្រានចោល ជាមួយហេតុផលផ្សេងៗទៀត ដែលសន្និដ្ឋានខុសក្នុងការពន្យល់អំពីដើមកំណើតនៃលោក ជាឧទាហរណ៍ ជគទម្ភៈ ដូចជា ពេលវេលា ធម្មជាតិជាដើម។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ជំនឿទៅលើអាទិទេពមិនចាត់ចូលទៅក្នុងប្រភេទណាមួយនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដែលបដិសេធកម្មអាចឱ្យផលខាងសីលធម៌ ដែលសន្មត់ដើមកំណើតមនុស្សនិងធម្មជាតិដោយចៃដន្យ ឬដែលបង្រៀន

តែនិយតិវាទតែមួយ ពោលគឺទិដ្ឋិទាំងនេះឱ្យផលមិនល្អទាំងអស់ មានផលអាក្រក់ពិត (និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ)ដោយសារផលរបស់វា ប៉ះពាល់ទៅលើសមាចារ ។

ទេវនិយម កើតមានឡើងក្នុងគោលបំណងធ្វើបដិរូបកម្មអំណាចដែលបង្កើតឱ្យមានក្រឹត្យក្រមធម្មជាតិ ។ ជាតួយ៉ាង លក្ខណៈធម្មជាតិបីយ៉ាងរបស់សាសនាហិណ្ឌូ ត្រូវបានគេធ្វើបដិរូបកម្មជាព្រះអាទិទេព ដែលគេគោរពបូជា បីអង្គ ដូចជា **ព្រះព្រហ្ម** ជាអ្នកបង្កើតលោក **ព្រះវិស្ណុ** ជាអ្នករក្សាលោក និង **ព្រះមហេស្វរៈ** ជាអ្នកបំផ្លាញលោក ។ ដោយសារតែការប្រៀនប្រដៅបែបទេវនិយមរបស់សាសនាហិណ្ឌូកាន់តែមានភាពស្មុគស្មាញ យើងត្រូវតែប្រុងប្រយ័ត្នកុំយល់ច្រឡំ វត្ថុដំណាងបីយ៉ាងខាងលើ (**ត្រីមូរតិ** three Murthi) ជាមួយការចែកពហុទេពបែបទេវនិយមមួយចំនួនទៀត ដូចជាអាទិទេពសង្គ្រាម អាទិទេពកសិកម្ម ជាដើម ពីព្រោះសូម្បីតែឈ្មោះ "មូរតិ" តែមួយ បានពន្យល់ទស្សនៈនោះហើយ ។ តាមន័យនៃពាក្យ មូរតិ គឺជាវត្ថុតំណាងឬការតំណាង នៃអំណាចឬលក្ខណៈធម្មជាតិពិសេសណាមួយ ។ ហេតុនេះទស្សនៈហិណ្ឌូនេះស្ដីអំពីត្រីមូរតិ គឺពិតជាផលនៃការធ្វើបដិរូបកម្មធម្មជាតិ ។ មិនត្រឹមតែសាសនាហិណ្ឌូប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងសាសនាទេវនិយមផ្សេងៗទៀតទាំងអស់ផងដែរ បានយល់ត្រូវគ្នាអំពីទស្សនៈនៃការធ្វើបដិរូបកម្មនេះ តាមវិធីមួយឬមួយផ្សេងទៀត ។

នៅក្នុងជំពូកនេះ ខ្ញុំសូមជូនជាការពិចារណារកហេតុផលថាតើ ហេតុអ្វី និង យ៉ាងដូចម្តេចទើបព្រះពុទ្ធបដិសេធទស្សនៈ ស្តីពីអាទិទេព សព្វញ្ញូភាពនិងសព្វានុភាពព្រមទាំង ទម្រង់ផ្សេងៗទៀតនៃការប្រៀន ប្រដៅបែបនេះ (ជាតួយ៉ាង ព្រះអាទិទេពបង្កើតលោក និងព្រះជាម្ចាស់ សួគ៌)។ ខ្ញុំមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំថា បំណងនេះអាចកាត់បន្ថយការយល់ ច្រឡំអំពីឥរិយាបថព្រះពុទ្ធសាសនាចំពោះទស្សនៈអាទិទេពនិយម។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់គិតឃើញថា ពុទ្ធិណាមួយដែលមិនជួយឱ្យ យើងមើលឃើញធម៌ទាំងឡាយច្បាស់លាស់ទៅតាមសភាវពិត ពោលគឺ ទទួលបានចំណេះដឹងខាងអធិបញ្ញា សុខស្ងប់ ការត្រាស់ដឹងនិងនិព្វានទេ គេ គប្បីត្រូវបោះបង់ចោលហើយចាត់ទុកវាថាជាមិច្ឆាទិដ្ឋិចុះ។ ព្រះអង្គ បាន សម្តែងថា ទស្សនៈស្តីពីអាទិទេពបង្កើតលោក និងលោកនេះ អាទិទេពជា អ្នកបង្កើត (ឥស្សរនិម្មានវាទ) មិនបានផ្តល់ឱ្យយើងនូវចំណេះដឹងដែលយក ជាផលប្រយោជន៍បានដើម្បីត្រាស់នូវអរិយសច្ចៈទាំងឡាយ ហេតុនេះ ហើយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានបដិសេធទស្សនៈនេះ ជាមួយនឹងការបង្រៀនដូច គ្នាដទៃទៀតមួយចំនួនដូចជា និយតិវាទ (អ្វីៗមានការកំណត់ជាមុន) និង វាសនានិយម (**ទតវវាទ**) ព្រមទាំងជំនឿដែលថាអ្វីៗទាំងអស់កើតឡើង ដោយសារកម្មពីអតីត (**បុព្វេកតហេតុវាទ**)។

ទីពីរ ជំនឿទៅលើអភិធម្មជាតិ គឺហួសវិស័យមនុស្ស ពោលគឺទាំង

ការចេះដឹងកម្រិតធម្មតាទាំងអភិញ្ញា។ទីនេះអភិញ្ញាមានន័យថា អានិសង្ស នៃសមាធិភាវនា។ គេនិយាយថា មនុស្សម្នាក់អាចសម្រេចទិព្វចក្ខុនិង ទិព្វសោត ដែលភ្នែកនិងត្រចៀកធម្មតា មិនអាចមើលឃើញនិងស្ដាប់ឮ (ទិព្វចក្ខុគឺភ្នែកទិព្វ និង ទិព្វសោតគឺត្រចៀកទិព្វ)។ នៅក្នុងបរិបទនេះ "ទិព្វ"គឺមិនមែនអ្វីមួយដែលត្រូវធ្វើជាមួយអភិធម្មជាតិនោះទេ។ ជាធម្មតា អភិញ្ញា មានន័យថាជា ផលនៃវិរិយ (សេចក្ដីព្យាយាមរបស់មនុស្ស)។

ជឿលើញាណបែបនេះ ដោយគ្មានការពិសោធឱ្យឃើញច្បាស់ មិនជាវិធីជួយឱ្យសម្រេចបានអភិញ្ញានោះទេ។ សំវាទខាងក្រោមនេះផ្ដល់នូវការយល់ដឹងទ្រឹស្ដីព្រះពុទ្ធសាសនាចំពោះទស្សនៈអំពីអាទិទេព។

"ម្នាលវាសេដ្ឋៈ មែនហើយ បានឮថា ពួកព្រាហ្មណ៍ អ្នកត្រៃវិជ្ជា មិនដែលឃើញព្រហ្មផ្ទាល់នឹងភ្នែករបស់ខ្លួន បានឮថា ពួកអាចារ្យរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ អ្នកត្រៃវិជ្ជា ក៏មិនដែលឃើញព្រហ្មផ្ទាល់នឹងភ្នែករបស់ខ្លួនដែរ ពួកបុព្វាចារ្យរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍តាំងពីដំណនៃអាចារ្យជាជីតារបស់អាចារ្យជាគំរប់៧ ក៏មិនដែលឃើញព្រហ្មផ្ទាល់នឹងភ្នែករបស់ខ្លួនដែរ ពួកឫសីជាន់មុនៗដែលជាអ្នកតែងមន្ត ជាអ្នករាយមន្ត ដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ អ្នកត្រៃវិជ្ជា ពួកព្រាហ្មណ៍ អ្នកត្រៃវិជ្ជា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ តែងស្វាធ្យាយតែបទមន្តបុរាណនេះ ដែលពួកឫសីធ្លាប់ស្វាធ្យាយ ធ្លាប់រៀន ធ្លាប់ប្រមូលទុកមកហើយ តែងសូត្រតាមបទមន្តនោះ តែងពោលតាមបទមន្តដែលឫសីទាំង

ឡាយពោលមកហើយ តែងបង្រៀនតាមបទមន្តដែលឫសីទាំងឡាយបង្រៀនមកហើយ សូម្បីឫសីទាំងនោះ ក៏មិនពោលយ៉ាងនេះថា ព្រហ្មនៅក្នុងទីណា ព្រហ្មមានសណ្ឋានយ៉ាងណា ព្រហ្មនៅក្នុងកន្លែងណា យើងទាំងឡាយស្គាល់ទីនុ៎ះ យើងទាំងឡាយឃើញព្រហ្មនុ៎ះដូច្នោះដែរ ។"

ហេតុនេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បានប្រៀបធៀបជំនឿងងឹតងងល់បែបនេះទៅនឹងមនុស្សមានភ្នែកខ្វាក់ ដើរជាជួរតោងគ្នានឹងគ្នា។ "ម្នាលវាសេដ្ឋៈ ដូចមនុស្សមានភ្នែកខ្វាក់ ដើរជាជួរ តោងគ្នានឹងគ្នា អ្នកដើរមុន ក៏មើលមិនឃើញ អ្នកដើរកណ្តាល ក៏មើលមិនឃើញ អ្នកដើរក្រោយ ក៏មើលមិនឃើញ ដូចម្តេចមិញ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ ភាសិតរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ អ្នកត្រៃវិជ្ជា ក៏មានទំនងឧបមេយ្យ ដូចជាមនុស្សខ្វាក់ ដើរជាជួរ អ្នកដើរមុន ក៏មើលមិនឃើញ អ្នកដើរកណ្តាល ក៏មើលមិនឃើញ អ្នកដើរក្រោយ ក៏មើលមិនឃើញដូច្នោះដែរ ។"

ចំណុចដ៏គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍មួយទៀត ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បានសម្តែង គឺភាពមិនមានប្រសិទ្ធិភាពនៃការពឹងពាក់ទៅលើវត្ថុឬអ្នកដទៃដើម្បីទទួលបានជំនួយផ្នែកស្មារតីនិងសម្ភារៈ ដូចមានបង្ហាញនៅក្នុងសំវាទខាងក្រោមនេះ÷

"ម្នាលវាសេដ្ឋៈ ដូចស្ទឹងអចិរវតីនេះ ពេញប្រៀបដោយទឹក ល្មមតែក្អែកទំមាត់ច្រាំងឱនផឹកបាន គ្រានោះមានបុរសអ្នកត្រូវការត្រើយខាងនាយ

អ្នកស្វែងរកត្រើយខាងនាយ អ្នកទៅត្រើយខាងនាយ អ្នកចង់ឆ្លងទៅត្រើយខាងនាយ បានមកដល់ (ស្ទឹងនោះ) ក៏យកខ្សែដ៏មាំ មកចងដើមដៃទៅខាងក្រោយ (ចងស្លាបសេក) យ៉ាងខ្ជាប់ទុកនៅត្រើយខាងអាយ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកសំគាល់សេចក្ដីនោះដូចម្ដេច បុរសនោះនឹងចេញពីត្រើយខាងអាយនៃស្ទឹងអចិរវតី ទៅត្រើយខាងនាយ តើបានឬទេ ។"

"បពិត្រ ព្រះគោតមដ៏ចំរើន មិនបានទេ ។"

ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ គឺ ជំរុញឱ្យយើងស្គាល់សភាវៈធមិទាំងឡាយទៅតាមសភាពពិត តាមរយៈការធ្វើសមាធិភាវនាផ្ទាល់របស់យើង ។

តើព្រះពុទ្ធសាសនាជាលទ្ធិមិនជឿអាទិទេពឬ?

ព្រះតេជគុណ ញាណបោនិកៈ ដើមកំណើតអាឡឺម៉ង់ជាព្រះថេរៈ និងជាសង្ឃបណ្ឌិត មានចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះ គង់នៅក្នុងប្រទេសសិរីលង្កា នៅក្នុងសៀវភៅរបស់ព្រះអង្គដែលមានចំណងជើងថា "ព្រះពុទ្ធសាសនា និងទស្សនៈអាទិទេព" បានពន្យល់បំណោះស្រាយរបស់ពួកលោកខាងលិចចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនាថាជាសាសនាបដិសេធអាទិទេព ពោលគឺហៅព្រះពុទ្ធសាសនា ថាការបង្រៀនប្រដៅមួយដែលមិនជឿលើអាទិទេព ទាំងនៅក្នុងសេចក្ដីវិនិច្ឆ័យដែលពេញចិត្ត (ដោយបណ្ដាអ្នកគិតសេរី អ្នកសនិទាន

និយម ជាដើម) ប៉ុន្តែជាញឹកញាបមានបំណងបន្ទុះបង្អាប់ ជាមួយគ្នាដែរ ដូចជាពាក្យថា "គ្មានអាទិទេព"ត្រូវបានគេប្រើថាជាពាក្យនិយាយបង្ខូចធើ ឱ្យអាប់អោនកេរ៏ឈ្មោះ ។

ព្រះពុទ្ធសាសនា មានតែវិធីមួយគាត់ អាចបកស្រាយថាជាលទ្ធិ មិនជឿអាទិទេព គឺត្រឹមតែបដិសេធ ការកើតមាននៃព្រះអាទិទេពប្រកប ដោយសព្វានុភាពមិនចេះច្យុត ឬក៏ព្រះជាម្ចាស់ដែលជាអ្នកសាងឬអ្នក បង្កើតឱ្យមានលោក ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ពាក្យថា "សាសនាមិន ជឿអាទិទេព"ជាញឹកញាប់ បង្កប់ន័យមិនបង្ហាញការបន្ទុបង្អាប់ឱ្យជើញត្រង់ ឬការពោលបន្ទុះបង្អាប់ចំៗ ដែលតាមវិធីណាក៏ដោយ ត្រូវមានអនុវត្តនៅ ក្នុងឱវាទរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

អ្នកទាំងឡាយណាដែលប្រើពាក្យ "សាសនាមិនជឿលើអាទិទេព" តែងតែភ្ជាប់ពាក្យនេះទៅនិងលទ្ធិសម្ភារៈនិយម ដែលគ្មាននិងអ្វីជ្រៅជ្រះ ជាង លោកនេះនៃកាយល់និងសុភមង្គលបន្តិចបន្តួច ដែលលទ្ធិនេះអាចផ្តល់ ឱ្យ ។ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្មានការយល់ដូចលទ្ធិខាងលើនោះទេ ។នៅក្នុងប្រការ នេះ ព្រះពុទ្ធសាសនាបានយល់ស្របទៅលើការប្រៀនប្រដៅរបស់សាសនា ដ៏ទៃទៀត ។

អធិប្បាយនេះ ផ្តល់ឱ្យយើងនូវការប្រាប់ឱ្យដឹងច្បាស់ពីគ្រោះថ្នាក់ នៃទម្លាប់ដាក់ព្រះពុទ្ធសាសនាទៅក្នុងជំពូកណាមួយ ដែលមានស្រាប់ជា

ជាងពិនិត្យមើលសាសនានេះទៅតាមសភាពពិត។ នេះគឺជាចំណុចតែមួយគត់នៅក្នុងចំណោមការបកស្រាយខុសបែបនេះជាច្រើន ជាពិសេសនៅក្នុងសង្គមលោកខាងលិច។ គោលបំណងបែបនេះ មិនត្រឹមតែលាក់អត្ថន័យពិតនៃពាក្យប្រៀនប្រដៅដើមថែមទាំង បង្ហាញផ្លូវខុសដល់អ្នកអាន អ្នកស្តាប់ ដោយនយោបាយជាច្រើន។

ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីទេវតា

នេះគឺជាការបែងចែកឱ្យដាច់ដ៏សំខាន់ ដែលធ្វើឡើងរវាងពាក្យ "ព្រះអាទិទេព" និងពាក្យ "ទេវតា"។

អាទិទេពជាពាក្យប្រែមកពីពាក្យបាលីថា "ឥស្សរៈ"ពាក្យថា អាទិទេពនេះ តាមដំណើដើមសំដៅយក "ទេព្តាមុនបង្អស់"[១] ឬក៏ "អ្នកបង្កើតលោក"។ ពាក្យថា "ទេវតា"ជាពាក្យប្រែមកពីពាក្យ "ទេវតៈ" ដែលជាធម្មតា គេដឹងថាជាអមនុស្សដែលជាទិព្វ។ ទោះបីជា ពុទ្ធសាសនិកមិនបដិសេធថា មានឋានឬកម្រិតចិត្តនៅក្នុងសកលលោកនេះ តាមមធ្យោបាយមួយចំនួន ទោះបីមិនចំបាច់នៅក្នុងគ្រប់ប្រការទាំងអស់ ដែលថាខ្ពង់ខ្ពស់ជាងពិភពព នៅលើផែនដី និងចិត្តរបស់មនុស្សលោកសាមញ្ញ។

បើតាមការប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ទោះបីភពឬភូមិដែលប្រសើជាង ក៏គោរពតាមច្បាប់នៃការប្រែប្រួល និងមិនទៀង ដូចពិ-

[១] ពាក្យសន្មត់ ហៅអនុត្តរបុគ្គល ដែលគេជឿសម្គាល់ទុកថា ជាព្រះជាអ្នកបង្កើតទឹកដីនិងសត្វលោក ជាអ្នករក្សាការពារនិងឱ្យសុខទុក្ខដល់មនុស្សលោក។

ភពលោកដែលធ្លាប់ដឹងធ្លាប់ឮរបស់យើងផ្ទាល់។ ពួកទេវតា ព្រះព្រហ្ម ទាំងឡាយដែលរស់នៅក្នុងភពបែបនេះ នៅក្នុងកម្រិតខុសគ្នាអាចមាន អំណាចជាងមនុស្សលោក សប្បាយជាងនិងមាន អាយុវែងជាងមនុស្ស លោក ប៉ុន្តែសំខាន់មិនមានបញ្ញាជាងមនុស្សលោក នោះទេ។ ទោះបី យើងហៅថាព្រះឥន្ទ ទេវតា ឬទេពអប្សរក៏ដោយ ក៏មានសារៈសំខាន់តិច តួចពីព្រោះមិនគួឱ្យជឿថា ព្រះឥន្ទ ព្រះព្រហ្ម ទេពអប្សរ និងពួកទេព្តា ទាំងនោះ ហៅខ្លួនគេ នូវឈ្មោះទាំងនេះដែរទេ។

ព្រះពុទ្ធសាសនា និង ការបែងចែកវណ្ណៈសង្គម

នៅក្នុងបរិបទនេះ ការបែងចែកវណ្ណៈសំដៅយកការចែកឋានៈដែលធ្វើឡើងដោយមនុស្សក្នុងចំណោមមនុស្សជាតិ ដោយផ្អែកទៅលើពណ៌សម្បុរស្បែក ភាសា ពូជសាសន៍ សាសនា ភេទនិងជំនឿនយោបាយដែលទទួលខុសត្រូវ មិនអាចមាននរណាប៉ាន់ជំទាស់ទៅលើការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញការរើសអើង និងការសម្លាប់រង្គាល តាមរយៈប្រវត្តិសាស្ត្រមនុស្សជាតិ។ គ្មានគោលបំណងណាមួយនឹងត្រូវធ្វើឡើងដើម្បីស្វែងរកឬសគល់នៃការបែងចែកវណ្ណៈនៃការរើសអើងបែបនេះ នៅក្នុងពិភពលោកសម័យបច្ចុប្បន្ននេះទេ កិច្ចការនេះនឹងទាក់ទងជាមួយវិធីដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានដោះស្រាយការបែងចែកវណ្ណៈសង្គម។ ខ្ញុំមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំថា ការស្វែងរកការសិក្សានេះ អាចជួយយើងទទួលបានចំណេះដឹងអំពីការបែងចែកវណ្ណៈសង្គមសម័យទំនើបដែលកាន់តែស្មុគស្មាញថែមទៀត។

នៅសម័យពុទ្ធកាល ក៏ដូចសព្វថ្ងៃនេះដែរ សង្គមឥណ្ឌា បានបែងចែកចាក់ឫសយ៉ាងជ្រៅជាវណ្ណៈបួន ហៅថា "វណ្ណៈ" គឺ ព្រាហ្មណ៍ ខត្តិយឬក្សត្រ វេស្សៈ និង សូទ្រៈ (វណ្ណៈអប់រំនិងបង្ហាត់បង្រៀនខាងវិជ្ជាសាសនា វណ្ណៈគ្រប់គ្រងដឹកនាំ វណ្ណៈកសិករនិងអ្នកជំនួញ និងវណ្ណៈអ្នកបម្រើគេ)។

ការកើតឡើងពាក្យគន្លឹះដើមពីរបីពាក្យ នឹងផ្ដល់ឱ្យយើងនូវពន្លឺដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះឱ្យកាន់តែ មានន័យ ។ ពាក្យគន្លឹះទាំងនេះមានដូចជា ជាតិ (ពូជសាសន៍) វណ្ណៈ (ពណ៌សម្បុរ) ទាសៈ (អ្នកបម្រើ) ។ តាមដំណើរដើមនៃពាក្យគន្លឹះទាំងនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថាប្រពន្ធ័វណ្ណៈឥណ្ឌា (ដូចការបែងចែកវណ្ណៈសង្គមដទៃទៀតជាច្រើនផងដែរ) គឺផ្អែកលើពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ និងកត្តាសេដ្ឋកិច្ច ។ កាន់តែភ្ញាក់ផ្អើលថែមទៀតនោះមិនត្រឹមតែប្រជាជនឥណ្ឌាសម័យបុរាណទេថែមទាំងភាគច្រើននៃប្រជាជនឥណ្ឌាសម័យទំនើប ប្រកាន់គំនិតថា ប្រពន្ធ័វណ្ណៈ គឺ ព្រះអាទិទេពជាអ្នកបែងចែកស្រាប់ៗនិងមិនអាចតវ៉ាបាន ។ បើតាមពួកគេ កើតមកជាមនុស្សយើងគ្មានសិទ្ធិអ្វីទៅប្រឡងប្រណាំង ឬផ្លាស់ប្ដូរការបែងចែកវណ្ណៈដែលមានស្រាប់នោះទេ ពីព្រោះការបែងចែកវណ្ណៈទាំងនេះ ជាការតាក់តែងរបស់ព្រះអាទិទេព ។ សាសនានានាភាគច្រើនបានប្រើប្រាស់គំនិតរួមគ្នាដោយមធ្យោបាយតែមួយ ឬ មធ្យោបាយមួយផ្សេងទៀត ។

ព្រះពុទ្ធសាសនា គឺជាសាសនាទីមួយនិងជាសាសនាតែមួយគត់ដែលបានរិះគន់ប្រពន្ធ័វណ្ណៈដែលមានអាយុកាលរាប់សតវត្សរ៍មកហើយនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បានសម្ដែងថា ការបែងចែកវណ្ណៈមនុស្សដែលថាអាទិទេពជាអ្នកបែងចែកស្រាប់ៗនេះគឺមិនពិតទេ គឺការបែងចែកវណ្ណៈនេះពិតជាធ្វើឡើងដោយមនុស្ស ហើយគ្មានមូលដ្ឋាន

វិទ្យាសាស្ត្រទេ។ ការបែងចែកវណ្ណៈទាំងអស់នេះ គឺសំខាន់ប្រព្រឹត្តទៅតាមការព្រមព្រៀងហើយមិនមែនដាច់ខាតឬតែមួយគ្មានការកែប្រែនោះទេ។ នៅក្នុងឱកាសជាច្រើន ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានបញ្ជាក់ថា មនុស្សលោកទាំងអស់មានប្រភេទតែមួយ ហើយដូច្នេះគោលបំណងណាមួយចង់បង្កើតការបែងចែកវណ្ណៈខុស១គ្នា ក្នុងសង្គមមនុស្ស ដោយផ្អែកលើវណ្ណៈ ជាតិសាសនា ជាដើម គឺពិតជាមិនពិត ហើយធ្វើឡើងដោយមនុស្សគឺគ្មានអាទិទេពណាជាអ្នកបែងចែកទេ។ ប្រសិនបើក្រុមដែលមានឥទ្ធិពលណាមួយ ព្យាយាមដណ្តើមយកស័ក្តិធំជាងគេ លើក្រុមទន់ខ្សោយ ហើយរារាំងពួកគេមិនឱ្យទទួលបានសិទ្ធិស្មើគ្នា និងសេរីភាព នេះគឺជាការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិមនុស្ស។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្តែងបញ្ជាក់ដោយបង្ហាញការព្រមព្រៀងជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ត្រឹមត្រូវតាមសីលធម៌ជាអាជីពស្របតាមច្បាប់និងតាមជីវសាស្ត្រថា ការបែងចែកវណ្ណៈទាំងនេះ គឺមិនអាចទទួលយកបាន និងគ្មានមូលដ្ឋានណាមួយបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ផងទេ។

នៅសម័យថ្ងៃមួយ ព្រះពុទ្ធទ្រង់បានត្រាស់សម្តែងប្រារព្ធចំពោះព្រាហ្មណ៍ពីរនាក់ (វាសេដ្ឋៈនិងភារទ្វាជៈ) និងពន្យល់អំពីដើមកំណើតនៃប្រព័ន្ធបែងចែកវណ្ណៈដែលគេឃើញមាននៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា។ គ្រានោះព្រះពុទ្ធមិនត្រឹមតែ បានផ្តល់ឱ្យយើងនូវរូបភាពច្បាស់មួយអំពីប្រវត្តិនៃ

ប្រព័ន្ធបែងចែកវណ្ណៈនៃប្រជាជនឥណ្ឌា ថែមទាំងបានរំលឹកយើងថា ប្រព័ន្ធបែងចែកវណ្ណៈ គឺជាការបង្កើតរបស់មនុស្សដោយគ្មានការសង្ស័យ ជាជាងការបង្កើតឡើងដោយព្រះអាទិទេព។

ដើម្បីបង្ហាញការព្រមព្រៀងគ្នាផ្នែកជីវសាស្ត្រ ព្រះសាស្តាបានពន្យល់ពីរបៀបដែលពិបាករកហេតុផល សម្រាប់ការចែកប្រភេទរវាងមនុស្ស។ យើងអាចរកភស្តុតាងសមហេតុសមផលនៅក្នុងប្រភេទផ្សេងៗរបស់សត្វ ដើម្បីបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា ពួកវាជាប្រភេទសត្វខុសៗគ្នា។ ប្រសិនបើយើងមើលថនិកសត្វនិងបក្សី លិង្គគឺភេទរបស់សត្វទាំងនេះមានជាតិផ្សេងៗគ្នា។ ដូចគ្នានេះដែរ សត្វល្អិតនិងសត្វពពួកល្មូន លិង្គគឺភេទរបស់សត្វទាំងនេះមានជាតិផ្សេងៗគ្នា។ សូម្បីតែស្មៅនិងរុក្ខជាតិទាំងឡាយ លិង្គគឺភេទ ក៏មានជាតិផ្សេងៗគ្នាដែរ។ នៅក្នុងប្រភេទសត្វសំខាន់ៗជាច្រើនផងដែរ យើងអាចឃើញមានអនុប្រភេទជាច្រើន ជាតួយ៉ាង ដូចជា សត្វឆ្មានិងសត្វឆ្កែ លិង្គគឺភេទរបស់សត្វឆ្មានិងសត្វឆ្កែ មានជាតិផ្សេងគ្នា ហើយលិង្គគឺភេទរបស់សត្វទាំងពីរនេះ មានជាតិផ្សេងគ្នាពីថនិកសត្វ។ ប៉ុន្តែគ្មានភស្តុតាងផ្នែកជីវិសាស្ត្រណាមួយ ដែលបង្ហាញថាមនុស្សមានភាពខុសគ្នាហេតុនេះហើយ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្តែងបញ្ជាក់ថា ការបែងចែកវណ្ណៈណាមួយរវាងមនុស្សដែលធ្វើឡើងដោយអាទិទេពណាគឺមិនពិតនោះគឺពិតជាធ្វើឡើងដោយមនុសសហ្នឹងឯង។

ដូចគ្នានេះដែរ តាមទស្សនៈនៃច្បាប់ មនុស្សគ្រប់រូបក៏មានសិទ្ធស្មើគ្នា។ ពណ៌សម្បុរ វណ្ណៈ ឋានៈ ឬការបែងចែកវណ្ណៈដែលមានស្រាប់ដទៃទៀត គឺមិនមានភាពខុសគ្នាទេ។ ជាងនេះទៅទៀតគ្មានការបែងចែកវណ្ណៈណាមួយ ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ តាមវិធីណាក៏ដោយ ជាឧបសគ្គដលការសម្រេចគុណធម៌កម្រិតខ្ពស់នៃការអភិវឌ្ឍខាងប្រាជ្ញាស្មារឡើង។ ទន្ទឹមនឹងនេះអសីលធម៌នៅក្នុងការរស់នៅ ធ្វើឱ្យមនុស្សអន់ថយក្នុងការអភិវឌ្ឍខាងប្រាជ្ញាស្មារតី ដោយមិនគិតពីវណ្ណៈឬឋានៈនៅក្នុងសង្គមរបស់គេទៅវិញ។

ព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងថា មុខរបរមិនគួរត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ខ្ពស់ឬទាប ព្រោះមុខរបរទាំងនោះមិនធ្វើឱ្យខូចសង្គម។ ព្រះអង្គបានសម្តែងផងដែរថា គ្មានមុខរបរណាត្រូវបានគេរក្សាទុក ឬ កាន់កាប់ផ្តាច់មុខដោយក្រុមមនុស្សពិសេសណាមួយនោះទេ។ ប្រសិនបើនរណាម្នាក់មានគុណវឌ្ឍិគ្រប់គ្រាន់ និងបានទទួលការហ្វឹកហ្វឺនសម្រាប់ការងារពិសេសណាមួយនោះ ពួកគេគួរត្រូវបានផ្តល់ការងារនោះឱ្យធ្វើ ដោយមិនគិតពីវណ្ណៈឬឋានៈក្នុងសង្គមរបស់ពួកគេឡើយ។

ការរិះគន់ដ៏ខ្លាំងខ្លានេះ ប្រឆាំងនឹងប្រព័ន្ធបែងចែកវណ្ណៈរបស់ពួកហិណ្ឌូបានប្រកួតប្រជែងជាមួយបណ្តាជំនឿនាពេលបច្ចុប្បន្ននិងមានឥទ្ធិពលក្នុងសម័យពុទ្ធកាល ប៉ុន្តែមិនត្រឹមតែព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ទេសនាពន្យល់

តបនឹងប្រព័ន្ធបែងចែកវណ្ណៈប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបានបង្កើតឡើងដោយជោគជ័យនូវសង្គម ដែលគ្មានការបែងចែកវណ្ណៈមួយ។ គំរូដ៏ល្អ នៃការបង្កើតនេះ គឺ គណសង្ឃ (មហាសង្ឃ)។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បំបួសកុលបុត្រណាដែលមានបំណងបដិបត្តិព្រះធម៌ ហើយប្រតិបត្តិតាមជីវិតអប់រំផ្លូវចិត្ត។ គណសង្ឃឬមហាសង្ឃនេះ រួមមានបុគ្គលទាំងឡាយមកពីវណ្ណៈសំខាន់ៗទាំងបួន។ ជំនួសឱ្យប្រព័ន្ធបែងចែកវណ្ណៈរបស់ពួកហិណ្ឌូ ព្រះពុទ្ធទ្រង់បង្កើតសង្គមមួយដែលមានបួនប្រភេទថ្មីមួយ គឺ ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក និង ឧបាសិកា។ អ្នកទាំងឡាយដែលមានបំណង ត្រូវបានទទួលដោយមិនគិតពីឋានៈ សង្គមប្រពៃណីរបស់ពួកគេហើយទាំងអស់គ្នាត្រូវបានគោរពស្មើៗគ្នា។

ដូចនៅក្នុងសង្គមផ្សេងទៀតជាច្រើន នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ឋានៈស្ត្រីគួរឱ្យសោកសៅយ៉ាងខ្លាំង ពិសេសសម្រាប់ពួកហិណ្ឌូដែលមានជំនឿថាស្ត្រីនាំមកនូវសំណាងមិនល្អនិងអពមង្គលមកឱ្យគ្រួសារ ហើយជារឿយៗតែងតែចាត់ទុកស្ត្រីដូចសត្វពាហនៈ។ ហេតុដូច្នេះ មានការដាក់កំហិតដ៏សាហាវឃោរឃៅប្រឆាំងសមាជិកជាស្ត្រីភេទនៅក្នុងសង្គម។ ជាតួយ៉ាងមានការប្រតិបត្តិតាម "សក្តិ" ពោលគឺនៅពេលដែលស្វាមីស្លាប់ ភរិយាត្រូវគេបង្ខំឱ្យលោតចូលភ្លើង ហើយត្រូវគេដុតទាំងរស់។ ប្រសិនបើ ពួកគេបដិសេធមិនធ្វើដូចនេះ ពួកគេត្រូវដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកតែឯកឯង

ហើយចាត់ទុកជាមនុស្សអាក្រក់និងអភ័ព្វ។ ទំនៀមទម្លាប់ទីពីរគឺ រឹតតែអាក្រក់ទៅទៀត គឺនៅពេលដែលស្ត្រីទាំងឡាយនៅក្មេង បានភ្ជាប់ពាក្យជាមួយបុរសណាដែលមានអាយុស្មើគ្នា។ ប្រសិនបើមានរឿងហេតុអ្វីកើតឡើងចំពោះកូនប្រុស ប្រសិនបើគេស្លាប់ឬក្លាយជាមានកាយឬចិត្តវិកលស្ត្រីនោះត្រូវគេបង្ខំឱ្យនៅលីវអស់មួយជីវិត ឬក៏បូជាជីវិតរបស់ពួកគេដើម្បីបម្រើថែរក្សាប្តីអភ័ព្វនោះ។ ទោះបីទំនៀមទម្លាប់ទាំងនេះមិនទូទៅដូចដែលធ្លាប់មានក៏ទំនៀមទម្លាប់ទាំងនេះនៅតែអនុវត្តនៅក្នុងសង្គមឥណ្ឌាជនបទ។

សូម្បីសព្វថ្ងៃនេះ ស្ត្រីមិនត្រូវបានគ្រួសារទទួលស្វាគមន៍ដូចបុរសនៅឡើយទេ។ នៅពេលដែលកូនប្រុសកើតមក ឪពុកម្តាយសប្បាយរីករាយ ហើយបង្ហាញក្តីសប្បាយរីករាយរបស់ពួកគេដោយបរិច្ចាគម្ហូបអាហារមានក្លិនក្រអូបទៅព្រះវិហារនិងទៅសាច់ញាតិមិត្តភ័ក្រ្ត។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើកូនដែលកើតមកត្រឡប់ទៅជាស្រីវិញ ពួកគេតូចចិត្តនិងខកចិត្ត។ ហេតុផលអ្វីក៏ដោយ ដែលពួកគេផ្តល់ដើម្បីបញ្ជាក់សេចក្តីសំអាងរបស់ពួកគេ ក៏ព្រះពុទ្ធសាសនាបដិសេធសេចក្តីសំអាងទាំងនេះថាជា ជំនឿងងឹតងងល់គ្មានហេតុផល ដោយហេតុថាស្ត្រីមានឋានៈស្មើគ្នាដើម្បីរស់ ហើយការធ្វើវិភាគទានរបស់ពួកគេចំពោះសង្គមគឺរកអ្វីមកប្រៀបស្មើពុំបានទេ ហេតុនេះព្រះពុទ្ធសាសនាបញ្ជាក់ថា ការរើសអើងណាមួយប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ គឺជា

ការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិមនុស្ស ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាបានយល់ពីសារៈសំខាន់នៃស្ត្រីភាពនិងកិច្ចប្រឹងប្រែងមិនចេះនឿយហត់របស់ពួកគេ ព្រមទាំងការរួមវិភាគទានចំពោះសមិទ្ធិផលទាំងឡាយរបស់មនុស្ស ហេតុនេះហើយមាតានិងបងប្អូនស្រី ត្រូវបានគេឱ្យតម្លៃខ្ពស់និងគោរពនៅក្នុងសង្គមកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាទាំងអស់ជាង ២៥៥០ឆ្នាំមកហើយ ។ ជាអកុសល នៅមានសង្គមជាច្រើនដែលមានឈ្មោះថាអារ្យធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ហាក់នៅមានទម្រង់ខ្លះនៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ទោះបីដោយនិយាយតាមចំណែកដែលពាក់ព័ន្ធថាស្ត្រីរបស់ពួកគេមានសេរីភាពច្រើនជាង ស្ត្រីជាច្រើនទៀតនៅតាមតំបន់នានាលើពិភពលោក ។

ដោយឃើញមាន ការបែងចែកវណ្ណៈទាំងនេះរវាងមនុស្សជាតិ ព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងម្តងហើយម្តងទៀតថា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យតែមួយគត់ចំពោះឋានៈសង្គមខ្ពស់ឬទាប គឺតាមកម្មរបស់ខ្លួនជាង ជាតិ វណ្ណៈ ជាដើម **(កម្មុន វាសលោ ហោតិ កម្មុន ហោតិ ព្រាហ្មណោ)** ។

ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីការបែងចែកវណ្ណៈសង្គមគឺ មនុស្សជាតិមានប្រភេទតែមួយ ហើយដែលថាការបែងចែកវណ្ណៈណាមួយរវាងមនុស្ស ហេតុនេះគឺជាសំខាន់មិនពិតនិងប្រឌិតឡើងដោយមនុស្ស ។

ព្រះពុទ្ធសាសនា និង សង្គមវប្បធម៌ចម្រុះ

មិនដូចសម័យបុរាណ ពិភពលោកសម័យបច្ចុប្បន្នកំពុងក្លាយទៅតូចទៅៗ ដោយសារបច្ចេកវិទ្យាទំនើបជាមួយមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនកាន់តែរហ័ស និងបណ្តាញផ្តល់ពត៌មានទ្រង់ទ្រាយធំកាន់តែមានឥទ្ធិពលខ្លាំងឡើង។ ពីជ្រុងម្ខាងនៃពិភពផែនដីនេះទៅជ្រុងម្ខាងទៀត គឺជាបញ្ហានៃការធ្វើដំណើរដែលមានរយៈពេលពីរបីម៉ោង។ សង្គមនានានៅក្នុងបណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្មកំពុងក្លាយជាពូជសាសន៍ចម្រុះ ដែលកំពុងកើនឡើង។ ជាលទ្ធផល ទីកន្លែងសក្ការៈបូជាខុសៗគ្នាជាច្រើនដូចជា វិហារគ្រឹស្តសាសនា វិហារសាសនាហិណ្ឌូ វិហារសាសនាឥស្លាម វិហារសាសនាសិខ និង ព្រះវិហារពុទ្ធសាសនា គេអាចមានឃើញនៅក្នុងតំបន់តែមួយនិងកំពុងក្លាយជារឿងសាមញ្ញទៅហើយ។ ជាការធម្មតាផងដែរ ដែលឃើញមានក្រុមអង្គការជំនឿចម្រុះនិងអន្តរជំនឿទទួលយកទាំងអស់មកពិភាក្សានូវបញ្ហាទាំឡាយស្តីពីក្តីកង្វល់ទៅវិញទៅមក ដូចជា សន្តិភាពពិភពលោក គ្រោះទុរភិក្ស ជនរងគ្រោះដោយសារសង្គ្រាមជាដើម។ នៅក្នុងជំពូកនេះ ខ្ញុំសូមលើកយកមកពិភាក្សា នូវទស្សនៈដ៏មានប្រយោជន៍របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាដែលរួមវិភាគទានចំពោះសាមគ្គីភាពរបស់មនុស្ស។

ព្រះពុទ្ធសាសនា ពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះគោលបំណងណាមួយដើម្បីបង្កើតភាពជារបស់តែមួយក្នុងចំណោមមនុស្សជាតិ។ ខ្ញុំចងចាំពេល

មួយ សមាជិកម្នាក់នៃជំនឿមួយផ្សេងទៀត បានផ្ដល់បាឋកថាមួយស្ដីពី "ភាពជារបស់តែមួយរបស់ព្រះអាទិទេព"។ មានសមាជិកជាច្រើនមកពីជំនឿផ្សេងៗ ចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំនេះ ស្ដីអំពីក្រុមអន្តរសាសនា Wolverhampton ហើយដោយសារតែខ្ញុំជាតំណាងព្រះពុទ្ធសាសនាតែមួយអង្គគត់ ពួកគេបានស្នើរសុំខ្ញុំឱ្យនិយាយអំពីអ្វីដែលខ្ញុំបានគិតអំពីបាឋកថានោះ។ ខ្ញុំបានប្រាប់ពួកគេថា នៅពេលដែលខ្ញុំពោលសរសើរគោលបំណងចង់រួបរួមឯកភាពរបស់ព្រះជាម្ចាស់ ដូចគ្នានេះដែរពុទ្ធសាសនិកផ្ដល់អាទិភាពទៅលើ ឯកភាពនិងភាពជារបស់តែមួយរបស់មនុស្ស ពីព្រោះយើងរស់នៅក្នុងសង្គមដែលដាច់ឆ្ងាយពីគ្នា ហើយជាអ្នកដែលឃើញព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើងចំពោះការរើសអើង និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយសារតែការបែងចែកទាំងនេះ។

ប្រសិនបើយើងក្រឡេកមើល ទស្សនវិជ្ជាព្រះពុទ្ធសាសនា យើងអាចមើលឃើញថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានប្រៀនប្រដៅអំពីមេត្តាធម៌និងការចូលចិត្តធ្វើល្អ មិនត្រឹមតែចំពោះមនុស្សប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងចំពោះសត្វលោកទាំងអស់ផងដែរ។ ធម៌ទាំងឡាយ៤យ៉ាង (ចត្តារោ ព្រហ្មវិហារ) គឺជាឧទាហរណ៍ដ៏ល្អសម្រាប់ការប្រៀនប្រដៅនេះ។ព្រហ្មវិហារធម៌មួននេះ គឺការរាប់អានដោយស្និទ្ធចំពោះមនុស្សសត្វទាំងអស់(ករុណា)សេចក្ដីត្រេកអរ ចំពោះមនុស្សសត្វដែលបានសុខ (មុទិតា)និងការតាំងចិត្តជាកណ្ដាល

ចំពោះមនុស្សសត្វ (ឧបេក្ខា)។

ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនយើងឱ្យចម្រើនសេចក្ដីរាប់អាន (មេត្តា) និងសេចក្ដីសន្ដោសត្រាប្រណីឱ្យឈានដល់កម្រិតខ្ពស់បំផុត ដោយមិនគិតពីការបែងចែកដែលមានស្រាប់រវាងសត្វលោក ដូចជាមនុស្សសត្វជាដើម។

លើសពីនេះទៅទៀត

ឪវ៉ាទទាំងនេះជារឿយៗត្រូវបានប្រតិបត្តិជាការភាវនាជាប្រក្រតី។ សូត្រទាំងឡាយបានពន្យល់អំពីរបៀបប្រតិបត្តិដូច្នេះថាៈ "ម្នាលភិក្ខុទាំឡាយ ភិក្ខុសង្ឃដែលមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាផ្សាយទៅទិសខាងកើត បន្ទាប់មកទៅកាន់ទិសខាងត្បូង បន្ទាប់មកទិសខាងលិច រួចហើយទៅកាន់ទិសខាងជើង បន្ទាប់មក្ខិសខាងលើនិងទិសខាងក្រោមនិងគ្រប់ទិសានុទិសទាំងអស់ ព្រមទាំងគ្រប់ទីកន្លែងទាំងអស់ ដោយកំណត់ខ្លួនឯងជាមួយសព្វសត្វទាំងអស់ថា អាត្មាអញជាអ្នកផ្សាយមេត្តាទៅកាន់ពិភពលោកទាំងមូល ដោយចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ដោយចិត្តទូលំទូលាយដោយចិត្តចម្រើនមិនជាប់ជំពាក់ រួចរំដោះពីទោសៈនិងព្យាបាទ។" យ៉ាងណាមិញ ករុណាក្ដី មុទិតាក្ដី ឧបេក្ខាក្ដី ក៏មានវិធីផ្សាយទៅដោយអាការៈ ដូចមេត្តានោះដែរ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនយើង ពីរបៀបយល់ដឹងសភាវៈពិតនៃព្រះធម៌ និងពីរបៀបធ្វើចិត្តរបស់យើងឱ្យបរិសុទ្ធ។ ប្រសិនបើការបង្រៀនណាមួយ យល់ស្របជាមួយទ្រឹស្ដីគោលនេះ ហើយចូលរួមធ្វើវិភាគទានមាន

ប្រយោជន៍ដើម្បីធ្វើចិត្តឱ្យរីកចម្រើន អីចឹងទើបព្រះពុទ្ធសាសនាកោតសរសើរនិងឱ្យតម្លៃខ្ពស់ទៅលើពាក្យប្រៀនប្រដៅបែបនេះ ដោយមិនគិតពីពណ៌សម្បុរឬប្រភេទរបស់ឱវាទទាំងនោះ។ ការធ្វើចិត្តរបស់យើងឱ្យបរិសុទ្ធនៅទីនេះមានន័យថា លះ លោភៈ ទោសៈ និងមោហៈដែលតាំងនៅជាប់ជាយូរមកហើយឱ្យចេញពីចិត្តនិងហឫទ័យរបស់យើង។ ទោះបីជាពុទ្ធសាសនិកជនមិនយល់ស្របជាមួយពាក្យប្រៀនប្រដៅមួយចំនួន ពីព្រោះពាក្យប្រៀនប្រដៅទាំងនោះបង្វែរទិសដៅចេញពីការពិត ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏នៅតែអញ្ជើញពួកគេដោយមានចិត្តចង់ជួយឱ្យគិតម្តងហើយម្តងទៀតនិងកែតម្រូវឡើងវិញនូវទ្រឹស្តីរបស់ពួកគេ។ ដោយសារតែព្រះពុទ្ធសាសនាពិតជាទាក់ទងទៅនឹងការពិតនៃជីវិតសាសនានេះផ្តល់ការយកចិត្តទុកដាក់តិចតួចទៅលើការតឹងរឹងមួយចំនួនដែលជាធម្មតាទទួលយកថាជាការតាក់តែងរបស់ព្រះអាទិទេព ជាតួយ៉ាងការតឹងរឹងទាក់ទងទៅនឹងម្ហូបអាហារសំលៀកបំពាក់ និងការប្រតិបត្តិក្នុងសាសនា។

ព្រះពុទ្ធសាសនា ផ្តល់យោបល់ប្រាកដនិយមថា បើមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការអភិវឌ្ឍប្រាជ្ញាសារតីនិងមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សង្គម គេអាចរៀបចំឱ្យត្រឹមត្រូវនូវទម្លាប់បរិភោគរបស់គេ និងភាពចាំបាច់សំខាន់ៗផ្សេងទៀត ដើម្បីឱ្យស្របទៅនឹងកត្តាភូមិសាស្ត្រនិងអាកាសធាតុ។ ប៉ុន្តែព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏បានបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀតអំពីការធ្វើឱ្យខូចតិចតួចដល់

បរិស្ថាននិងការប្រើប្រាស់ និងការវិវាទគ្នាយ៉ាងច្រើននៅពេលដែលគេប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ។

មិនដូចកន្លែងសក្ការៈបូជារបស់សាសនាដទៃទៀតទេ វត្តអារាមព្រះពុទ្ធសាសនា បើកទូលាយសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប ហើយពុទ្ធសាសនិកពិតជាមានបំណងចង់ចូលរួមជាមួយអ្នកកាន់សាសនាដទៃយូរអង្វែង រហូតហេតុដែលបណ្តាលឱ្យធ្វើអ្វីមួយ នៅតែមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សាមគ្គីភាពរបស់មនុស្សជាតិ។ ព្រះបាទអសោក ដែលជាពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភ សោយរាជ្យនៅសតវត្សទី៣ មុនគ.សក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ហើយមានព្រះរាជតួនាទីផ្សព្វផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនាទៅកាន់ពិភពលោក បានផ្តល់ការទូន្មានដោយទៀងត្រង់ថា "ប្រសិបើអ្នកមើលងាយ ជំនឿសាសនាដទៃ គឺអ្នកកំពុងមើលងាយជំនឿសាសនារបស់ខ្លួន"។

ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីការថែទាំមនុស្សចាស់ជរា

នៅគ្រប់សង្គមទាំងអស់ គេគួរផ្តល់ឱ្យបណ្តាក្រុមមនុស្សគ្រប់វ័យទាំងអស់នូវសុវត្ថិភាព ការយកចិត្តទុកដាក់ សេចក្តីស្រឡាញ់ ការថែទាំសមរម្យ ព្រមទាំងការប្រព្រឹត្តិត្រឹមត្រូវសមគួរ ត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះយើងអាចចាត់ទុកសង្គមនោះថា មានអារ្យធម៌ឬក៏អភិវឌ្ឍន៍គ្រប់វិស័យទាំងអស់។ ប្រសិនបើ តម្រូវការទាំងអស់នោះ មិនបានបំពេញឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់នោះទេ លទ្ធផលតែងតែក្លាយជាមានរូបភាពនៃអំពើហឹង្សា(ឧ: ចរិតឃោរឃៅ)។ ការស្វែងយល់ ពីការសិក្សាដោយយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើប្រធានបទនៃសមាជិកសង្គមដែលគ្មានគុណសម្បត្តិឬអន់ថយ ដូចជាក្មេងៗនិងមនុស្សចាស់ បានបង្ហាញឱ្យឃើញតាមលទ្ធផលមួយចំនួនថា មនុស្សបែបនេះ មានការកើនឡើង។ ជាពិសេសនៅបណ្តាសង្គមឧស្សាហកម្ម ហាក់មានការកើនឡើងដ៏សំខាន់មួយនៅក្នុងករណីទាំងឡាយបែបនេះ។ ដូច្នេះ ចាំបាច់ត្រូវរកឱ្យឃើញឫសគល់នៃបញ្ហាដែលអាចកើតមានឡើង។ នៅក្នុងជំពូកនេះ ខ្ញុំមានបំណងលើកយកមកសង្កេតពិនិត្យទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនាចំពោះការថែទាំមនុស្សចាស់ជរា។

កម្មវិធី អត្ថបទ និង ការសិក្សានានាដែលទាក់ទងនៅក្នុងបណ្តាញផ្តល់ពតិមានយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ជាញឹកញាប់ណាស់សន្និដ្ឋានការសិក្សារបស់ពួកគេជាមួយបណ្តាសំនួរដែលគ្មានចម្លើយ "តើនរណាទទួលខុសត្រូវ

ចំពោះមនុស្សចាស់ជរាដែលគេមិនចង់បាន និងបោះបង់ចោលនៅក្នុងសង្គម? តើកូនរបស់ពួកគេ រដ្ឋាភិបាល ឬ ស្ថាប័នស្ម័គ្រចិត្តនានាឬ?" នរណាក៏ដោយ ទទួលខុសត្រូវ និង ហេតុផលអ្វីក៏ដោយដែលពួកគេសុំឱ្យជួយស្វែងរកនៃការសិក្សារបស់ពួកគេ មិនយុត្តិធម៌ទេទុកឱ្យក្រុមមួយនៃសង្គមត្រូវគេបោះបង់ចោលនិងមិនថែទាំ ពីព្រោះអ្នកទាំងនោះ ជាអ្នកត្រួសត្រាយផ្លូវឱ្យសមិទ្ធិផលបច្ចុប្បន្ននេះ ដែលយើងទាំងអស់រីករាយចំពោះសមិទ្ធិផលនោះដោយខ្លួនយើង ហើយពីមុនពួកគាត់គឺម្ដាយឪពុកដែលគួរឱ្យស្រឡាញ់និងថែទាំរបស់យើង ព្រមទាំងបានធ្វើអ្វីៗទាំងអស់សម្រាប់យើង នៅពេលដែលយើងមិនទាន់បញ្ចុកចំណីនិងដុសលាងសម្អាតខ្លួនដោយខ្លួនឯង។ ហេតុនេះ ជាកាតព្វកិច្ចរបស់យើង ដើម្បីមើលថែទាំពួកគាត់នៅពេលដែលពួកគាត់ ស្ថិតនៅក្នុងវ័យទន់ខ្សោយ និងត្រូវការជួយ។

ទោះបី ជាអាចមានកត្តាសង្គម សេដ្ឋកិច្ចនិងវប្បធម៌មួយចំនួនដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការបង្កើនស្ថានភាពគ្រួសារ និងការផ្លាស់ប្ដូរឥរិយាបថចាស់ចោលក៏ដោយ យើងមិនគួរប្រើប្រាស់កត្តាទាំងនោះ ធ្វើជាការដោះសា ប្រសិនបើការផ្លាស់ប្ដូរទាំងនោះរារាំងផ្នែកមួយនៃសង្គមពីការទទួលបាននូវសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។ ជាឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើនរណាម្នាក់ មើលការថែទាំមនុស្សចាស់ជរាចាំបាច់រកឱ្យឃើញដំណោះស្រាយជាទីពេញចិត្តចំពោះបញ្ហានោះ។ ហើយប្រសិនបើគ្មានបញ្ហាបែបនេះពីមុនមកទេ ហេតុ

អ្វីបានជាមានបញ្ហាបែបហ្នឹង នៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ នេះគឺជាកង្វល់នៃជំពូកនេះ។ តើព្រះពុទ្ធសាសនាសុំឱ្យមានដំណោះស្រាយណាមួយចំពោះបញ្ហាសម័យបច្ចុប្បន្ននេះដែរឬទេ?

នៅក្នុងឱកាសជាច្រើន ព្រះពុទ្ធបានបង្ហាញឱ្យឃើញពីសារៈសំខាន់របស់មាតាបិតានិងមនុស្សមានវ័យចាស់ដទៃទៀត។ សម័យថ្ងៃមួយ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ បានប្រៀបផ្ទឹមមាតាបិតាទៅនឹងព្រះព្រហ្មដែលជាអាទិទេព និងជាអ្នកបង្កើតលោកនៅក្នុងសាសនាហិណ្ឌូ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងប្រាប់យើងថា មាតាបិតាមានព្រហ្មវិហារធម៌បួន ដូចជា មេត្តា ករុណា ជាដើម ស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតខ្ពស់បំផុត ចំពោះការបង្កើតរបស់គាត់។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់សម្តែងទៀតថា មានតែមាតាបិតាទេទើបមានព្រហ្មវិហារធម៌ចំពោះបុត្រធីតា ហេតុនេះបិត្រធីតាគួរគោរពប្រតិបត្តិទំនុកបម្រុងពួកគាត់ឱ្យបានសមរម្យ។ ជាងនេះទៅទៀត ព្រះពុទ្ធទ្រង់បង្ហាញឱ្យឃើញថា មាតាបិតាជាបុព្វាចារ្យរបស់បុត្រធីតា។ សេចក្តីស្រឡាញ់និងការថែទាំរបស់មាតាបិតា និងការណែនាំដំបូងរបស់ពួកគាត់ចំពោះបុត្រធីតាដែលវ័យនៅក្មេង គឺជាការទទួលខុសត្រូវយ៉ាងសំខាន់ចំពោះការលូតលាស់ជាប្រក្រតីរបស់បុត្រធីតា ដើម្បីក្លាយទៅជាពលរដ្ឋដ៏ល្អម្នាក់។ ហេតុនេះ សេចក្តីស្រឡាញ់និងការលះបង់របស់មាតាបិតា គេមិនគួរបំភ្លេចចោលនោះទេ ប៉ុន្តែគេគួរតែផ្តល់រង្វាន់និងគោរពប្រតិបត្តិយ៉ាងហោចណាស់ ជានិមិត្តរូបនៃ

កតញ្ញូតាធម៌។

អ្នកទាំងឡាយណាដែលចងចាំ សេចក្តីស្រឡាញ់និងមេត្តាធម៌ដ៏ធំសម្បើមរបស់មាតាបិតា គឺជាអ្នកស្នងរបស់គាត់ទាំងសមិទ្ធផលជាសម្ភារៈទាំងគំនិតប្រាជ្ញាស្មារតី។ម៉្យាងទៀត ការថែរក្សាមាតាបិតាដែលមានវ័យចំណាស់របស់ខ្លួនឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ គឺជាមង្គលដ៏ឧត្តមមួយក្នុងចំណោមមង្គលដ៏ឧត្តមផ្សេងទៀត។ ប្រសិនបើនរណាមួយ មិនយកចិត្តទុកដាក់និងបោះបង់ចោលមាតាបិតារបស់ពួកគេ សូម្បីតែមានលទ្ធភាពទទួលខុសត្រូវនៅពេលដែលមាតាបិតាត្រូវការការជួយទំនុកបម្រុងពីកូនរបស់គាត់និងថែទាំខ្ពស់បំផុតនៅថ្ងៃចុងក្រោយរបស់ពួកគាត់ក៏ដោយ នេះគឺជាហេតុដ៏មានកម្លាំងនិងមិនអាចគេចផុត ឱ្យធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយនៅក្នុងជីវិតរបស់ខ្លួន(លោកថា ធ្លាក់នរកទាំងរស់)។ អាស្រ័យហេតុនេះ យោងទៅតាមការប្រៀនប្រដៅផ្នែកព្រះពុទ្ធសាសនា ជាកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវរបស់កូនល្អដើម្បីផ្តល់ការថែទាំនិងសេចក្តីស្រឡាញ់គ្រប់គ្រាន់ចំពោះមាតាបិតារបស់ពួកគេ។ ហើយមិនតែមាតាបិតារបស់ខ្លួនឯងផ្ទាល់នោះទេ ពោលគឺគោរពប្រតិបត្តិអ្នកដែលចាស់ជាងរបស់ខ្លួនទាំងអាយុទាំងបុណ្យសក្តិ គឺជាការឱ្យតម្លៃខ្ពស់ ហើយបានត្រូវគេប្រតិបត្តិក្នុងបណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាអស់រយៈកាលជាច្រើនសតវត្សរ៍មកហើយ។

ទស្សនៈវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនាស្តីអំពីចរិតឃោរឃៅ

ចរិតឃោរឃៅនៅពាសពេញពិភពលោក ធម្មតាកំពុងកើតឡើងគួរឱ្យសោកសៅ ពិសេសនៅបណ្តាសង្គមឧស្សាហកម្ម។ ទោះជាមួយអាកាប្បកិរិយាមនុស្សភាគច្រើន មិនទំនងជាមានហេតុផលតែមួយឬសាមញ្ញនោះឡើយ ប៉ុន្តែប្រហែលច្រើនបន្តិច ហើយតែងជាហេតុដ៏ស្មុគស្មាញទៀតផង។ ចរិតលក្ខណៈអ្នកបំផ្លាញ ប្រហែលជាត្រូវបានភ្ជាប់ទៅនិងតម្រូវការផ្លូវចិត្តជាមូលដ្ឋានជាច្រើននិងកម្រិតដែលតម្រូវការទាំងនេះត្រូវបានបំផ្លាញឬនៅតែមិនទាន់បំពេញ។ មានការចែកជាបួនប្រភេទនៃតម្រូវការទាំងនេះគឺ តម្រូវការសេចក្តីសុក្ខនិងសុវត្ថិភាព តម្រូវការបទពិសោធន៏ថ្មីៗ តម្រូវការសេចក្តីសរសើរនិងការទទួលស្គាល់ ហើយនិងតម្រូវការទទួលខុសត្រូវ។ តម្រូវការទាំងនេះគេត្រូវតែបំពេញ ចាប់តាំងពីដើមដំបូងនៃជីវិត (ពេលកើត) និងបន្តតម្រូវការឱ្យមានការបំពេញពោលគឺ ទំហំតូចឬធំ រហូតដល់ទីបញ្ចប់នៃជីវិត (ពេលស្លាប់)។

ប្រសិនបើតម្រូវការមួយក្នុងចំណោមតម្រូវការទាំងនេះនៅមិនទាន់បានបំពេញ ឬបំពេញមិនបានគ្រប់គ្រាន់នឹងមានប្រតិកម្មពិរគឺវាយប្រហារឬដកថយ។

តម្រូវការសេចក្តីស្រឡាញ់ និងសុវត្ថិភាពគឺប្រហែលតម្រូវដ៏សំខាន់បំផុតមួយ។ វាគឺជាមូលដ្ឋាននៃបំណងទាក់ទងបន្ទាប់ទាំងអស់ មិន

ត្រឹមតែនៅក្នុងគ្រួសារថែមទាំងជាមួយមិត្តភ័ក្ត្រ អ្នករួមការងារជាមួយ ហើយទីបំផុតនៅក្នុងគ្រួសារផ្ទាល់របស់ខ្លួន។ តម្រូវការនេះត្រូវបានបំពេញ ឱ្យកូនដែលធ្វើឱ្យថ្មើកតាំងពីកើតសំដៅទៅរកទំនាក់ទំនងសេចក្ដីស្រឡាញ់ គួរឱ្យជឿទុកចិត្តបានឥតដាច់ ពោលគឺដំបូងជាមួយម្ដាយ បន្ទាប់មកឪពុក ហើយបន្ទាប់មកទៀត ជាមួយមជ្ឈដ្ឋានយុវជនដែលរីកលូតលាស់កាន់តែធំ ឡើងនិងមនុស្សរស់នៅក្នុងសម័យកាលជាមួយគ្នា។

នៅពេលដែលមិនបានបំពេញឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ផលវិបាកទាំងឡាយ គឺប្រកបដោយសេចក្ដីវិនាសអន្តរាយខ្លាំងជាបន្តបន្ទាប់ ទាំងសម្រាប់បុគ្គល ម្នាក់ៗ ទាំងសម្រាប់សង្គមជាតិ។ កំហឹង សេចក្ដីស្អប់ និង ការខ្វះខាត ក្ដីកង្វល់ចំពោះអ្នកដទៃ គឺជាប្រតិកម្មធម្មតា ដែលមិនគួរឱ្យស្រឡាញ់ និងមិនអាចទទួលយកបាន។ ចរិតលក្ខណៈឃោរឃៅនិងអំពើហឹង្សា គឺជា ការបង្ហាញនូវអារម្មណ៍ទាំងនេះ។ តាមរយៈទំនាក់ទំនងសេចក្ដីស្រឡាញ់ ក្មេងៗទាំងឡាយ រៀនគ្រប់គ្រងការខឹងក្រោធ របស់ពួកគេឬប្រើវាប្រកប ដោយប្រយោជន៍ដោយគ្មានសុច្ឆន្ទៈ វានៅមានក្នុងកម្រិតទាបបំផុតតែរីកធំ កាន់សាហាវខ្លាំងឡើងហើយចងគំនុំដោយកម្លាំងកាយកាន់តែកើតឡើង។

នៅពេលរាងកាយត្រូវការចំណីអាហារ ដើម្បីការរីកចម្រើនរាង កាយនិងមុខម្ហូបដែលមានតុល្យភាពសមរម្យ គឺមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ ការរីកលូតលាស់ធម្មតា ដូច្នេះបទពិសោធន៍ថ្មីៗមានសារៈសំខាន់សម្រាប់

ផ្លូវចិត្ត។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើតម្រូវការនេះ ត្រូវតែូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងវ័យកុមារនិងវ័យពេញជំទង់ គំនិតប្រាជ្ញារបស់ក្មេងនឹងលូតលាស់បានពេញលេញ។ នៅដែលតម្រូវការទាំងនេះមិនបានបំពេញអំពើហឹង្សានិងចរិតឃោរឃៅគឺជាមធ្យោបាយផ្សេងទៀតដែលអាចកើតមានឡើងច្រើនបំផុត។ ការពិតដ៏អស្ចារ្យមួយគឺ អំពើហឹង្សានិងចរិតឃោរឃៅ គឺជាសកម្មភាពរបស់មនុស្សដ៏ច្រើនលើសលុប។

សេចក្តីសរសើរ ការទទួលស្គាល់ និងការពោលសរសើរ សមិទ្ធផលជាស្នាដៃរបស់កុមារ ទោះបីតូចតាចក៏ដោយ គឺជាកត្តាសំខាន់បំផុតសម្រាប់ជីវិតសាមញ្ញ។ នៅពេលដែលកុមារត្រូវបានទាត់ចោលដោយឱពុកម្តាយរបស់ពួកគេនិងចាតទុកថាជាមនុស្សមិនទទួលបានជោគជ័យដោយគ្រូរបស់ពួកគេ កុមារនឹងត្រឡប់ទៅជាមនុស្សដែលមានឋានៈស្មើៗគ្នា (ក្រុមជើងកាង) ដើម្បីទទួលបានការទទួលស្គាល់និងការកោតសរសើរ។ ដូច្នេះវាមិនមែនជាជំហានធំពេក មិនអាចឈានទៅដល់អំពើហឹង្សានិងចរិតឃោរឃៅនោះទេ។

កុមារដែលគេមិនព្រមឱ្យឱកាស ដើម្បីអនុវត្តទំនួលខុសត្រូវ នឹងខកខានមិនបានអភិវឌ្ឍវិចារណញ្ញាណក្នុងការទទួលខុសត្រូវចំពោះខ្លួនឯងចំពោះអ្នកដទៃឬចំពោះកម្មវត្ថុសម្ភារៈនានា។ ការអប់រំក្មេងបែបនេះ តែងតែខ្វះខាត ការហ្វឹកហ្វឺនឱ្យគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងឱ្យរង់ចាំនិងធ្វើអ្វីដែលពួកគេចង់

ព្រមទាំងឱ្យរក្សាទុកទ្រព្យសម្បត្តិខ្លួនឯងផ្ទាល់និងទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកដទៃ។

ប្រសិនបើទាំងនេះជាឫសគល់ពិតនៃចរិតឃោរឃៅ ដូចដែលអ្នកស្រាវជ្រាវទាំងឡាយស្នើរសុំឱ្យស្រាវជ្រាវរក ព្រះពុទ្ធសាសនាមានច្រើនណាស់ ដើម្បីផ្តល់ប្រឆាំងនឹងអំពើហឹង្សានិងចរិតឃោរឃៅដែលកើនឡើងមិនចេះឈប់ឈរ ក្នុងចំណោមយុវជនក្មេងៗ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ឈ្វេងយល់សារៈសំខាន់នៃកាតព្វកិច្ច និង ទំនួលខុសត្រូវរបស់មនុស្សសម្រាប់សង្គមដែលមានសុវត្ថិភាពនិងសាមគ្គីធម៌។ ការយល់ដឹងអំពីកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន ហើយការបំពេញកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវ ផ្តល់គ្រឹះសម្រាប់សង្គមរាក់ទាក់និងស្នេហភាព ហើយមានតែសង្គមបែបនេះទេទើបអាចប្រកាសថា ជាសង្គមអភិវឌ្ឍប្រាជ្ញាស្មារតី។ នេះជាវិធីតែមួយគត់ដើម្បីឱ្យមានសង្គមគ្មានអំពើហឹង្សា។ ជាធម្មតាការយល់ដឹងកាតព្វកិច្ច និងទំនួលខុសត្រូវទាំងឡាយរបស់ខ្លួនចំពោះអ្នកដទៃបង្កើតឱ្យមានគ្រឹះរឹងមាំសម្រាប់សង្គមល្អសុក្រិត។ កាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវដែលស្នើរឡើងនៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា គឺពាក់ព័ន្ធយ៉ាងច្រើនជាមួយសេចក្តីស្រឡាញ់និងការយកចិត្តទុកដាក់ ការទទួលស្គាល់និងការកោតសរសើរ គំរូល្អនិងការណែនាំឱ្យដើរក្នុងផ្លូវត្រូវរបស់មាតាបិតានិងគ្រូអាចារ្យដល់បុត្រធីតានិងសិស្សទាំងឡាយ នៅក្នុងជីវិតដំបូងបំផុតរបស់ពួកគេ។

គេផ្តល់ការយកចិត្តទុកដាក់តិចតួច ឬ ក៏គ្មានចំពោះច្បាប់សីលធម៌

ព្រះពុទ្ធសាសនានៅលើលោកខាងលិច ។ ពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់ជាជនជាតិអាស៊ីរស់នៅបច្ចឹមប្រទេស ជាកន្លែងដែលចរិតលក្ខណៈឃោរឃៅកំពុងកើនឡើងប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ ខ្ញុំមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំថា ការប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាភាគច្រើន ជាពិសេសដែលទាក់ទងក្រមសីលធមិអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាផ្លែផ្កា ដើម្បីការពារអាកប្បកិរិយាហឹង្សាភាគច្រើន ក្នុងចំណោមយុវជនក្មេងៗ ។

នៅក្នុងឱកាសជាច្រើន ព្រះពុទ្ធសាសនាពិភាក្សាដោយផ្ទាល់អំពីកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវរបស់មនុស្សជាសមាជិករបស់សង្គម ។ ក្នុងចំ-ណោមនោះ"ឱវាទចំពោះគហបតីបុត្តឈ្មោះសិង្គាលកៈ" (**សិង្គាលកសូត្រ**) គឺរកអ្វីមកប្រៀបមិនបាន ពីព្រោះកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវ ត្រូវបានសម្តែងជាលំអិតនៅក្នុង ព្រះសូត្រនេះ ។ រឿងដែលគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍នេះមានតម្លៃជាការរ៉ាយរ៉ាប់អធិប្បាយ ។

លំដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចទ្រង់ចេញពីកលន្ទកនិវាបស្ថាន ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យហើយស្តេចចូលទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញ សិង្គាលកគហបតីបុត្ត មានសំពត់ស្លៀកដណ្តប់ទទឹកនិងសក់ទទឹក ។ គហបតីបុត្ត កំពុងអញ្ជលី ថ្វាយបង្គំទិសទាំងឡាយច្រើន គឺទិសខាងកើត ខាងត្បូង ខាងលិច ខាងជើង ខាងក្រោម និងទិសខាងលើ ។ លុះទ្រង់ឃើញហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់សួរសិង្គាល

កគហបតីបុត្ត ដូច្នេះថា នែគហបតីបុត្ត តើអ្នកកំពុងធ្វើអ្វី ។

"បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន កាលបិតារបស់ខ្ញុំជិតនឹងធ្វើមរណភាព បានផ្ដាំនឹងខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា ហៃបា អ្នកត្រូវតែថ្វាយបង្គំទិសទាំងឡាយដើម្បីបិទបាំងភយន្តរាយ ពីទិសទាំង៦" ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា "ជាការប្រពៃណាស់ធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជានូវពាក្យរបស់បិតាអ្នកដែលគាត់បានផ្ដាំជាពាក្យចុងក្រោយរបស់គាត់ ប៉ុន្តែអ្នកមិនត្រូវធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អានបូជានូវពាក្យរបស់បិតាអ្នកដោយត្រង់ៗដូច្នេះទេ" ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងពន្យល់អំពីសារៈសំខាន់នៃការយល់ដឹងនិងការបំពេញកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន។ "ថ្វាយបង្គំទិសខាងកើត អ្នកត្រូវដឹងថា គោរព និងផ្ដល់កិត្តិយសដល់មាតាបិតារបស់អ្នក ។" ប៉ុន្តែបុត្រធីតាអាចគោរពដោយស្មោះត្រង់ចំពោះមាតាបិតារបស់ខ្លួន ក្នុងករណីដែលមាតាបិតាបានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់គាត់ចំពោះបុត្រធីតា ។

មាតាបិតារមែងអនុគ្រោះកូនដោយស្ថាន៥យ៉ាង គឺ១) ហាមឃាត់កូនចាកអំពើអាក្រក់ ២) ឱ្យកូនតម្កល់នៅតែក្នុងអំពើល្អ ៣) ឱ្យកូនរៀនសូត្រសិល្បៈសាស្ត្រ ៤) ដណ្ដឹងភរិយាស្វាមីសមគួរឱ្យ ៥) ចែកទ្រព្យឱ្យកូនក្នុងសម័យដ៏សមគួរ ។ ឥឡូវនេះឃើញច្បាស់ហើយថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ឈ្វេងយល់តម្រូវការសេចក្ដីថែរក្សា សេចក្ដីស្រឡាញ់និងសុវត្ថិភាពចំពោះ

ការធំធាត់របស់បុត្រធីតា។

"ថ្វាយបង្គំទិសខាងត្បូង អ្នកត្រូវដឹងថា គោរពនិងស្តាប់ដំបូន្មានអាចារ្យ។" ជាធម្មតា សិស្សគោរពអាចារ្យ លុះត្រាតែអាចារ្យលើកតម្កើងនិងទទួលស្គាល់កិច្ចការដែលបានបំពេញរបស់សិស្ស។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ដឹងពីស្ថានប្រាំយ៉ាងរបស់អាចារ្យចំពោះសិស្ស។ ស្ថានប្រាំយ៉ាងនេះ ទាក់ទិនផងដែរទៅនឹងការយល់ដឹងនិងការលើកតម្កើង ព្រមទាំងការទទួលស្គាល់លទ្ធផលការសិក្សារបស់សិស្ស។

"ថ្វាយបង្គំទិសខាងជើង អ្នកត្រូវដឹងថា មានចិត្តល្អនិងសង្គ្រោះដល់មិត្តអាមាត្យ សាច់ញាតិ និងអ្នកជិតខាង។" "មិត្ត" នៅក្នុងបរិបទនេះ មានន័យខុសប្លែកគ្នាផងដែរនឹងពាក្យ "មិត្តភាព" របស់ក្រុមបក្សពួកតាមចិញ្ចើមផ្លូវ ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះភាគច្រើននៃភាពសាហាវឃោរឃៅនៅក្នុងបណ្តាសង្គមសម័យបច្ចុប្បន្ន។ សេពគប់ជាមួយមិត្តល្អមានសារៈសំខាន់ណាស់ ពីព្រោះមិត្តទាំងឡាយមានលទ្ធពលលើការអប់រំនិស្ស័យអត្តចរិតនៅក្នុងពេលកំពុងលូតលាស់។

"ថ្វាយបង្គំទិសខាងលិច អ្នកត្រូវ ដឹងថា ស្មោះត្រង់និងលះបង់ចំពោះកូននិងប្រពន្ធ។" ទីនេះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សម្តែងពន្យល់អំពីកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវភរិយាស្វាមី ហើយទ្រង់បញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់នៃការបំពេញកាតព្វកិច្ច និងទំនួលខុសត្រូវទាំងនោះ។ ទំហំនៃជីវិតគ្រួសារ

មានសារៈសំខាន់ផងដែរ ពីព្រោះការរកឃើញនៃការសិក្សា បង្ហាញថាកូនមកពីគ្រួសារដែលបែកបាក់គ្នា គឺទំនងជាប្រព្រឹត្តអំពើសាហាវឃោរឃៅជាងកូនមកពីគ្រួសារមានស្ថានភាពមិនបែកបាក់គ្នា។

ពិតមែនហើយ ព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់នៃទំនាក់ទំនងស្មារតី។ បើតាមព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍល្អឥតខ្ចោះទាំងថ្នាក់បុគ្គលទាំងថ្នាក់សង្គម ក៏គួរមានតុល្យភាពរវាងសម្បទាសម្ភារៈនិងសម្បទាផ្លូវចិត្ត។ ហេតុនេះ ចាំបាច់ត្រូវស្វែងយល់ពីតម្រូវការផ្នែកស្មារតី។

ព្រះពុទ្ធទ្រង់មិនត្រឹមតែសម្តែងពីកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងចង្អុលបង្ហាញពីចំណុចមានសារៈសំខាន់ដទៃទៀតដែលគួរចៀសវាង ដូចជា កម្មក្កិលេស (អំពើដ៏សៅហ្មង)៤ប្រការគឺការធ្វើសត្វមានជីវិតឱ្យធ្លាក់ចុះកន្លង (សម្លាប់សត្វ)១ ការកាន់យកទ្រព្យដែលម្ចាស់គេមិនឱ្យ១ ការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ១ និងការនិយាយពាក្យកុហក១។

ទីនេះ ការសម្លាប់មានអត្ថន័យទូលំទូលាយ។ មិនដូច ការបង្រៀនរបស់សាសនាដទៃទៀតជាច្រើន ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនយើងយ៉ាងតឹងរឹង កុំឱ្យធ្វើឱ្យអន្តរាយ ឬក៏ធ្វើឱ្យបាត់បង់ជីវិតសត្វណាមួយ។ សូម្បីតែរុក្ខជាតិ ក៏គេគួរផ្តល់ ការការពារនិងការថែរក្សាសមរម្យដែរ។ ហេតុនេះការគ្មានចិត្តត្រាប្រណី អំពើសាហាវឃោរឃៅនិងអាកប្បកិរិយាបំផ្លិចបំ-

ផ្លាញនិងរើសអើងត្រូវផ្ដន្ទាទោស និងគេគួរចៀសវាង។ ការមិនអើពើរឿងពិតសាមញ្ញនេះ អាចជាហេតុផលចំពោះការចំណាយប្រាក់ច្រើនសម្បើម និងកិច្ចប្រឹងប្រែងដើម្បីរៀបចំចលនាអន្តរជាតិខុសៗគ្នា ដើម្បីការពារសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន ដូចជា សិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិស្ត្រី សិទ្ធិកុមារ សិទ្ធិសត្វពាហនៈ និងជាងនេះទៅទៀតសិទ្ធិបរិស្ថាន។

ការបោកប្រាស់ ការលួចប្លន់ ការកែបន្លំ គឺជាកម្មក្កិលេសទីពីរត្រូវចៀសវាង។ ការលួចនេះអាចមានតាមរូបភាពជាច្រើន។ វាអាចមានចាប់ពីការលួចបន្តិចបន្តួចរហូតដល់ការកែបន្លំគណនេយ្យធនាគារអន្តរជាតិ និងការសូកប៉ាន់របស់មន្ត្រីខាងការងាររដ្ឋបាល។ ទម្រង់អ្វីក៏ដោយ ដែលអាចធ្វើឡើង ទម្រង់នៃទង្វើទាំងអស់នេះគឺគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គម។

ការញៀនគ្រឿងញៀន គឺជាបញ្ហាសំខាន់មួយផ្សេងទៀតសម្រាប់សង្គមជាច្រើនត្រូវដោះស្រាយ។ ជាថ្មីម្ដងទៀត ចំនួននៃអ្នកញៀនគ្រឿងញៀនកំពុងកើនឡើងគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ និងមានការចូលរួមជិតស្និទ្ធជាមួយអំពើហឹង្សា។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្វេងយល់ពីគ្រោះថ្នាក់នៃគ្រឿងស្រវឹងហើយទ្រង់ត្រាស់សម្ដែងឱ្យចៀសវាងទម្លាប់ដ៏អាក្រក់នេះ។

ចុងក្រោយ ការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម គួរគេចៀសវាង។ មិនត្រឹមតែវាធ្វើឱ្យខូចសតិស្មារតីប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងអាចធ្វើឱ្យខូចសុខភាពរបស់ខ្លួនផងដែរ។ ការសិក្សាប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់ បង្ហាញថាមាន

ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធមួយ រវាងជម្ងឺទាំងឡាយបណ្តាល់ឱ្យស្លាប់និងការរួមភេទមិនស្របច្បាប់ផងដែរ។

ឆន្ទាគតិ ទោសាគតិ មោហាគតិ និង **ភយាគតិ** គឺជាហេតុបួនយ៉ាងចំពោះអំពើអាក្រក់នេះ បើតាមព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បានសម្តែង។ ហេតុសម័យទំនើបនេះ។

ដោយបានសង្កេតពិនិត្យ ការសិក្សាសម័យទំនើបទៅក្នុងចរិតឃោរឃៅ និងបានប្រៀបធៀបការរកឃើញនិងការស្នើរសុំរបស់ពួកគេជាមួយច្បាប់សីលធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាជាមូលដ្ឋានមួយចំនួន យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា ព្រះពុទ្ធសាសនាមានចម្លើយមានប្រយោជន៍មួយចំនួនចំពោះបញ្ហាសម័យទំនើបទាំងនេះ។ ប៉ុន្តែព្រះពុទ្ធសាសនាចូលរួមចំណែកជាច្រើននិងស្នើថា ការមិនអើពើពីសារៈសំខាន់នៃការបំពេញកាតព្វកិច្ចនិងទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន អាចធ្វើឱ្យអន្តរាយថែមទៀតដល់សង្គម។ កាតព្វកិច្ចទាំងនេះមានសារៈសំខាន់ណាស់ ពីព្រោះវាធានាឱ្យមានសេចក្តីស្រឡាញ់ ការគោរពនិងការការពារចំពោះសព្វសត្វទាំងអស់ និងធានាសាមគ្គីភាពគ្រួសារ។

គោលដៅជីវិត

ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកសួរសំនួរនេះទៅអ្នកទាំងឡាយមកពីសាវតាវប្បធម៌ និងក្រមសីលធម៌ខុស១គ្នា លោកអ្នកអាចទទួលបានចម្លើយខុស១គ្នា ពីព្រោះការយល់ដឹងរបស់មនុស្សម្នាក់១អំពីលោកនិងជីវិត ត្រូវបានកើតឡើងដោយជំនឿសាសនានិងឥរិយាបថផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គេ។ ម៉្យាងទៀតយើងមិនគួរទទួលយកចម្លើយងាយ១ ចំពោះសំនួរស្មុគស្មាញនេះ។ ពិតមែនហើយសេចក្តីព្យាយាមណាមួយ ដើម្បីរិះរកចម្លើយមានអត្ថន័យមួយ នឹងជាការលំបាកក្រៃលែង។ សំនួរនេះហាក់ដូចជាគេនិយមណាស់ ហេតុនេះដោយសេចក្តីសន្ទត់នៅតែមិនទាន់បានឆ្លើយតបឱ្យបានពេញលេញ នៅក្នុងជំពូកចុងក្រោយនេះ ខ្ញុំនឹងព្យាយាមសង្កេតពិនិត្យមើលពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាដែលពាក់ព័ន្ធមួយចំនួន ពីព្រោះចម្លើយមានអត្ថន័យបែបនេះ នឹងជួយយើងធ្វើឱ្យរៀវចន្លោះរវាងជំនឿខុសគ្នានិងការកើនឡើងការយល់ដឹងអំពីព្រះពុទ្ធសាសនា។

សម័យមួយ សំនួរដូចគ្នានេះ ប៉ុន្តែប្រើពាក្យខុសគ្នាបន្តិច ត្រូវបានសួរចំពោះព្រះភគ្គ ព្រះមានព្រះភាគ។ "តើជីវិតរស់នៅបែបណា ទើបគេចាត់ទុកថាជាជីវិតប្រសើរ?" ចម្លើយខ្លីរបស់ព្រះអង្គគឺ "ជីវិតរស់នៅប្រកបដោយបញ្ញា ជាជីវិតប្រសើរ"។

ខ្ញុំជឿជាក់ថា សំនួរដែលបានសួរមានលក្ខណៈប្រសើរជាងសំនួរនេះគឺ "តើអ្វីទៅជាគោលដៅជីវិត?" ពីព្រោះវាផ្តល់ប្រភេទខ្លះនៃការយល់ដឹងជ្រៅជ្រះ ទៅក្នុងវិធីដោះស្រាយរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាចំពោះបញ្ហាជីវិត។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្វេងយល់ភាពពិបាកឆ្លើយសំនួរបែបនេះ ហើយទ្រង់ឆ្លើយហាក់ដូចជាបានព្រមព្រៀងហើយ។ "ជីវិតរស់នៅប្រកបដោយបញ្ញា ជាជីវិតប្រសើរ" ពិតមែនហើយជាចម្លើយល្អ។ ប៉ុន្តែ នៅមានគេលើកសំនួរជាច្រើនទៀត។ "តើអ្វីទៅជាជីវិតរស់នៅប្រកបដោយបញ្ញា?" តើយើងអាចរស់នៅប្រកបដោយបញ្ញាដោយរបៀបណា? ដើម្បីយល់ដឹង វិធីដោះស្រាយរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាចំពោះមាគ៌ាក្នុងការរស់នៅ ជាដំបូង យើងត្រូវឱ្យនិយមន័យនៃពាក្យគន្លឹះ "បញ្ញា"។ "បញ្ញា" គឺជាពាក្យដើមជាភាសាបាលីដែលគេប្រើដើម្បីពន្យល់អត្ថទស្សនវិជ្ជាពិសេសមួយ។ បញ្ញា គឺជាចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះបំផុត ហើយបញ្ញាខុសគ្នាយ៉ាងច្បាស់លាស់ពី "គតិបណ្ឌិត" ឬ ប្រាជ្ញាដែលគ្រាន់តែសន្ទត់នោះ។ ពុទ្ធសាសនិកជឿថាមានតែបញ្ញាមួយគត់អាចជួយយើង ឱ្យមើលឃើញសភាវធម៌ទាំងឡាយតាមសភាពពិត។ ទម្រង់ចំនួនទៀតនៃចំណេះដឹង អាចច្របូកច្របល់ចូលគ្នាជាមួយការស្រមើលស្រមៃនិងជំនឿរបស់យើង ជាជាងការយល់ដឹងជាក់ច្បាស់អំពីធម្មជាតិ។ ប៉ុន្តែនិយមន័យនៃពាក្យគន្លឹះនេះតែមួយមិនអាចឆ្លើយសំនួរទីមួយរបស់យើង "តើជីវិតប្រភេទណាជាជីវិតប្រសើរ?"

ដើម្បីមានការយល់ដឹងកាន់តែប្រសើរអំពីបញ្ហាប្រធានបទនេះ យើងត្រូវមានចំណេះដឹងមួយចំនួន អំពីគោលដៅចុងក្រោយរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ គោលដៅនេះ គេហៅថា **និព្វាន** ដែលមានន័យថាការដកឫសនៃលោភៈ ទោសៈ និង មោហៈ និយាយម៉្យាងទៀតគឺការកាត់ផ្ដាច់ឫសគល់នៃអវិជ្ជានិងតណ្ហាទាំងឡាយដែលជិតជាប់ជាយូរមកហើយចេញពីចិត្តរបស់យើង។ ដើម្បីសម្រេចបាន យើងតម្រូវឱ្យមានការយល់ដឹងពិតអំពីលោក។ វិធីសាស្ត្រនេះ ជាធម្មតា គេហៅថា "សម្មាទិដ្ឋិ"។ ហេតុនេះ ការពន្យល់ណាមួយដែលបិទបាំងធម្មជាតិពិត ចាត់ទុកថាការយល់ខុស ហើយមាគ៌ាក្នុងការរស់នៅណាមួយដែលបង្ខំដោយហេតុអាក្រក់ ដូចជា លោភៈ ទោសៈ និងមោហៈខ្លាំង ចាត់ទុកជាការរស់នៅខុស ពីព្រោះអំពើបែបនេះចងយើងឱ្យឆ្ងាយពីគោលដៅចុងក្រោយរបស់យើងគឺនិព្វាន។ ហេតុនេះព្រះពុទ្ធទ្រង់ពន្យល់របៀបនេះជាលំអិត នៅពេលព្រះអង្គសម្ដែង "អរិយសច្ចបួន"។ ឱវាទដ៏ប្រសើរនេះ ហៅថា មាគ៌ាដឹកនាំឆ្ពោះទៅទីរំលត់ទុក្ខ (មគ្គសច្ចៈ)។ ហេតុនេះជាធម្មតា សីលធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាផ្អែកលើឱវាទដ៏សំខាន់នេះ។

ផ្ទុយមកវិញ បណ្ឌិតខ្លះបង្ហាញថា ការឈ្លានពាននិងអំពើហឹង្សាគឺជាកត្តាមានជីវិតនៅក្នុងទម្រង់នៃជីវិតណាមួយ។ នៅលើថ្នាក់សត្វ នេះអាចមានពិត ប៉ុន្តែនៅលើថ្នាក់មនុស្ស ការឈ្លានពាននិងអំពើហឹង្សា គេមិន

អាចប្រើប្រាស់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានោះបានទេ។ សង្គ្រាមជាញឹកញាប់ណាស់ ជាគ្រឿងបន្ទាល់សម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហានៅក្នុងសង្គមមនុស្សសូម្បីតែនៅក្នុងសម័យវិទ្យាសាស្ត្រក៏ដោយ។ ប៉ុន្តែបើតាមព្រះពុទ្ធសាសនាកម្រិតណាមួនៃអំពើហឹង្សាចំពោះទម្រង់ណាមួយនៃជីវិត ឬជាងនេះទៅទៀត ធាតុទាំងឡាយទ្រទ្រង់ជីវិត ដូចជា ដី ទឹក រុក្ខជាតិ ឬ ខ្យល់ គឺមិនអាចទទួលយកទាំងស្រុង និងពិតប្រាកដក្រោមកាលៈទេសៈណាមួយនោះទេ។

មនុស្សជាច្រើនហាក់មានគំនិតថា កាមឆន្ទៈទាំងឡាយ គឺជាធម្មជាតិច្បាស់លាស់ណាស់ ហើយជាងនេះទៅទៀត កាន់តែធ្វើឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលឡើងដោយចាត់ទុកថាជាកត្តាសំខាន់សម្រាប់សាសនាមិនទាន់ផុតរលត់។ ប៉ុន្តែព្រះពុទ្ធសាសនាបញ្ជាក់ថា ហេតុផលអាក្រក់ទាំងនេះចម្លែកនៅក្នុងចិត្ត ប៉ុន្តែរហូតដល់វានៅក្នុងចិត្តរបស់យើងអស់រយៈដ៏យូរអង្វែង បែបនេះ ភាពចម្លែកទាំងនោះបានត្រូវគេបំភ្លេចចោល ដូច្នេះហើយពួកគេបានក្លាយជាទទួលយកថាមានមកពីកំណើតនិងជាធម្មជាតិ។ ការយល់ដឹងពីសច្ចៈនេះគេចាត់ទុកជាសំខាន់ចាំបាច់ថាជាសម្មាទិដ្ឋិ។ សម្រាប់ហេតុផលនេះ ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្កើតមូលដ្ឋានគ្រឹះរាក់ទាក់និងពិតប្រាកដមួយ ហើយបង្ហាញយ៉ាងសុទិដ្ឋិនិយមថា យើងនៅទីនេះដើម្បីជួយជីវិត មិនមែនបំផ្លិចបំផ្លាញវាទេ។

ឥឡូវនេះយើងអាចផ្ដល់ចម្លើយមានប្រយោជន៍មួយចំពោះសំនួរដើម "តើអ្វីទៅជាគោលដៅជីវិត?" ចម្លើយគោលដៅជីវិតគឺជាការទទួលបានចំណេះដឹងពិត និងដឹងនាំជីវិតរាក់ទាក់មានប្រយោជន៍និងមានប្រាជ្ញាមួយ ។ គ្រាន់តែប្រភេទនៃជីវិតបែបនេះ អាចចាត់ទុកថាជាជីវិតមានន័យនិងមានជ័យជំនះ ពីព្រោះប្រភេទនៃជីវិតនោះដឹកនាំមនុស្សឱ្យឈានដល់កម្រិតខ្ពស់បំផុតនៃការសម្រេចបានខាងសតិស្មារតី និងដឹកនាំទៅកាន់សង្គមគ្មានអំពើហឹង្សាមួយ ។ នេះគួរជាគោលដៅនៃជីវិត ៕

បរិសិដ្ឋ

វាសេដ្ឋសូត្រ[១] - ឧស្សនវិជ្ជាសង្គមរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា

ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ។ សម័យមួយព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងដងព្រៃឈ្មោះឥច្ឆានង្គលៈ។ សម័យនោះឯង ពួកព្រាហ្មណ៍មហាសាលជាច្រើនមានឈ្មោះល្បីល្បាញអាស្រ័យនៅក្នុងស្រុកឈ្មោះឥច្ឆានង្គលៈ គឺចង្កីព្រាហ្មណ៍ តារុក្ខព្រាហ្មណ៍ បោក្ខរសាតិព្រាហ្មណ៍ ជាណុស្សោណិ-ព្រាហ្មណ៍ តោទេយ្យព្រាហ្មណ៍ នឹងពួកព្រាហ្មណមហាសាលឯទៀត ដែលមានឈ្មោះល្បីល្បាញ។ គ្រានោះ វាសេដ្ឋមាណព នឹងភារទ្វាជមាណព កំពុងដើរទៅដើរមកសម្រាកស្ងួង ក៏កើតអន្តរាកថានេះឡើងថា ម្នាលគ្នាយើង បុគ្គលឈ្មោះថាជាព្រាហ្មណ៍ តើដោយប្រការដូចម្តេច។ ភារទ្វាជមាណពនិយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន បុគ្គលដែលមានកំណើតល្អទាំងពីរចំណែក គឺខាងមាតានឹងខាងបិតា ជាអ្នកកើតក្នុងផ្ទៃរបស់ព្រាហ្មណី ដែលបរិសុទ្ធ ដរាបអំពីគូនៃជីដូនជីតា ៧ ដំណមក មិនមានអ្នកណាពោលទោសតិះដៀល ដោយការពោលអំពីជាតិបាន ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន បុគ្គលបានឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង។ វាសេដ្ឋមាណពនិយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន លុះតែបុគ្គលមានសីលផង បរិបូណ៌ដោយវត្តផង ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន បុគ្គលនោះទើបហៅថាព្រាហ្មណ៍ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង។

[១] សូត្រនេះដកស្រង់ចេញពីព្រះត្រៃបិដក

ភារទ្វាជមាណព មិនអាចញុំាងវាសេដ្ឋមាណព ឱ្យយល់ឃើញបាន ទាំង វាសេដ្ឋមាណព ក៏មិនអាចញុំាងភារទ្វាជមាណព ឱ្យយល់ឃើញបាន។ គ្រានោះ វាសេដ្ឋមាណពហៅភារទ្វាជមាណពថា ម្នាលភារទ្វាជៈដ៏ចំរើន ព្រះសមណគោតមនេះជាសក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យត្រកូលទ្រង់ព្រះផ្នួស (ឥឡូវនេះ) គង់នៅក្នុងដងព្រៃឥច្ឆានង្គលៈ ជិតស្រុកឈ្មោះឥច្ឆានង្គលៈ កិត្តិស័ព្ទដ៏ពិរោះ របស់ព្រះគោតមដ៏ចំរើននោះ ខ្ចរខ្ចាយសុះសាយទៅយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ។បេ។ ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងចតុរារិយសច្ច ព្រះអង្គលែងត្រឡប់មកកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ម្នាលភារទ្វាជៈ មកទៅយើងនឹងចូលសំដៅទៅត្រង់ទីដែលព្រះសមណគោតមគង់ លុះចូលទៅដល់ហើយ នឹងសួរសេចក្តីនេះ ព្រះសមណគោតមនឹងដោះស្រាយឱ្យយើងយ៉ាងណា យើងនឹងចាំទុកនូវសេចក្តីនោះយ៉ាងនោះ។ ភារទ្វាជមាណព ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់វាសេដ្ឋមាណពថា អើអ្នក។ គ្រានោះ វាសេដ្ឋមាណពនឹងភារទ្វាជមាណព ចូលសំដៅទៅត្រង់កន្លែងដែលព្រះមានព្រះភាគគង់ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួរជាទីរីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរឱ្យរលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ។ វាសេដ្ឋមាណព លុះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ ដោយគាថាទាំងឡាយថា

១. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន យើងជាអ្នកមានត្រៃវិជ្ជា ដែលអាចារ្យ

អនុញ្ញាតនឹងប្តេជ្ញាហើយ ដោយពិត ខ្ញុំព្រះអង្គជាសិស្សបោក្ខរសាតិព្រាហ្មណ៍ មាណពនេះ ជាសិស្សរបស់តារុក្ខព្រាហ្មណ៍ ។

២. ពាក្យណារបស់អ្នកមានត្រៃវិជ្ជាទាំងឡាយ ដែលអាចារ្យបានប្រាប់ហើយ ពួកយើងជាអ្នកសម្រេចក្នុងពាក្យនោះហើយ យើងទាំងឡាយជាអ្នកចេះបទ ចេះវេយ្យាករណ៍ក្នុងវេទ ប្រហែលនឹងអាចារ្យ ។

៣. បពិត្រព្រះគោតម ពួកយើងនោះមានការជជែកគ្នាក្នុងការពោលអំពីជាតិ ភារទ្វាជមាណពនិយាយថា បុគ្គលជាព្រាហ្មណ៍ព្រោះជាតិ ។ ឯខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយថា បុគ្គលដែលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះកម្ម បពិត្រព្រះអង្គ ជាបុគ្គលមានចក្ខុ សូមព្រះអង្គជ្រាបយ៉ាងនេះ ។

៤. យើងទាំងពីរនាក់នេះ មិនអាចញ៉ាំងគ្នានឹងគ្នាឱ្យយល់ឃើញបានទេ (ព្រោះហេតុនោះ) ទើបយើងទាំងឡាយមក ដើម្បីសួរព្រះអង្គដ៏ចំរើនដែលល្បីល្បាញថាជាអ្នកត្រាស់ដឹងឯង ។

៥. បពិត្រព្រះគោតម ពួកជន ផ្គងអញ្ជលី ចូលទៅ កាលថ្វាយបង្គំក៏ថ្វាយបង្គំព្រះចន្ទ្រ ដែលកន្លងនូវការអស់ទៅនៃងងឹត(ព្រះចន្ទ្រពេញវង្ស) ។

៦. យ៉ាងណាមិញ ពួកជនក្នុងលោក (ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ) យ៉ាងនោះដែរ ។ ពួកយើង សូមសួរព្រះគោតម ដែលមានចក្ខុកើតហើយក្នុងលោកបុគ្គលឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះជាតិ ឬ ព្រោះកម្ម សូមព្រះអង្គសំដែងប្រាប់ពួកយើង ដែលជាអ្នកមិនទាន់ ស្គាល់ឱ្យទាល់តែពួកយើងស្គាល់ ។

៧. (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលវាសេដ្ឋៈ) បើដូច្នោះ តថាគតនឹងសំដែងឱ្យពិស្ដារអំពីជាតិ របស់សត្វទាំងឡាយ តាមពិត ដោយលំដាប់ ដល់អ្នកទាំងឡាយនោះ ធម្មតា សត្វទាំងឡាយរមែងមានជាតិផ្សេងៗគ្នា។

៨. អ្នកទាំងឡាយស្គាល់ស្មៅនឹងឈើ (ឬទេ) ឬក៏មិនដែលប្ដេជ្ញាថាស្មៅនិងឈើទេ លិង្គគឺភេទរបស់ស្មៅនិងឈើទាំងនោះ តែងសម្រេចអំពីជាតិ ព្រោះថាសត្វទាំងឡាយមានជាតិផ្សេងៗគ្នា។

៩. លិង្គគឺភេទ តាំងអំពីកណ្ដូប នឹងមមង រហូតដល់ ស្រមោចខ្មៅ នឹងស្រមោចក្រហម ទាំងនោះ តែងសម្រេចអំពីជាតិ ព្រោះថាសត្វទាំងឡាយមានជាតិផ្សេងៗគ្នា។

១០. អ្នកទាំងឡាយស្គាល់ ពួកសត្វមានជើងបួន ទាំងតូចទាំងធំ (ឬទេ) លិង្គគឺភេទរបស់សត្វទាំងនោះ តែងសម្រេចអំពីជាតិ ព្រោះថា សត្វទាំងឡាយមានជាតិផ្សេងៗគ្នា។

១១. អ្នកទាំងឡាយ ស្គាល់ពស់មានទ្រូងជាជើង មានខ្នងវែង (ឬទេ) លិង្គគឺភេទរបស់ពស់ទាំងនោះ តែងសម្រេចអំពីជាតិ ព្រោះថា សត្វទាំងឡាយមានជាតិផ្សេងៗគ្នា។

១២. លំដាប់អំពីនោះ អ្នកទាំងឡាយ ស្គាល់ពួកត្រីក្នុងទឹក មានទឹកជាគោចរ (ឬទេ) លិង្គគឺភេទរបស់ត្រីទាំងនោះ តែងសម្រេចអំពីជាតិ ព្រោះ

ថា សត្វទាំង ឡាយមានជាតិផ្សេងៗគ្នា ។

១៣. លំដាប់អំពីនោះ អ្នកទាំងឡាយ ស្គាល់ពួកសត្វស្លាប មានស្លាបជាយាន ដែលហើរឯអាកាស (ឬទេ) លិង្គគឺភេទ របស់សត្វស្លាបទាំងនោះរមែងសម្រេចអំពីជាតិ ព្រោះថា សត្វទាំងឡាយមានជាតិផ្សេងៗគ្នា ។

១៤. លិង្គគឺភេទក្នុងជាតិទាំងឡាយនោះ សម្រេចអំពីជាតិជាច្រើន ។

១៥. យ៉ាងណាមិញ លិង្គគឺភេទ ក្នុងមនុស្សទាំងឡាយ សម្រេចអំពីជាតិមិនច្រើនយ៉ាងនោះទេ ។

លិង្គគឺភេទ មិនហៅ ព្រោះសក់ទាំងឡាយ មិនហៅព្រោះក្បាលទាំងឡាយ មិនហៅព្រោះត្រចៀកទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះភ្នែកទាំងឡាយ ។

១៦. លិង្គគឺភេទ មិនហៅព្រោះប្រមាត់ មិនហៅព្រោះច្រមុះ មិនហៅព្រោះបបូរមាត់ទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះចិញ្ចើមទាំងឡាយ មិនហៅព្រោះក មិនហៅ ព្រោះស្មាទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះពោះ មិនហៅ ព្រោះខ្នង មិនហៅ ព្រោះត្រគាក មិនហៅ ព្រោះទ្រូង មិនហៅ ព្រោះទីចង្អៀតមិនហៅ ព្រោះមេថុន ។

១៧. មិនហៅ ព្រោះដៃទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះជើងទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះរោមទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះក្រចកទាំងឡាយ មិនហៅព្រោះស្បែកទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះភ្លៅទាំងឡាយ មិនហៅ ព្រោះពណ៌មិនហៅ ព្រោះសំឡេងទេ លិង្គគឺភេទរបស់មនុស្សសម្រេចអំពីជាតិ មិនដូច

ជាភេទ ក្នុងជាតិទាំងឡាយឯទៀតៗទេ ។

១៨. លិង្គគឺភេទផ្សេងដោយសណ្ឋាន មានសក់ជាដើម ដូចជា លិង្គគឺភេទតិរច្ឆាននុ៎ះ មិនមាន ប្រាកដក្នុងសរីរៈរបស់ខ្លួនទាំងឡាយ ក្នុងពួកមនុស្សទេ ពាក្យសម្រាប់ហៅ (ថាព្រាហ្មណ៍ ជាដើម) គេតែងហៅតាមឈ្មោះ ក្នុងមនុស្សទាំងឡាយ ។

១៩. បណ្ដាមនុស្សទាំងឡាយ នរណាមួយ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការរក្សាស្រែចំការ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាអ្នកភ្ជួររាស់ មិនមែនព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២០. បណ្ដាមនុស្សទាំងឡាយ នរណាមួយ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយសិល្បៈច្រើនយ៉ាង ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាអ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយសិល្បៈ មិនមែនព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២១. បណ្ដាមនុស្សទាំងឡាយ នរណាមួយ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការជួញប្រែ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹង យ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាពាណិជ្ជ មិនមែនព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២២. បណ្ដាមនុស្សទាំងឡាយ នណោមួយ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការបំរើអ្នកដទៃ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាអ្នកបំរើ មិនមែនព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២៣. បណ្ដាមនុស្សទាំងឡាយ នណោមួយ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការលួចទ្រព្យ

គេ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹង យ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាចោរ មិនមែន ព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២៤. បណ្តាមនុស្សទាំងឡាយ នណោមួយ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយភាពជាអ្នកកាន់អាវុធ (ទាហាន) ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាអ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយភាពជាទាហាន មិនមែន ព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២៥. បណ្តាមនុស្សទាំងឡាយ នណោមួយ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយភាពជាបុរោហិត ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាអ្នកបូជា មិនមែន ព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២៦. បណ្តាមនុស្សទាំងឡាយ នណោមួយ បរិភោគ នូវធរណីផលដែលកើតអំពីស្រុក ឬ ដែន(ស្តេច) ប្រើប្រាស់ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ អ្នកនោះជាស្តេច មិនមែន ព្រាហ្មណ៍ទេ ។

២៧. តថាគត មិនហៅបុគ្គលដែលមានកំណើតកើតអំពីមាតា ថាជាព្រាហ្មណ៍ទេ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ភោវាទី បុគ្គលនោះប្រកបដោយគ្រឿងកង្វល់ តថាគតហៅបុគ្គលដែលមិនមានគ្រឿងកង្វល់ មិនមានកំណាន់នោះថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

២៨. បុគ្គលណា កាត់សំយោជនៈទាំងអស់ហើយ មិនតក់ស្លុត តថាគតហៅបុគ្គលអ្នកកន្លងសង្គហធមិ ប្រាសចាក យោគៈទាំង៤ នោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

២៩. បុគ្គលណា កាត់ខ្សែជ្រាមគឺសេចក្តីក្រោធផង ព្រ័ត្រគឺតណ្ហាផង ទឹតគឺមិច្ឆាទិដ្ឋិ ព្រមទាំងអនុសយក្កិលេសផង ជាអ្នកបានដករនុកគឺអវិជ្ជា ត្រាស់ដឹងសច្ចធម៌៤ តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍។

៣០. បុគ្គលណា មិនប្រទូស្ត ចេះអត់ធ្មត់ ចំពោះពាក្យជេរផង ការវាយនឹងការចងផង តថាគតហៅបុគ្គល អ្នកមានខន្តីធម៌ ជាកំឡាំង មានខន្តិធម៌ជារេហ៏ពលនោះ ថាជា ព្រាហ្មណ៍។

៣១.តថាគត ហៅបុគ្គលមិនខឹង ជាអ្នកមានវត្ត មានសីលធម៌ មិនមានចំហាយគឺតណ្ហា មានឥន្ទ្រិយបានទូន្មាន មានសរីរៈកើតក្នុងទីបំផុត នោះ ជាព្រាហ្មណ៍។

៣២.បុគ្គលណា មិនជាប់ក្នុងកាមទាំងឡាយ ដូចទឹកលើស្លឹកឈូក ឬដូចគ្រាប់ស្ពៃលើចុងនៃដែកស្រួច តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍។

៣៣.បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ នូវការអស់ទៅនៃសេចក្តីទុក្ខរបស់ខ្លួនក្នុងលោកនេះ តថាគតហៅបុគ្គល អ្នកដាប់ភារៈចុះហើយ ប្រាសចាកយោគៈនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍។

៣៤. តថាគតហៅបុគ្គល មានប្រាជ្ញាជ្រាលជ្រៅ មានប្រាជ្ញាធ្លុះធ្លាយឆ្លៀវឆ្លាសក្នុងមគ្គនឹងមិនមែនមគ្គ បានសម្រេចប្រយោជន៏ខ្ពង់ខ្ពស់នោះថាជា ព្រាហ្មណ៍។

៣៥. តថាគតហៅបុគ្គល អ្នកមិនច្រឡូកច្រឡំ ដោយបុគ្គលពីរពួក គឺ

គ្រហស្ថ១ បព្វជិត១ ដែលត្រាច់ទៅដោយមិនប្រកាន់លំនៅ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នានោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៣៦. បុគ្គលណា ដាក់ចេញនូវអាជ្ញា ក្នុងពួកសត្វអ្នកតក់ស្លុត នឹងពួកសត្វនឹងនួន មិនសម្លាប់ មិនបៀតបៀនសត្វ តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៣៧. តថាគតហៅបុគ្គល អ្នកមិនមានគំនុំ ក្នុងពួកជនដែលមានគំនុំ អ្នកមានចិត្តត្រជាក់ ចំពោះអាជ្ញារបស់ខ្លួន ជាអ្នកមិនប្រកាន់ក្នុងពួកជនអ្នកប្រកប ដោយអំពើគួរប្រកាន់នោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍

៣៨. បុគ្គលណា បានទំលាក់ចោលចេញនូវរាគៈ ទោសៈ មានៈ នឹងមក្ខៈ ដូចគ្រាប់ស្ពៃ ដែលធ្លាក់អំពីចុងដែកស្រួច តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៣៩. បុគ្គលណា ពោលវាចាមិនត្រគោះ វាចាញុាំងគេឱ្យ ស្គាល់ច្បាស់នូវប្រយោជន៍ ជាសំដីពិត ដែលមិនញុាំងគេឱ្យចំពាក់ចិត្តតិចតួច (ដោយអំណាចញុាំងគេឱ្យខឹង) តថាគត ហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤០. បុគ្គលណា មិនកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ទោះជាទ្រព្យវែងក្តី ខ្លីក្តី តូចក្តី ធំក្តី ល្អនិងមិនល្អក្តី ក្នុងលោក តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤១. បុគ្គលណាមិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងលោកនេះក្តី ក្នុងលោកខាង

មុខក្តី តថាគតហៅបុគ្គលអ្នកមិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ប្រាសចាកកិលេស នោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤២. បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីអាល័យ មិនមានការងឿងឆ្ងល់ ព្រោះដឹងច្បាស់ តថាគតហៅបុគ្គល អ្នកដល់នូវធមិជាគ្រឿងឈមទៅរកព្រះនិព្វានឈ្មោះអមតៈនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤៣. បុគ្គលណា (កាត់បង់) អំពើទាំងពីរ គឺបុណ្យ១ បាប១ កន្លងផុតនូវសង្គធមិ តថាគតហៅបុគ្គល អ្នកមិនមានសេចក្តីសោក ប្រាសចាកធូលីគឺរាគៈជាដើម ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤៤. តថាគត ហៅអ្នកស្អាត ដូចព្រះចន្ទ្រ ប្រាសចាកមន្ទិលមានចិត្តថាមិនស្អប់ដោយកិលេស មានតណ្ហា ក្នុងភពអស់ហើយនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤៥. បុគ្គលណា កន្លងនូវផ្លូវវាងគឺរាគៈ នូវផ្លូវទុគិមគឺកិលេសនូវសង្សារវដ្ត នូវមោហៈ ជាអ្នកឆ្លង (នូវឱឃៈទាំង៤) បានដល់ត្រើយគឺនិព្វាន ជាអ្នកមានឈាន មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ មិនមានសេចក្តីសង្ស័យ មិនប្រកាន់មាំ ជាអ្នករលត់កិលេស តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤៦. បុគ្គលណា លះកាមទាំងឡាយក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនមានផ្ទះបួស តថាគតហៅបុគ្គលអ្នកមានកាមរាគៈអស់ហើយនោះ ថាជាព្រហ្មណ៍ ។

៤៧. បុគ្គលណា បានលះតណ្ហាក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនមានផ្ទះ តថាគតហៅបុគ្គលដែលមានតណ្ហានឹងភពអស់ហើយ នោះថាជា ព្រាហ្មណ៍ ។

៤៨. បុគ្គលណា លះយោគៈ(១) ជារបស់មនុស្ស កន្លងផុតនូវយោគៈ(១) របស់ទិព្វ តថាគតហៅបុគ្គល ដែលប្រាសចាកយោគៈទាំងអស់នោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៤៩. តថាគត ហៅបុគ្គល អ្នកលះសេចក្ដីត្រេកអរ (ក្នុងកាមគុណ) នឹងសេចក្ដីអផ្សុក មានចិត្តត្រជាក់ មិនមានឧបធិ គ្របសង្កត់នូវលោកទាំងអស់ ជាអ្នកមានព្យាយាម នោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៥០. បុគ្គលណា បានដឹងច្បាស់នូវចុតិនឹងបដិសន្ធិ របស់សត្វទាំងឡាយ ដោយសព្វគ្រប់ តថាគតហៅបុគ្គល អ្នកមិនជាប់ចំពាក់ មានដំណើរល្អ ត្រាស់ដឹងសច្ចធម៌ នោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៥១. ទេវតា គន្ធព្វនឹងមនុស្សទាំងឡាយ មិនដឹងគតិរបស់បុគ្គលណា តថាគតហៅបុគ្គល ដែលអស់អាសវៈហើយ ឆ្ងាយចាកកិលេសនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៥២. បុគ្គលណា មិនមានសេចក្ដីកង្វល់គឺកិលេស មានរាគៈជាដើម ក្នុងអតីតក្ខន្ធ អនាគតក្ខន្ធ នឹងបច្ចុប្បន្នក្ខន្ធ តថាគតហៅបុគ្គល ដែលមិនមានគ្រឿងកង្វល់ មិនមានការប្រកាន់ស្អិតនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៥៣. តថាគត ហៅបុគ្គលអ្នកអង់អាចដូចគោឧសភ អ្នកប្រសើរ មានប្រាជ្ញា ស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានជ័យជំនះ មិនមានសេចក្ដីញាប់ញ័រ ងូតលាង (នូវកិលេស) ត្រាស់ដឹងសច្ចធម៌នោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៥៤. បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវបុព្វេនិវាសផង ឃើញឋានសួគ៌និងអបាយផង ទាំងដល់នូវធម៌ជាទីក្ស័យនៃជាតិ តថាគតហៅបុគ្គល នោះថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

៥៥. នាមនឹងគោត្រណា ដែលគេបានកំណត់ទុកហើយ (ថាព្រាហ្មណ៍ក្សត្រិយ៍) នេះគ្រាន់តែជាឈ្មោះ (ជាបញ្ញត្តិវោហារ) ក្នុងលោក (ព្រោះនាមនឹងគោត្រនោះ) គឺ ពួកញាតិសាលោហិតបានផ្សំផ្គុំកំណត់ទុកហើយក្នុងកាលដែលកើតមកនោះៗ ។

៥៦. ទិដ្ឋិរបស់ពួកជនដែលមិនដឹង តែងដេកត្រាំអស់កាលអង្វែងពួកជនដែលមិនដឹងហ្នឹងឯង តែងនាំគ្នានិយាយថាបុគ្គលឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះជាតិ ។

៥៧. បុគ្គល មិនមែនឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះជាតិទេ បុគ្គលមិនមែនព្រាហ្មណ៍ ក៏មិនមែនព្រោះជាតិដែរ បុគ្គលឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះកម្ម (ការងារ) ឈ្មោះថា មិនមែនព្រាហ្មណ៍ ក៏ព្រោះកម្ម ។

៥៨. បុគ្គល ឈ្មោះថាអ្នកភ្ជួរស្រែ ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថាអ្នកមានសិល្បសាស្ត្រ ព្រោះកម្ម ។

៥៩. បុគ្គលឈ្មោះថា អ្នកជំនួញ ក៏ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថាអ្នកបំរើ ក៏ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថាចោរ ក៏ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថាយោធាជីវៈ ក៏ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថាយាជកៈ (អ្នកបូជា) ក៏ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថាស្តេច ក៏ព្រោះកម្ម ។

៦០. បណ្ឌិតទាំងឡាយ អ្នកឃើញបដិច្ចសមុប្បាទ (ថាវត្ថុយ៉ាងនេះកើតឡើងដោយបច្ច័យនេះ) ឈ្លាសវៃក្នុងកម្មនឹងវិបាក រមែងឃើញកម្មនុ៎ះតាមសេចក្តីពិតយ៉ាងនេះ ។

៦១. លោករមែងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះកម្ម ប្រជាជន ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះកម្ម ពួកសត្វជាប់ចំពាក់ ដោយកម្ម (ទើបប្រព្រឹត្តទៅបានដូចភ្លៅនៃរថដែលវិលទៅ) ។

៦២. បុគ្គលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍បាន ដោយកម្មនេះ គឺតបធម៌ (ការសង្រួមឥន្ទ្រិយ)១ ព្រហ្មចរិយៈ (ការប្រព្រឹត្តិប្រសើរ)១ សញ្ញមៈ (ការសង្រួមក្នុងសីល)១ ទមៈ (ការទូន្មាន)១ កម្មដ៏ឧត្តមនេះឯងដែលធ្វើឱ្យទៅជាព្រាហ្មណ៍ ។

៦៣. បុគ្គលអ្នកបរិបូណ៌ ដោយវិជ្ជា៣ប្រការ ជាអ្នកស្ងប់ មានភពថ្មីអស់ហើយ ទើបឈ្មោះថាព្រះព្រហ្ម ឈ្មោះថាព្រះឥន្ទ្រ របស់អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ម្នាលវាសេដ្ឋៈ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងយ៉ាងនេះហើយ វាសេដ្ឋមាណពនឹងភារទ្វាជមាណព ក៏សរសើរព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ច្បាស់ណាស់ ។បេ។ សូមព្រះគោតមដ៏ចំរើន ចំណាំនូវពួកយើង ថាជាឧបាសក អ្នកដល់សរណគមន៍ ស្មើដោយជីវិត ក្នុងកាលតាំងអំពីថ្ងៃនេះជាដើមតរៀងទៅ ៕